

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI**

**ÖĞRENCİLERİN SOSYAL AĞ SİTELERİNDEKİ (SAS)
GÜNLÜK VE AKADEMİK BİLGİLERİN GÜVENİLİRLİĞİYLE
İLGİLİ GÖRÜŞLERİ**

Hazırlayan:

Halil ŞENTÜRK

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Emine ŞENDURUR

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2016

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI**

**ÖĞRENCİLERİN SOSYAL AĞ SİTELERİNDEKİ (SAS)
GÜNLÜK VE AKADEMİK BİLGİLERİN GÜVENİLİRLİĞİYLE
İLGİLİ GÖRÜŞLERİ**

Hazırlayan:

Halil ŞENTÜRK

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Emine ŞENDURUR

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2016

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin Yeterlik çalışmasının bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığını taahhüt ederim.

21 / 10 / 2016

Halil ŞENTÜRK

TEZ KABUL VE ONAYI

Halil ŐENTÖRK tarafından hazırlanan “Öğrencilerin Sosyal Ağ Sitelerindeki (SAS) Günlük ve Akademik Bilgilerin Güvenilirliğiyle İlgili Görüşleri” başlıklı bu çalışma, 21/10/2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi Yeterlik Çalışması olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Zahide YILDIRIM

~~~~~

Üye: Prof. Dr. Mustafa BAŐER

~~~~~

Üye: Yrd. Doç. Dr. Emine ŞENDURUR

~~~~~

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

__ / __ / ____

Enstitü Müdürü

ÖZET

Öğrencilerin Sosyal Ağ Sitelerindeki (SAS) Günlük ve Akademik Bilgilerin Güvenilirliğiyle İlgili Görüşleri

Halil ŞENTÜRK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Yüksek Lisans, Ekim/2016
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Emine ŞENDURUR

Bu çalışmanın amacı, sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğinin hangi ölçütlere göre sağlandığını araştırmaktır. Bu çalışma, kullanıcıların sosyal ağ sitelerinden neler beklediklerini öğrenmek, sosyal ağ sitelerini hangi amaçlar doğrultusunda kullandıklarını keşfetmek ve sosyal ağ sitelerinde karşılaştıkları günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğini nasıl sağladıklarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. İnternet üzerinden bilgiye erişim ve internetteki bilgilerin güvenilirliğini sağlamak üzerine pek çok çalışma yapılmıştır; fakat sosyal ağlardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliği üzerine yetersiz sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmada da öğrencilerin sosyal ağ sitelerindeki bilgilere nasıl güvendikleri ve hangi ölçütleri dikkate alarak bu güvenilirliği sağladıkları araştırılmıştır.

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde 11 Lisans son sınıf öğrencisi ve 11 Yüksek Lisans öğrencisi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; alanyazında kabul görmüş olan ve internet üzerinden bilgiye erişimde kullanılan bazı temel güvenilirlik ölçütlerinin yanında, kullanıcıların sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilere erişirken dikkate aldıkları bazı yeni güvenilirlik ölçütleri de olduğu ortaya konulmuştur. Bu çalışmada, SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirlik ölçütlerinin Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre nasıl farklılaştığı da ortaya konulmuştur. Kullanıcılar tarafından, sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilere erişimde dikkate alınan tutarlılık, otorite, güncellik, nesnellik, resmi kaynaklar, orijinal kaynaklar, çoğunluk ve zaman gibi güvenilirlik ölçütlerine ulaşılmış ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal ağ sitesi, günlük ve akademik bilgi, güvenilirlik.

ABSTRACT

Students' Opinions About Reliability of Daily and Academic Information on Social Network Sites

Halil ŞENTÜRK

Ondokuz Mayıs University, Institute of Educational Sciences
Computer Education and Instructional Technologies, M.A., October/2016
Supervisor: Asst. Prof. Dr. Emine ŞENDURUR

The purpose of this study is to investigate the criteria of daily and academic information on social networking sites. This study also examines the purposes of using social networks, users' expectations from social networks and criteria of users while they are reaching the daily and academic information. Although literature has many reliability criteria for the information online, there are few studies on the reliability of daily and academic information on social network sites. In this study, it is explored that how users rely on daily and academic information on social network sites and what their reliability criteria are.

Interviews have been conducted with 11 4th year undergraduate students and 11 graduate students from the department of Computer Education and Instructional Technologies. According to results of this study, in addition to the existing ones, certain new criteria of users while reaching the information through social networking sites were found. This research has also pointed out how the reliability criteria of undergraduate and graduate students differed from each other. As a result of this study, consistency, authority, topicality, objectivity, official sources, original sources, majority and time were found all the common reliability criteria of users while they are reaching daily and academic information on social network sites.

Keywords: Online social network site, daily and academic information, reliability.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	i
TEZ KABUL VE ONAYI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar	vii
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi	2
1.2 Araştırma Soruları.....	4
1.3 Terimler.....	5
BÖLÜM 2 ALANYAZIN	6
2.1 Sosyal Medya ve Sosyal Ağ Kavramı.....	7
2.2 Sosyal Ağ Sitelerinin Tarihi.....	8
2.3 Sosyal Ağ Sitelerinin Kullanım Amaçları.....	10
2.3.1 Günlük bilgi	10
2.3.2 Akademik bilgi	10
2.4 Eğitimde Sosyal Ağ Siteleri.....	11
2.5 Sosyal Ağ Siteleri Kullanım İstatistikleri	13
2.6 Sosyal Ağ Sitelerinin Toplumsal Olaylara Etkisi	13
2.7 Bilgiye Erişim.....	14
2.8 Bilginin Güvenilirliği	15
2.9 Alanyazın Özeti	17
BÖLÜM 3 ARAŞTIRMA DESENİ	18
3.1 Araştırma Yöntemi.....	18
3.2 Araştırmacının Rolü	19
3.3 Katılımcıların Seçimi ve Özellikleri.....	19
3.4 Araştırmada Kullanılan Durumlar	20
3.4.1 Durum 1: Lisans Öğrencileri.....	20
3.4.2 Durum 2: Yüksek Lisans Öğrencileri.....	21
3.5 Veri Toplama Aracı	22
3.6 Veri Analiz Süreci	24
3.7 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenilirliği.....	30

BÖLÜM 4 BULGULAR	31
4.1 <i>Kullanıcılara göre Bilgi Güvenilirliği (Araştırma Sonucu 1)</i>	31
4.1.1 Günlük Bilginin Güvenilirliği Tanımı (Araştırma sonucu 1.1)	32
4.1.2 Akademik Bilginin Güvenilirliği Tanımı (Araştırma sonucu 1.2)	34
4.2 <i>SAS'larda Bilgiye Erişimde Güvenilirlik Ölçütleri (Araştırma Sonucu 2)</i>	38
4.2.1 Tutarlılık	42
4.2.1.1 Kaynakların Sentezi	43
4.2.1.2 Doğruluk	45
4.2.2 Otorite	46
4.2.2.1 Tanınmışlık	47
4.2.2.2 Uzmanlık	50
4.2.2.3 Saygınlık	52
4.2.3 Güncellik	55
4.2.4 Nesnellik	58
4.2.5 Resmi Kaynaklar	60
4.2.6 Orijinal Kaynaklar	63
4.2.6.1 Yüz Yüze İletişim	65
4.2.7 Çoğunluk	67
4.2.7.1 Beğeni Sayısı	70
4.2.8 Zaman	73
BÖLÜM 5 SONUÇLAR	76
5.1 <i>Sonuçlar ve Tartışma</i>	76
5.2 <i>Yorumlar</i>	82
5.3 <i>Öneriler</i>	84
KAYNAKÇA	86
EKLER	91
EK A: <i>Görüşme Soruları</i>	91
EK B: <i>Etik Kurul Raporu</i>	93
ÖZGEÇMİŞ	94

TABLULAR

Tablo 1: Kullanım amaçlarına göre bazı popüler Sosyal Ağ Siteleri	11
Tablo 2: Katılımcılar	20
Tablo 3: Araştırmada kullanılan durumlar	22
Tablo 4: Kod kısaltmaları	26
Tablo 5: Demografik kodlar	26
Tablo 6: SAS'lara bağlanma kodları	27
Tablo 7: SAS'lar ve kullanım amaçları kodları	28
Tablo 8: Güvenilirlik ölçütleri kodlamaları	29
Tablo 9: Katılımcıların Güvenilir Bilgi Tanımları	37
Tablo 10: Katılımcıların Günlük ve Akademik Bilgide Güvenilirlik Ölçütleri	39
Tablo 11: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Tutarlılık	46
Tablo 12: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Otorite	54
Tablo 13: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Güncellik	58
Tablo 14: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Nesnellik	60
Tablo 15: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Resmi Kaynaklar	63
Tablo 16: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Orijinal Kaynaklar	67
Tablo 17: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Çoğunluk	72
Tablo 18: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Zaman	75

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Teknoloji, insanların bilgi alışverişi yapmasını kolaylaştıran önemli bir araç olarak tarihsel gelişimini sürdürmektedir. Bu gelişimde ortaya çıkan her yeni teknolojik buluş da bilgi alışverişine katkı sağlamaktadır. İnternetin keşfiyle birlikte bilgiye erişim kolaylaşmış ve oldukça hızlanmıştır. Sosyal Ağ Siteleri (SAS) de, insanların her konuda sohbet edebildiği, günlük haber, yorum, resim, müzik, video paylaşılabilirdiği ve eğitsel konularda zengin içerik paylaşımları yapılabildiği çevrimiçi veya çevrimdışı web siteleri olarak karşımıza çıkmıştır.

2016 yılında, Dünya’da aktif internet kullanıcısı 3,4 milyara ve sosyal ağ sitesi kullanıcı sayısı 2,4 milyara ulaşmakla birlikte bu sayılar her yıl ortalama %10 oranında artış göstermektedir (We Are Social, 2016). Sosyal ağ sitelerinin bu büyüklükteki bir kitleye sunduğu kolay ve hızlı bilgi alışveriş ortamı, insanların bilgi okuryazarlık seviyelerini geliştirmiş ve bilgi akışının da kalitesini artırmıştır (Güven, 2014). Kullanıcı sayısının ve barındırdığı bilgi miktarının bu kadar fazla olduğu bir yapıda, her türden bilginin güvenilirliği önemli hale gelmiştir. Kullanıcıların, SAS’lardaki bilgilere erişirken dikkat ettikleri güvenilirlik ölçütleri de son derece önem kazanmıştır.

Bu çalışmanın temel amacı, sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğinin hangi ölçütlere göre sağlandığını araştırmaktır. Araştırma kapsamında Ondokuzmayıs Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinden görüşmeler yoluyla veriler toplanmıştır. Bu veriler, alanyazında daha önceden var olan ve kullanıcılar tarafından internetteki bilgilere erişimde dikkate alınan bazı güvenilirlik ölçütleri de temel alınarak SAS’lardaki günlük ve akademik bilgilere erişimde, bilgilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla birtakım güvenilirlik ölçütleri oluşturulmuştur. Bu ölçütlerin Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre hem günlük hem de akademik bilgilere erişimde nasıl farklılaştığı da araştırma kapsamında ortaya konulmuştur.

1.1 Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın konusu; öğrencilerin sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğiyle ilgili görüşleridir. Çalışmada; kullanıcıların, sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğini belirlerken dikkate aldıkları güvenilirlik ölçütleri araştırılmıştır. Sosyal Ağ Sitelerinin (SAS) çok fazla kullanıldığı, SAS'lar üzerinden bilgi akışının çok hızlı bir şekilde yapıldığı ve iletişimde bir etkileşim ortamı olduğu göz önünde bulundurulduğunda; bilgilerin güvenilirliği oldukça önemli bir konu olmaktadır. Bu amaçla, SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliği konusunda bir çalışma yapılarak kullanıcıların bilgiye erişimde güvenilirlik üzerine görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Teknoloji geliştikçe, insanlar bilgiye daha kolay ve daha hızlı ulaşmaya başlamışlardır. Teknolojinin ilerlemesi ve haberleşme kanallarının artması ile bilgi çok hızlı ve kolay iletilir hale gelmiştir (Güven, 2014). İçinde bulunduğumuz bu çağ, bilginin ve iletişimin en hızlı gelişme gösterdiği dönem olmuştur (Gilster, 1997). Bilgi çağında, insanların hayatları, yaşam kaliteleri, öğrenme stilleri, iletişim ve bilgi toplama becerileri de değişim ve gelişim göstermektedir; bu nedenle gelişen teknoloji ile birlikte insanlara yeni düşünme becerileri kazandırılarak eğitim sistemini de bu değişen teknolojiye ayak uydurabilecek şekilde düzenlemek gerekmektedir (Reigeluth, 1994). 1900'lü yıllara kadar bilgi yazılı materyaller olarak kitap, ansiklopedi, dergi, gazete gibi araçlarla taşınıyordu. Yakın tarihte ses kayıt cihazlarının, radyoların ve televizyonların icadıyla bilginin artık sesli ve görüntülü olarak da iletmeye başlamasıyla birlikte dijital bir medya kültürü oluşmaya başlamıştır (Hobbs, 2011). 1990'larda internetin keşfiyle birlikte bilgi oldukça hızlı bir şekilde yayılmaya başladı ve internet bilgiye erişimde kullanılan en kolay yol olarak görüldü (Savolainen, 1999). Bilginin lüks olanaklara sahip belirli bir kesime hitap ettiği durumdan çıkıp, öğretmenlerin, öğrencilerin, ebeveynlerin ve şehir halkının bilgiye kolaylıkla ulaşabileceği dijital bir çağa girmiş bulunmaktayız (Hicks ve ark., 2013). 2000'den sonra da internet üzerinden iletişimi sağlayan sosyal ağ topluluklarının kurularak popülerlik kazanmasıyla bilgiye erişimde yeni bir dönem başladı ve bilgi alışverişi hiç olmadığı kadar hızlandı (Bozkurt, 2014). Kurulduklarından beri oldukça ilgi gören sosyal ağların gün geçtikçe kullanıcı sayıları artmakta, birbirlerine rakip olan yeni sosyal ağlar kurulmakta ve bunların kullanıcılara sundukları olanaklar da teknoloji sayesinde gelişmektedir.

İnternet üzerinden bilgiye erişim ve internetteki bilgilerin güvenilirliğini sağlamak üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. Kurbanoğlu 2002 yılında yaptığı çalışmada internetteki bilgi kaynaklarını içerik, bütünlük, doğruluk, tarafsızlık, güncellik, tutarlılık, linkler, kullanıcılar, tasarım, işlerlik, maliyet ve güvenilirlik gibi faktörleri dikkate alarak değerlendirmiştir. Kurbanoğlu, çalışmasında daha önceden de bu konuda araştırmalarda bulunmuş ve benzer sonuçları ortaya koymuş pek çok çalışmadan faydalanmıştır. Bu çalışmalar, internet üzerindeki bilgi kaynaklarını araştırmak ve değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Yakın zamanlarda da internetteki bilgi kirliliğine ve bu bilgi kirliliği içerisinde bilgiye erişimde kullanıcıların nasıl davrandıklarını araştıran çalışmalar da bulunmaktadır; Fırat ve Kurt (2015) yaptıkları çalışmada kullanıcıların internet üzerinden bilgiye erişimde nelere dikkat ettiklerini ve bilgi kirliliğine karşı nasıl önlem aldıklarını araştırmışlardır. Baeth ve Aktas (2015) internetteki ve sosyal web deki bilgi kirliliğini ve telif haklarını konu edinen bir araştırma yapmışlardır.

Bütün bu çalışmalar, günümüzde internetin çok fazla bilgiyle dolduğunu ve kullanıcıların internetten bilgiye ulaşırken nelere dikkat etmeleri gerektiğini araştırmıştır; fakat özellikle sosyal ağlardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliği üzerine oldukça az araştırma bulunmaktadır. Hemen hemen her alanla ilgili bilgi içeren sosyal ağ siteleri, günümüzde eğitimi de içerisine almışlardır (Bingham ve Conner, 2015). Sosyal ağ siteleri, kullanıcılara sundukları pek çok araç ve olanak ile eğitimde etkin bir şekilde kullanılmaya başlanmış ve öğrencilerin birbirleriyle iletişim kurarak bilgileri öğrenebildikleri ortamlar haline gelmişlerdir (Kammerer ve ark., 2015). Bu çalışma, sosyal ağ sitelerinde hem günlük hem de eğitsel konularla ilgili bilgi paylaşımlarında bulunan öğrencilerin nelere dikkat ettiklerini, SAS'ları sosyal öğrenme alanları olarak nasıl kullandıklarını incelemek ve buradaki bilgilere nasıl güvendiklerini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada, Lisans son sınıf öğrencisi öğretmen adaylarının sosyal ağ sitelerindeki bilgilere nasıl güvendikleri ve hangi ölçütleri dikkate alarak bu güvenilirliği sağladıkları araştırılmıştır. Öğretmen adaylarının, yakın zamanda öğretmen olup birçok öğrenciye yol gösterecekleri dikkate alındığında ve bilgiye erişirken kullandıkları güvenilirlik ölçütlerini öğrencilerine model olarak aktaracakları düşünüldüğünde, bilginin güvenilirliğini nasıl sağladıkları büyük önem taşımaktadır. Yüksek Lisans öğrenci düzeyinde de Sosyal Ağ Sitelerindeki (SAS) günlük ve

özellikle akademik bilgilerin güvenilirliği büyük önem taşımaktadır. Yüksek Lisans öğrencileri akademik hayatları boyunca bu konular ile ilgili yapacakları çalışmalarda SAS'lardaki bilgilerin güvenilir olup olmadığını ayırt edebilmeli ve bunu yaparken bazı temel güvenilirlik ölçütlerini kullanabilmelidirler.

Bu çalışmanın amacı, sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğinin hangi ölçütlere göre sağlandığını araştırmaktır. Bu çalışma, kullanıcıların sosyal ağ sitelerinden neler beklediklerini öğrenmek, sosyal ağ sitelerini hangi amaçlar doğrultusunda kullandıklarını keşfetmek ve sosyal ağ sitelerinde karşılaştıkları günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğini nasıl sağladıklarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirlik ölçütleri alanyazında araştırılmış, kullanıcılar ile görüşmeler yapılmış ve elde edilen güvenilirlik ölçütleri kategorize edilip bilgiye erişimde kullanılacak temel ve ortak güvenilirlik ölçütleri oluşturulmuştur. Bu çalışmada, SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirlik ölçütlerinin Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre nasıl farklılaştığı da araştırılmıştır. Bu çalışma aşağıdaki araştırma sorularının üzerine kurulmuş ve bu soruların cevapları detaylı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

1.2 Araştırma Soruları

1. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü (BÖTE) Lisans ve Yüksek Lisans öğrencileri sosyal ağ sitelerindeki bilgilerin güvenilirliğini nasıl tanımlıyorlar?
  - 1.1 BÖTE Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans öğrencileri sosyal ağ sitelerindeki *günlük* bilgilerin güvenilirliğini nasıl tanımlıyorlar?
  - 1.2 BÖTE Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans öğrencileri sosyal ağ sitelerindeki *akademik* bilgilerin güvenilirliğini nasıl tanımlıyorlar?
2. Sosyal ağ sitelerindeki bilgilerin güvenilirlik ölçütleri BÖTE Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre nasıl farklılık gösteriyor?
  - 2.1 Sosyal ağ sitelerindeki *günlük* bilgilerin güvenilirlik ölçütleri BÖTE Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre nasıl farklılık gösteriyor?
  - 2.2 Sosyal ağ sitelerindeki *akademik* bilgilerin güvenilirlik ölçütleri BÖTE Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre nasıl farklılık gösteriyor?

1.3 Terimler

Sosyal Ağ Sitesi (SAS): Bireylerin, kendi görünüşlerini oluşturabildikleri, başkalarına kendi düşüncelerini ulaştırabildikleri ve başkalarının paylaşımlarını görebildikleri web tabanlı uygulamalardır (Ellison, 2007).

Sosyal Medya: İnternetteki gelişmiş teknolojik araçlar yardımıyla kurulan sosyal etkileşimi, topluluk oluşumunu ve işbirliği projelerini gerçekleştirmeyi amaçlayan ortamlar olarak tanımlanmaktadır (Akım, 2016).

Günlük bilgi: Yaşantılardan elde edilen pratik bilgiler olup kaynağı kişinin algıları, gözlemleri ve deneyimleridir. Doğruluğu kesin olmayıp kişilerin yorum ve görüşlerine göre değişebilmektedir (Toelch ve ark, 2014).

Akademik bilgi: Bilimsel yöntemlerle doğrulanmasının mümkün olduğu en güvenilir bilgidir. Evrensel olup insanlığın ortak mirasıdır (Shen, 2013).

Otorite: Yazarın eğitimi, unvanı ve konusundaki yetkinliği ile bilgisine ve kendisine duyulan saygıdır (Kurbanoglu, 2002).

Tutarlılık: Bilgilerin başka kaynaklar tarafından desteklenebilmesi, onaylanabilmesi ve kanıtlarla ispat edilebilmesidir (Tok ve Küçük, 2014).

Güncellik: Bilgilerin sürekli değişen ve gelişen teknolojiye uyum sağlayacak şekilde sürekli yeni olmasıdır (Küçüközyiğit, 2016).

Nesnellik: Gerçeklerin ve olguların istenildiği gibi değil, olduğu gibi ortaya konulması (Yazıcıoğlu ve ark., 2011) ve herkes için aynı sonucu verecek önermeleri içermekle birlikte, tarafsız ve yansız bir görüşü ifade etmektir (Uslu, 2011).

Çevrimiçi öğrenme: İnternet ya da bilgisayar ağları üzerinden bireylerin kendi kendine öğrenmeleriyle gerçekleşen, bilgiye ulaşımında zaman ve mekan sınırı tanımayan eş zamanlı ya da eş zamansız olarak diğer öğrenen ve öğretenler ile iletişim kurulan bir öğrenme ortamıdır (Yılmaz ve ark., 2005).

Bilgi toplumu: Bilgiyi bilmeyi, bilgili olmayı, bilgiyi üretmeyi ve bilgiyle yaşamayı amaçlayan kişilerin yer aldığı birey, toplum ve çevre uyumunu gözetken sosyal bir yapıdır (Çalık ve Sezgin, 2005).

BÖLÜM 2

ALANYAZIN

İnsanlık tarihinde bilginin sonraki nesillere aktarımında somut nesnelere önemli rol oynamıştır. Mağara duvarlarındaki çizimlerden elektronik kitaplara kadar olan süreçteki ortak kaygı bilginin kalıcı hale getirilmesidir. Teknolojinin her yeni buluşunda, bu bilgi akışı hızlanmış ve bilgiye erişim kolaylaşmıştır. İnternetin de keşfiyle birlikte bilgiler daha kolay ve çok daha hızlı şekilde ulaşılabilir hale gelmiştir (Fırat ve Kurt, 2015). Bulduğumuz yüzyılda ise sosyal ağların da bu sisteme katılmasıyla birlikte, bilgi alışverişi son derece hızlanmış ve paylaşılan bilgi miktarı da artmaya başlamıştır. İnsanların interneti kullanarak oluşturdukları bilgi paylaşımları ve yorumları günümüzde medyayı sosyal hale getirerek sosyal medya kavramının oluşmasını sağlamıştır (Akım, 2016). Bu içerik ve bilgi paylaşımının, insanların kendi veya belirledikleri bazı çevrelerde oluşturdukları topluluklar üzerinden yapılmaya başlanması ile de sosyal ağ sitelerinin oluşumu sağlanmıştır (Akar, 2010). Sosyal ağ siteleri kullanıcıların kullanım amaçlarına göre şekillenmiş ve gelişmişlerdir. Günümüzde, insanlar sosyal ağ sitelerini ağırlıklı olarak günlük bilgi paylaşımları yapmak ve eğitsel içeriklere erişmek gibi temel amaçlar doğrultusunda kullanmaktadırlar.

İnternet ve sosyal ağ siteleri sayesinde artış gösteren bilgi miktarı zamanla bilgi kirliliği ortamı yaratmış ve bu durum insanların bilgiye erişimde bilgilerin güvenilirliğini sorgulaması gerekliliğini doğurmuştur. Kullanıcılar, internet ve sosyal ağlardaki bu bilgilere ulaşırken birtakım güvenilirlik ölçütlerine dikkat ettikleri zaman hem internette hem de sosyal ağ sitelerinde daha bilinçli ve güvenilir bir ortam elde edilebilecektir. Bunu sağlamak için de internetteki ve özellikle sosyal ağ sitelerindeki bilgilerin güvenilirliğini sağlama yöntemleri konusunda çalışma ve araştırmalar yapmak ilerleyen sürece ışık tutabilir.

2.1 Sosyal Medya ve Sosyal Ağ Kavramı

Teknolojinin gelişimiyle birlikte bilgiye erişim ve bilgiyi paylaşma olanakları s¼rekli artmaktadır. Bu kapsamda değerlendirdiğimizde internet, d¼nyadaki b¼t¼n kullanıcılara bilgi paylaşım olanakları sunmaktadır (Christofides ve ark., 2009). Sosyal medya ve sosyal ağlar g¼nl¼k kullanım dilinde sıklıkla karıştırılmakta ve aynı Şeyler olduğu sanılmasına rağmen aralarındaki farkı g¼stermek amacıyla yapılan çalışmalarda birtakım tanımlar bulunmaktadır. Sosyal medya, kişilerin interneti kullanarak birbirleriyle oluşturdukları b¼t¼n konuşmalar ve yaptıkları her t¼rl¼ paylaşımlar iken sosyal ağlar ise kullanıcıların kendi veya belirli bir çevrede oluşturdukları içeriklerin paylaşılmasına ve iletişim kurulmasına olanak sağlayan web siteleridir (Akar, 2010). Sosyal medya, internetteki gelişmiş teknolojik araçlar ¼zerinde kurulan ve sosyal etkileşimi, topluluk oluşumunu, işbirliği projelerini gerçekleştirmeyi amaçlayan ortamlar olarak tanımlanmaktadır (Akım, 2016). Her g¼n yaşamımızda, çalışmalarımızda ve sosyal hayatımızda kullandığımız birçok dijital araçları da sosyal medya olarak tanımlayabiliriz (Poore, 2015).

Bireylerin sosyal medyaya bakış aları kişiden kişiye değişmektedir; sosyal medya bazıları için kendi kendine yalnız kalarak daha çok olanları izleyici bir ortamken, bazıları içinse sosyalleşmek, takip etmek ve edilmek anlamına gelmektedir (Ocak ve ark., 2015). Sosyalleşme, insanların bir araya gelerek sohbet, oyun, eğlence, tartışma gibi pek çok amaç doğrultusunda bir etkileşime girme s¼recidir. Bu s¼re tarih boyunca çeşitli mek¼nlarda buluşularak yapılmakla birlikte g¼n¼m¼z teknolojisinin de etkisiyle artık mek¼ndan bağımsızlaşarak evde, ofiste, araçta ve birçok yerde fiziki olarak buluşmalar gerçekleşmeksizin sosyal ağlar ¼zerinden yapılabilmektedir (Dilmen ve ¼ę¼t, 2010). Sosyal ağlar bu temel mantık ¼zerine kurulmuş olmakla birlikte bazı tanımları da bulunmaktadır. Sosyal ağ, web sitelerinin ve çok boyutlu uygulamaların etkili iletişim ve bilgi paylaşımı sunduğu bir yapıdır (Toğay ve ark., 2013). Sosyal ağlar, ortak bir amaç doğrultusunda d¼ř¼nce paylaşımı ve etkileşimini kolaylaştırmak için internet ¼zerinden oluşturulan topluluklardır (Tonta, 2009). Ellison'a (2007) g¼re sosyal ağ siteleri; bireylerin, kendi g¼r¼n¼řlerini oluşturabildikleri, başkalarına kendi d¼ř¼ncelerini ulaştırabildikleri ve başkalarının paylaşımlarını g¼rebildikleri web tabanlı uygulamalardır. Sosyal ağ sitelerinde g¼r¼n¼ř oluşturulabilir, arkadaşlar edinilip ¼zel mesajlaşmalar yapılabilir, fotoğraf ve video paylaşımları yapılabilir ve her konuda bloglar hazırlanabilir. Sosyal

ağ siteleri millet, etnik, yaş ve eğitim seviyesi gözetmeksizin bütün insanlara hizmet etmektedir (Ellison, 2007). Sosyal ağ siteleri, kullanıcılarının görünüşler oluşturdukları ve bunları arkadaşlarıyla ve başkalarıyla da paylaşarak bilgi alışverişi yaptıkları ve iletişim kurdukları ortamlardır (Dilmen ve Öğüt, 2010; Ellison, 2007). Kullanıcıların oluşturdukları bu görünüş sayfalarının birbirleriyle girdiği etkileşim sosyal paylaşım ağlarını oluşturmaktadır.

SAS, kullanıcılarına; kendilerini tanıtmaya, sosyal bir ortam kurma (Ellison ve ark., 2007), oluşturdukları içeriği (fotoğraf, video, blog vb.) paylaşma (Kim ve ark., 2013), kişisel bilgilerini içeren görünüş sayfası oluşturma ve yeni arkadaşlıklar keşfetme olanakları sunmaktadır. Sosyal ağ siteleri, kullanıcı bilgilerinin gizliliği konusunda da oldukça güvenli bir yapıya sahip oldukları için kullanıcılar tarafından tercih edilmektedirler. Bu bağlamda kullanıcılar, paylaştıkları kendilerine ait bilgileri, sadece güvendikleri ve seçtikleri kişilerin görebilmesini ayarlayabildikleri için sosyal ağ sitelerini güvenli birer paylaşım ve iletişim aracı olarak tanımlamaktadırlar (Sagar ve Waghmare, 2016).

2.2 Sosyal Ağ Sitelerinin Tarihi

Bulduğumuz yüzyılın en büyük ve en önemli teknolojik araçlarından bir tanesi olarak görebileceğimiz internet; insanoğlunun yaşamını kolaylaştırmış ve sunduğu bilgiye erişim kolaylığı sayesinde birçok yeni keşiflerin de yapılabilmesine olanak sağlamıştır. World Wide Web'in keşfiyle birlikte insanların bilgisayarları kullanarak birbirleriyle kurdukları iletişim de gelişmeye başlamıştır (Edosomwan ve ark., 2011). World Wide Web, teknolojiyle birlikte her geçen gün gelişim göstererek Web 1.0'dan Web 4.0'a kadar evrimleşmiştir (Aghaei ve ark., 2012). Web 1.0 bilgilerin sadece okunabildiği ortamlardan oluşmaktayken, Web 2.0 bilgilerin hem okunabildiği hem de yazılabildiği ve insanlar arasında sosyal bir iletişim oluşturarak bilgilerin paylaşılabilirdiği bir yapı oluşturmuştur. Web 3.0 bilgilerin makineler tarafından da anlamsal olarak çözümlenebildiği ve makineler yardımıyla bu bilgilerin kodlanarak daha geniş insan topluluklarını birbirine bağlayan yapılar oluşturmuştur. Web 4.0 ise henüz tam olarak ortaya çıkmamakla birlikte, bilgilerin artık yapay zeka uygulamalarıyla birlikte okunup, yazılıp, işletilebildiği ortamlar olarak insanlığın hizmetine sunulacaktır (Aghaei ve ark., 2012; Wang, 2015). Bilgilerin insanlar arasında paylaşılabilirdiği bu yapıların tarihi gelişimine baktığımız zaman; 1994 yılında oldukça popüler olan Geocities kurulmuştur; burada kullanıcılar kendileri

oluşturdukları içerikleri 6 adet şehre göre paylaşabilmıştirlir. 1997’de ise ilk sosyal ağ sitesi olarak sayılabilen SixDegrees.com kullanıcılarının görünüş oluşturabilmesini ve bunları arkadaş listeleri oluşturarak paylaşabilmelerini sağlamıştır (Bicen ve Cavus, 2010). 2004 yılında ilk kurulma amacı Amerika’daki Harvard üniversitesinin öğrencilerini buluşturmak olan Facebook kısa bir sürede Dünya’ya yayılmıştır. 2006’da Twitter 140 karakter limitiyle yanına başlamıştır (Ellison, 2007). Youtube, üç Amerikalı iş arkadaşının eğlence için açtıkları daha sonra Google tarafından 1.65 milyar dolara satın alınan, yaklaşık 200 milyon video barındıran video paylaşım sitesidir. Ayrıca Youtube, canlı yayın yapmak ve video yayınlayıp izleyerek para kazanmak içinde kullanılmaktadır (Edosomwan ve ark., 2011). Özgür ansiklopedi olarak bilinen Wikipedia, kullanıcıların yeni sayfalar yaratmasına ve bu sayfaları paylaşmasına olanak sağlayan bir yazılımdır. 23 milyon aktif kullanıcı ve 750 bin aktif editöre sahiptir. Selwyn ve Gorard 2015’te yaptıkları bir çalışmaya göre; öğrencilerin %90’a yakını, bilgiye erişim konusunda Wikipedia’nın, Üniversite kütüphanelerine, e-book’lara, LMS’lere ve akademik alanyazın veri tabanlarına oranla çok daha kullanışlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Temelde kullanıcılar arası iletişim ve paylaşımı sağlayan ve bu olanakları değişik araçlarla zenginleştiren Snapchat, Viddy, Leranist ve Periscope gibi pek çok sosyal ağ sitesi de yakın dönemimizde faaliyete başlamıştır (Selwyn ve Gorard, 2015). Günümüzde, Facebook, Instagram, Twitter, Snapchat, Ekşi sözlük, Friendster, YouTube, Myspace, Vimeo, Spotify, iLike, Fizy, Flickr, PhotoBucket, Fotolog, Picasa gibi siteler, insanların günlük eğlence, oyun, müzik, video paylaşımı ve iletişimini sağlamak amacına hizmet eden popüler yapılar olurken, LinkedIn, ResearchGate, Methodspace, Academia.edu gibi sosyal ağ siteleri de eğitsel amaçlı bilgi ve paylaşımların yapılmasına hizmet etmektedirler. Wikipedia, My Opera, Google+, Blogger gibi siteler, kullanıcılara çeşitli konularda bilgi verici yazılar oluşturup paylaşılabilirdiği web ortamları sunarken, LinkedIn, Xing, Viadeo gibi siteler ise, kullanıcılara daha profesyonel olarak kariyerlerini geliştirebildikleri web hizmetleri sunmaktadırlar.

2.3 Sosyal Ağ Sitelerinin Kullanım Amaçları

Öğrenciler interneti; bilgi aramak, başkalarıyla iletişim kurmak ve kendi aralarında mesajlaşmak için sıklıkla kullanılmaktadırlar (Kennedy ve ark, 2008). Blaschke ve Brindley'e (2015) göre; milyonlarca insan Facebook, Twitter gibi sosyal ağları mesajlaşmak amacıyla kullanmaktadır. SAS, çok boyutlu uygulamaları sayesinde, kullanıcılara etkili iletişim ve paylaşım olanakları sunmaktadır (Toğay ve ark., 2013). Kullanıcılar, SAS'ları günlük haberleri takip etmek için de kullanmaktadır (Öztürk ve Akgün, 2012). Sosyal ağ siteleri; boş vakitleri değerlendirmek, oyun oynamak, video izlemek, hobiler oluşturmak ve özel ilgi alanı sayfalarını takip etmek için de kullanılmaktadır (Şendurur ve ark., 2015). Sosyal ağ siteleri hem günlük hem de akademik bilgilere erişimde kullanılmaktadır.

2.3.1 Günlük bilgi

Günlük bilgi; yaşantılardan elde edilen pratik bilgiler olup kaynağı kişinin algıları, gözlemleri ve deneyimleridir; bu nedenle doğruluğu kesin olmayıp kişilerin yorum ve görüşlerine göre değişebilmektedir (Toelch ve ark, 2014). Sosyal ağ sitelerindeki günlük bilgilere baktığımızda ise; günlük yapılan konuşmalar, yorumlar, haber, video, resim ve müzik paylaşımları, eğlence amaçlı oynanan oyunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Facebook, Instagram, Twitter, Google+, Snapchat, Ekşi sözlük, Friendster, Wikipedia, My Opera, Blogger, YouTube, Myspace, Vimeo, Spotify, iLike, Fizy, Flickr, PhotoBucket, Fotolog, Picasa gibi oldukça popüler olan pek çok sosyal ağ sitesi kullanıcılara çok çeşitli olanaklar sunulmaktadır. Bu sosyal ağ sitelerinde insanlar, günlük paylaşım, yorum ve iletişimlerini gerçekleştirebilmekte, arkadaş çevreleriyle eğlenceli paylaşım ve sohbetler içerisine girebilmekte, bloglar oluşturup bazı konularda kendi bakış açısı ve yorumlarıyla yazılar yazarak paylaşabilmekte ve istedikleri resim, müzik ve videoları paylaşarak yorumlar yapabilmektedirler.

2.3.2 Akademik bilgi

Akademik bilgi ise bilimsel yöntemlerle doğrulanmasının mümkün olduğu en güvenilir bilgidir. Evrensel olup insanlığın ortak mirasıdır (Shen, 2013). Günlük bilgilerin paylaşımı amacıyla kullanılan hemen hemen bütün sosyal ağ siteleri, eğitsel amaçlı bilgilerin paylaşımı için de kullanılabilir. Bununla birlikte ResearchGate, Methodspace, Academia.edu gibi bazı popüler sosyal ağ siteleri ise sadece akademik bilgi ve paylaşımlarının yapılmasını amaçlamaktadırlar. LinkedIn,

Xing, Viadeo gibi diğer bazı popüler sosyal ağ siteleri de kullanıcılara iş hayatlarını ve kariyerlerini geliştirme fırsatı vermekte ve kendilerini geliştirebildikleri eğitsel içerik ve paylaşımların yapılmasına olanak sağlamaktadırlar. Günlük ve akademik bilgilerin bu tanım ve kullanım amaçlarına baktığımızda, kişilerin yorum, görüş ve düşüncelerine göre değişebilen günlük bilgilerin güvenilirliğini sağlamanın akademik bilgilere göre daha zor olduğunu görebiliriz. Bu çalışmada da her iki tür bilgilere erişimde kullanıcılar tarafından güvenilirliklerinin nasıl sağlandıklarına ait bulgular açıklanmaya çalışılmıştır.

İçinde barındırdığı her çeşit bilgi ile sosyal ağlar 21'inci yüzyılda oldukça popüler hale gelmiş ve iletişimden eğitime kadar her alanda etkili olmuştur (Poore, 2015). Günümüzde sosyal ağ siteleri ekonomiden yargıya kadar pek çok alanda etkili olmuş ve bu alanlarla ilgili olayların derinlemesine araştırılmasına ve aydınlatılmasına katkılar sağlamıştır (Moghaddam, 2014). Sosyal ağlar bireylerin fotoğraf, video ve bilgi paylaşabileceği bir görünüş sayfasına sahip olmasına olanak sağlamakla birlikte bireyler, sosyal ağlarda ortak ilgi alanları ile ilgili sanal topluluklar oluşturabilmekte ve örgütlenebilmektedirler.

Tablo 1: Kullanım amaçlarına göre bazı popüler Sosyal Ağ Siteleri

Eğitsel/Akademik amaçlı SAS'lar	ResearchGate, Methodspace, Academia.edu
Günlük iletişim/paylaşım amaçlı SAS'lar	Facebook, Instagram, Twitter, Google+
Eğlence amaçlı SAS'lar	Snapchat, Ekşi sözlük, Friendster
Blog oluşturma amaçlı SAS'lar	Wikipedia, My Opera, Google+, Blogger, Twitter
Video/müzik paylaşım amaçlı SAS'lar	YouTube, Myspace, Vimeo, Spotify, iLike, Fizy
Fotoğraf Paylaşım amaçlı SAS'lar	Flicker, PhotoBucket, Fotolog, Picasa
Profesyonel (iş) amaçlı SAS'lar	Linkedin, Xing, Viadeo

2.4 Eğitimde Sosyal Ağ Siteleri

Sosyal ağlar, esnek ve etkili olmaları nedeniyle, sınıf içinde kullanılan birçok öğretim yöntemine göre daha uygun olanaklar sağlamaktadır (Özmen ve ark., 2011). Web 2.0 uygulamaları da (webblogs, podcasts, wikis) eğitimde etkili şekilde kullanılabilir (Genç, 2010). Bu Web 2.0 uygulamalarının sosyal ağlara entegre edilmesi ve etkili bir şekilde kullanılmasıyla birlikte, sosyal ağların eğitimde kullanımını oldukça önem kazanmıştır (Efe, 2015). Dijital yerliler olarak adlandırılan bugünün öğrencileri Web 2.0 uygulamalarını da sosyal ağlarda etkili bir şekilde

kullanarak pasif birer dinleyici olmaktan çıkıp, aktif ve kendi öğrenmesini yapıcı öğrencilere dönüşmüşlerdir (Buzzetto-More, 2012).

Academia.edu, ResearchGate, ScienceStage ve Methodspace gibi daha çok akademik amaçlar için, insanların kendi çalışmalarını paylaşabildiği, başkalarının çalışmalarını takip edebildiği ve işbirlikli çalışma ortamlarının kurulabildiği sosyal ağ siteleri de bulunmaktadır (Emin ve Güler, 2013). Bazı sosyal ağ siteleri ağırlıklı olarak günlük bilgileri içerirken bazı sosyal ağ siteleri de akademik bilgi ve çalışmalara yer vermektedir. Her iki tür sosyal ağ siteleri de bilgiye erişimde vazgeçilmez araçlardır. Popüler sosyal ağ siteleri içerisinde hem günlük hem de akademik bilgi ve paylaşımları barındırabilmektedir (Hsieh, 2012). Örneğin, Facebook içerisinde akademik ve akademik olmayan pek çok bilgi ve materyali barındıran geniş bir sosyal ağ sitesidir (Gallo ve Adler, 2014). Facebook'a kullanıcılar evlerinden, mobil cihazlarından, kafe ve restoranlardan, internet kafelerden, iş yerlerinden ve üniversitelerden sıklıkla bağlanmaktadır (Bicen ve Cavus, 2011). Facebook anlık mesajlaşma ve forumlar arasında linkler aracılığı ile içerik paylaşımı yapılmasına olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda Facebook öğrencilerin ders konuları ve ödevleri hakkında arkadaşları arasında bilgi paylaşımını saylayan etkili bir araçtır (Selwyn, 2009). Bununla birlikte Facebook, öğrenciler için geliştirici bir araç olarak görülmektedir. Bazı kolej öğrencileri, Facebook ve diğer sosyal ağ sitelerinin sunduğu iletişim araçlarını etkili bir şekilde kullanarak üniversitelerindeki eğitsel içerikli olayları Dünya'ya duyurabilmektedirler (Kent ve Leaver, 2014).

Davranışçı kuramda öğrenme davranışlardaki değişiklik olarak tanımlanmakta, bilişselcilikte kişilerin zihninde oluşan değişiklikler, yapısalcılıkta ise öğrenme kişilerin zihninde gerçekleşmekte fakat bu durum kişinin çevre ve diğer kişilerle etkileşime girmesiyle sağlanmaktadır. Sosyal ağlar da kullanıcılara etkileşimli birer ortam sundukları için en çok yapısalcı öğrenmeye katkı sağlamaktadırlar. Sosyal ağ siteleri, yazı, fotoğraf ve video paylaşımının yanı sıra bireylerin eğitimi gibi daha özel amaçlar için de kullanılmaktadır (Gülbahar ve ark., 2010). İnternette geçirdiği zamanının büyük bir kısmını sosyal ağlarda geçiren gençleri, zaman geçirmekten hoşlandıkları aktivitelerden ayırmadan eğitime dâhil etmek adına sosyal ağların eğitimde kullanılması oldukça önemli bir konudur (Barış ve Tosun, 2013).

2.5 Sosyal Ağ Siteleri Kullanım İstatistikleri

Sosyal ağ siteleri ağırlıklı olarak gençler tarafından kullanılmakta ve bu gençlerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır (We are Social, 2015). Dünya'daki yaklaşık 3,4 milyar aktif internet kullanıcısının 2,4 milyarı sosyal ağ sitesi hesabına sahiptir. Amerika ve Avrupa sosyal ağların en çok kullanıldığı yerler iken Afrika ve Güney Asya sosyal ağların en az kullanıldıkları yerlerdir. Bazı bölgelerde gelişmişlik düzeyi nedeniyle sosyal ağ kullanımının az olmasıyla birlikte Dünya genelinde sosyal ağ kullanım oranı %31'dir (We are social, 2016). Türkiye'de de aktif sosyal ağ sitesi kullanıcılarının oranı 2016'da %53'ye yükselmiş ve bu oranın yıllık büyüme hızı +%10 olmuştur (We are social, 2016). Bu büyüklükte bir kullanım oranı hem dünyada hem de ülkemizde sosyal ağ sitelerinin oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle sosyal ağ sitelerinde günlük ve akademik bilgilere erişirken bilgilerin güvenilirliğine dair ölçütler önem kazanmaktadır. Bu çalışmada, gençlerin sosyal ağ sitelerindeki hem günlük hem de akademik bilgilere erişirken ne tür güvenilirlik ölçütlerini dikkate aldıkları nedenleriyle birlikte ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.6 Sosyal Ağ Sitelerinin Toplumsal Olaylara Etkisi

Sosyal ağ siteleri, geleneksel basılı kaynaklardan çok daha hızlı bir şekilde haber akışı sağladıkları için ön plana çıkmaktadırlar. Kullanıcılar, sosyal ağ siteleri üzerinden haber ve paylaşımlara çok daha hızlı bir şekilde ulaşabilmekte ve sansüresiz bir şekilde olayları paylaşıp yorumlayabilmektedirler. Sosyal ağ sitelerinin sunduğu bu özgür iletişim ve paylaşım olanakları sayesinde, insanların bazı önemli olayların gidişatına yön verdiği yakın geçmişimizde gözlemlenmiştir. Buna en yakın ve etkili örnek olarak, 15 Temmuz darbe girişimi gösterebilir. Cumhurbaşkanı'nın tüm vatandaşlara sokağa çıkma çağrısını ilk olarak Twitter'ın sunduğu Periscope uygulaması üzerinden duyurması ve ardından Facetime aracılığıyla televizyondan bu çağrıyı yinelemesi, ilk akla gelen hızlı bilgi akışı yönteminin sosyal ağlar olduğu algısına bir örnek olarak verilebilir. Bu sayede bu çağrı çok hızlı bir şekilde milyonlarca insana ulaşmış ve dakikalar içerisinde karşılık bulmuştur. Benzer şekilde pek çok önemli yetkili, gazeteci, yazar, ünlü ve hatta fenomenler Twitter'ın kullanıcılara sunduğu Periscope sayesinde canlı yayın akışı gerçekleştirerek insanlara

oldukça hızlı bir şekilde sesli ve görüntülü bilgi akışı sağlamıştır. Bununla birlikte, Darbeye karşı sokağa çıkan vatandaşlar da, akıllı telefonlarındaki çeşitli sosyal ağlar üzerinden birbirleriyle iletişime geçerek çok çabuk organize olmuş ve aynı mekânlarda kalabalık topluluklar oluşturabilmişlerdir. Sosyal ağ sitelerinin pek çoğu filtresiz ortamlar olduğu için insanlara günlük bilgi paylaşımlarında, diledikleri gibi paylaşım ve yorumlarda bulunma imkânları da sunmaktadırlar. Bu nedenlerden ötürü sosyal ağ sitelerinde bilgi akışını kontrol altına almak ve bilgilerin doğruluğunu sağlamak oldukça zor olmaktadır.

Sosyal ağ siteleri, toplumları ciddi şekilde etkileyen bu tarz olayların içerisinde yer almakla birlikte, insanların bir takım etkinlikleri de gerçekleştirmelerine yardımcı olmaktadır. Sosyal ağ siteleri, sağlık alanında insanlara bilgiler sunmak, yardım kampanyaları oluşturmak ve “*sağlığın geliştirilmesi*” kapsamlı çalışmalara oldukça destek sağlamaktadırlar (Mendi, 2015). Sosyal ağ siteleri, ülkelerdeki kamu kurum ve kuruluşları tarafından da bazı yardım kampanyaları ve bilgilendirmeleri organize etmek için de oldukça etkin bir şekilde kullanılmaktadırlar (Erkek, 2016). Bütün bu örneklerden de anlaşılacağı üzere, pek çok teknolojik araç ve gereçlerin dünyayı etkilediği gibi sosyal ağ siteleri de olaylar karşısında tarafsızdır; onları iyi ya da kötü şeylerde organize olmak için kullanan insanlar her şeyi belirlemektedir.

2.7 Bilgiye Erişim

Kitaplar, ansiklopediler, gazeteler, radyo, televizyon, telefon ve bilgisayarlar bilginin insanlar arasında paylaşılmasını sağlayan teknolojik araçlardır. Teknoloji geliştikçe bilgiye erişmek de kolaylaşmaktadır. 1990’larda İnternet’in keşfiyle birlikte bilgiye erişim yeni bir boyut kazandı ve hiç olmadığı kadar kolaylaştı. Bu yüzden günümüzde internet, bilgiye erişimde en kolay yol olarak görülmektedir (Savolainen, 1999). İnternet içerisinde yazıları, grafikleri, çizimleri, hareketli resimleri, animasyonları, sesleri, videoları ve daha pek çok çeşit aracı barındıran geniş kütüphanelerdir (Marshall, 2001).

Sosyal ağların da keşfiyle, bilgiye erişim daha da kolaylaştı ve hızlandı (Bozkurt, 2014). İnsanlar artık, arama motorlarını kullanarak internette bilgiyi aratmak ve detaylı araştırmalar yapmaktan ziyade, sosyal ağlarda kurdukları bilgi toplulukları sayesinde bilgiye daha da hazır olarak ulaşabilmekteler (Yalçın, 2014).

Bu kolaylık ve hazır bilgi ortamında, sosyal ağ kullanıcıları bilgiyi araştırmadan elde ettikleri için, bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini sorgulama ve araştırma konusunda yetersiz ve isteksiz kalabilmektedirler.

Günümüzün hızlanmış ve bir nevi otomatikleşmiş toplum yapısında, su gibi bir gereklilik haline gelen okuryazarlık çok geniş ve farklı tanımlar alabilmektedir (Jones ve Flannigan, 2006). Bütün bu gelişmelerin ışığında bilgi okuryazarlığı da oldukça önem kazanmıştır. Bilgi okuyazarı birey; bilgi gereksinimini fark edebilmeli, sorular üretebilmeli, bilginin potansiyel kaynaklarını belirleyebilmeli, bilgisayar ve diğer teknolojileri kullanarak bilgi kaynaklarına erişebilmeli, uygulamada kullanmak üzere bilgiyi düzenlemeyebilmeli, mevcut bilgi ile yeni bilgiyi birleştirebilmeli, bilgiyi eleştirel düşünme ve sorun çözümede kullanabilmelidir (Doyle, 1994; Aktaran Önal ve Çetin, 2014). Sosyal ağ sitelerinde günlük veya eğitsel bilgi akışı da oldukça hızlı gerçekleştiği için, insanların bilgi okuryazarlık düzeyleri bu bilgi akışının kalitesini etkilemektedir. Aynı zamanda bu bilgi alışverişi de insanların bilgi okuryazarlığı düzeylerini etkilemektedir. Günümüz sosyal ağlarını ve kullanıcılarının bilgi okuryazarlık düzeylerini değerlendirdiğimizde, her iki faktöründe karşılıklı olarak birbirini etkilediğini ve etkilendiğini görebiliriz.

2.8 Bilginin Güvenilirliği

Dünya’da ansiklopediler, kitaplar, sözlükler ve internet gibi yazılı, sesli veya görüntülü birçok bilgi kaynağı bulunmaktadır (Başaran, 2005), ama tüm bu kaynaklardaki bilgiler eşit derecede önemli ve güvenilir değildir (Kurbanoglu, 2002). Bu sebeple, bilginin güvenilirliğini test ederken bazı ölçütlere ihtiyacımız vardır (Altay ve ark., 2012). Yapılan bir araştırmaya göre internet kaynaklarındaki bilgileri değerlendirirken 125 temel ölçütün olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan 97 tanesi bilginin içeriği ve kalitesiyle ilgili, 73 tanesi bilginin bulunduğu ortamın görsel tasarımı ve kullanılabilirliğiyle ilgili, 45 tanesi de hem bilginin içeriği hem de bilgiye erişilen ortamlar ile ilgilidir (Oliver ve ark., 1997). İnternet üzerinden bilgiye erişim ve internetteki bilgilerin güvenilirliğini sağlamak üzerine pek çok çalışma yapılmıştır. İnternet bilgi kaynakları; içerik, bütünlük, doğruluk, tarafsızlık, güncellik, tutarlılık, linkler, kullanıcılar, tasarım, işlerlik, maliyet ve güvenilirlik gibi faktörleri dikkate alarak değerlendirilebilmektedir (Kurbanoglu, 2002). İnternetteki bilgi kaynaklarına güvenme konusunda insanlar; çok çeşitli bilgi sistemlerinin varlığı, büyüyen kullanıcı topluluğu, bilgi erişim teknolojilerinin altyapısı ve

maliyeti, internetteki kaynakların doğruluğu gibi pek çok sorunla karşılaşmakta ve bunları internetteki bilgilerin güvenilirliğini etkileyen bazı faktörler olarak da görmektedirler (Kammerer, 2013).

Alanyazında bulunan bazı temel güvenilirlik ölçütleri bilgiye erişimde sıkça kullanılmaktadır. Yazarın eğitimi, unvanı ve konusundaki yetkinliği, bilginin güvenilirliğini sağlamada kullanılan otorite ölçütüdür (Kurbanoglu, 2002). Otorite, insanların toplum olarak bir görüşü benimsemesinde oldukça etkilidir. Her toplumda düzeni sağlayan ve geniş kitleler tarafından kabul gören otoriteler vardır (Adem ve Kemer kaya, 2011). Otorite, sadece internetteki bilgilerde değil, siyaset, felsefe ve bilim dâhil olmak üzere her alanda önemli bir güvenilirlik ölçütüdür (Bilge, 2011).

Güncellik, bilgiye erişimde kullanılan bir diğer önemli güvenilirlik ölçütüdür. Altay ve arkadaşları 2012’de yaptıkları bir çalışmaya göre; bilgi kaynağının elektronik ortamdan erişilebilir ve güncel olması öğrenciler için oldukça önem taşımaktadır. Bilginin değerinin, içindeki yeni bilgiyle ölçüldüğü bu dönemde insanlar ancak daha hızlı ve daha güncel bilgilerle ikna edilebilmektedirler (Küçüközyiğit, 2016).

Nesnellik denildiğinde gerçeklerin ve olguların istenildiği gibi değil, olduğu gibi ortaya konulması gerekmektedir (Yazıcıoğlu ve ark., 2011). *Nesnellik*, bilimsel bilgide herkes için aynı sonucu verecek önermelerin olması gerektiğidir. Aynı zamanda *nesnellik*, tarafsız ve yansız bir görüşü ifade etmektir (Uslu, 2011). Bilimsel bilgi nesnel olarak doğrulanabildiği için güvenilirdir (Öztürk ve Akgün, 2012).

Güvenilirliği sağlamak için sıklıkla kullanılan bir diğer ölçüt ise *tutarlılıktır*. Toelch ve arkadaşlarına (2014) göre, insanlar kendi değerlerine göre bilgiyi yorumlayabilir, esnetebilirler; fakat bunu tutarlı bir şekilde yapmalıdırlar. Tutarlı olmak için de konunun dışına çıkmamak gerekir (Elliott ve ark, 2015). Bilgiler başka kaynaklar tarafından desteklenebilmeli, onaylanabilmeli ve bilgiler kanıtlarla ispat edilebilmelidirler (Tok ve Küçük, 2014). Bu çalışmanın temel amacı kullanıcıların sosyal ağlar üzerinden kolaylıkla eriştikleri bilgilere nasıl güvendiklerini araştırarak çok yoğun bir şekilde gerçekleştirilen bu bilgi alışverişi içerisinde nasıl davrandıkları konusuna bilgiye erişimde güvenilirlik bağlamında ışık tutmaktır.

2.9 Alanyazın Özeti

Dünya genelinde 2015 yılında 3 milyar olan aktif internet kullanıcı sayısı 2016'da 3,4 milyar olurken 2 milyar olan aktif sosyal ağ sitesi kullanıcı sayısı da 2,4 milyara yükselmiştir. Bu son bir yıl içerisinde ülkemizde ise sosyal ağ sitesi kullanıcı sayısı 2 milyon artarak her yıl oluşan ortalama 10% artış oranı bu yıl da gerçekleşmiştir (We are social, 2016). Dünyada ve ülkemizde internet ve sosyal ağ kullanımının bu denli bir hızla arttığını göz önüne aldığımızda bu konunun önemini görebilmekteyiz. İnternet ve sosyal ağlar konusunda günümüze kadar pek çok çalışma yapılmış ve bu alandaki gerçekler her yönüyle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bilgi çağında yaşadığımızı göz önüne aldığımızda, internet ile birlikte sosyal ağların Dünya'nın sahip olduğu bütün bilgiyi barındırdığını görmekteyiz (Ndasauka ve ark., 2016). Bu kolaylık ve hazır bilgi ortamında, sosyal ağ kullanıcıları bilgiyi araştırmadan elde ettikleri için, bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini sorgulama ve araştırma konusunda isteksiz kalabilmektedirler. Bu nedenle konunun güvenilirlik boyutunu aydınlatmak için çok daha fazla araştırmaya gereksinim duyulmaktadır.

Ticaretten eğitime kadar her konuyu içinde barındıran sosyal ağ siteleri herkes ve her şey üzerinde etkili olmaktadır (Sarvamangala, 2016). Alanyazında internet üzerinden bilgiye erişimde kullanılan bazı temel güvenilirlik ölçütlerinin yanında, bu araştırma sayesinde elde edilen yeni güvenilirlik ölçütleri de sosyal ağ sitelerindeki çarpıtılmış, abartılmış ve söylentilere dönüşmüş bilgilerin ayrıştırılmasında oldukça önem az etmektedir. Sosyal ağ sitelerinin kullanım istatistiklerini ve amaçlarını, büyük toplumsal olaylarda olumlu veya olumsuz etkilerini, bilgiye erişim ve bilginin güvenilirliğini sağlama konularındaki önemini ve gerekliliğini dikkate aldığımızda, sosyal ağ sitelerindeki bilgilerin güvenilirliği üzerine daha fazla çalışma yapılmasına gereksinim duyulmaktadır.

BÖLÜM 3

ARAŞTIRMA DESENİ

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, araştırmacının rolü, katılımcıların seçimi ve özellikleri, araştırmada kullanılan durumlar, veri toplama aracı, veri analiz süreci ve araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği kısımları açıklanmıştır.

3.1 Araştırma Yöntemi

Bu araştırmanın amacı sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirlik ölçütlerini ortaya çıkarmaktır. Bu yüzden, kullanıcılar ile görüşmeler yapılmış ve onların sosyal ağ sitelerine bakış açıları ve bilgiye erişimdeki güvenilirlik ölçütleri araştırılmıştır. Kullanıcıların, bu konudaki bütün yorumları, fikirleri ve bakış açılarını anlayabilmek için nitel verilere ihtiyaç olduğundan bu çalışma nitel veriler üzerine kurulmuştur. Bu çalışmada, çoklu durum çalışması deseni kullanılmıştır (Yin, 2009). Lisans öğrencileri bir durum ve Yüksek Lisans öğrencileri başka bir durum olmak üzere iki ayrı durum çalışması yapılmıştır. İki ayrı grup ile de yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, iki durumdaki öğrencilerin de SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilere erişimde dikkate alınan güvenilirlik ölçütleri ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırmaya katılan bireyler Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinden gönüllü olanlar arasından seçilmiş ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler Veri Analizi kısmında açıklanan İçerik Analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Katılımcıların (Lisans öğrencileri ve Yüksek Lisans öğrencileri) görüşleri ayrı ayrı analiz edilmiş ve onların görüşlerine göre şekillenen, SAS'larda bilgiye erişimde kullanılan güvenilirlik ölçütleri, kategorize edilmiştir.

3.2 Araştırmacının Rolü

Bu alışma, araştırmacı tarafından Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinden sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliği konusunda bilgi edinmek için geliştirilmiştir. Araştırmacı, öncelikle konuyla ilgili detaylı bir alanyazın taraması yapmış ve bu konunun aydınlatılmamış yönlerine ışık tutarak bilime katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Araştırmacı, bu bağlamda veri toplamak amacıyla görüşme soruları hazırlamış, uzman değerlendirmeleri alarak bu soruları geliştirmiş ve toplam 22 öğrenciyle yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler yapmıştır. Araştırmacı, Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinden topladığı bu verileri analiz ederek elde ettiği bulguları bu tezde ayrıntılı olarak açıklamıştır.

3.3 Katılımcıların Seçimi ve Özellikleri

Katılımcılar Ondokuzmayıs Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Lisans ($N=11$) ve Yüksek Lisans ($N=11$) öğrencilerinden gönüllü olanlardan seçilmiştir (Tablo 2). Bu öğrencilerin bölümleri gereği yüksek bilgisayar yeterlilikleri ve sosyal ağ sitesi kullanım tecrübeleri olduğu varsayıldığı için bu konudaki bir araştırmada daha etkili ve ayrıntılı bilgiler toplanabileceği düşünölmüştür. Lisans öğrencileri, bölümleri gereği 4 yıldır bilgisayarla ilgili dersler aldıkları için yüksek düzeyde bilgisayar deneyimine sahiptirler. Yüksek Lisans öğrencileri de yine Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü mezunu olup aynı alanda Lisansüstü eğitimlerine devam ettikleri için bilgisayarla ilgili deneyimleri üst düzeydedir. Her iki grupta gençlerden oluştuğu için ileri derecede sosyal ağ siteleri kullanım deneyim ve yeterliliklerine sahiptirler. İki grup da teknoloji konusunda oldukça yüksek deneyim ve bilgiye sahiptir. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda bu çalışma; hem teknoloji yeterliği oldukça yüksek hem de sosyal ağ kullanım deneyimi fazla olan öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Bu nedenle, görüşmeler yoluyla toplanan veriler oldukça detaylı olarak, bilgisayar ve sosyal ağlar konusunda uzman sayılabilecek bir hedef kitleden toplandığı için oldukça anlamlıdır.

Yaş ortalaması ($M_1=23$) olan, 8 erkek ve 3 kız toplam 11 Lisans öğrencisi ve yaş ortalaması ($M_2=27$) olan, 5 erkek ve 6 kız toplam 11 Yüksek Lisans öğrencisi olmak üzere 22 öğrenciden görüşmeler yoluyla veri toplanmıştır. Lisans

öğrencilerinde not ortalaması 3,00'in altında olan $N=7$ kişi ve not ortalaması 3,00'in üzerinde olan $N=4$ kişi bulunmaktayken, Yüksek Lisans öğrencilerinde not ortalaması 3,50'nin altında $N=4$ kişi ve not ortalaması 3,50'nin üzerinde $N=7$ kişi bulunmaktadır. Yüksek Lisans öğrencilerinin biraz daha yüksek not ortalamasına sahip olduğu görülmektedir; fakat öğrenim süreleri ve Lisans ile Lisansüstü eğitim faktörleri dikkate alındığında bu fark pek fazla anlam ifade etmemektedir.

Tablo 2: Katılımcılar

	Lisans Öğrencileri (N=11)	Yüksek Lisans Öğrencileri (N=11)
Cinsiyet		
Erkek	$N=8$	$N=5$
Kız	$N=3$	$N=6$
Yaş Ortalaması	$M_1= 23$	$M_2= 27$
Not Ortalaması		
0-3,00	$N=7$	$N=4$
3,00-4,00	$N=4$	$N=7$

3.4 Araştırmada Kullanılan Durumlar

Çalışmada Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin sosyal ağlardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğine yönelik ölçütleri iki ayrı durum olarak kıyaslanmıştır. Her iki durumdan da görüşmeler yoluyla nitel veriler toplanmıştır.

3.4.1 Durum 1: Lisans Öğrencileri

Durum 1'deki Lisans Öğrencileri (Tablo 3); Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde 4. sınıf son dönem öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu grupta 8 erkek ve 3 kız öğrenci bulunmakta ve grubun yaş ortalaması $M_1=23$ 'dür. Gruptaki $N=7$ kişinin not ortalaması 3.00'in altındayken, $N=4$ kişinin not ortalaması da 3.00'in üzerindedir. Bölümlerinde aldıkları eğitim gereği yüksek düzeyde bilgisayar kullanım deneyim ve yeterliliğine sahiptirler. Sosyal ağ sitelerini de uzun zamandır aktif olarak kullandıkları için hemen hemen hepsi popüler olan sosyal ağ siteleri konusunda iyi derecede kullanım bilgisi ve tecrübesine sahiptirler. Bu gruptaki öğrenciler SAS'ları ders gruplarındaki paylaşımları takip etmek, birbirleriyle iletişim kurmak amacıyla kullanılmaktadırlar. Birçok ders için öğretim üyeleri tarafından oluşturulan ders gruplarını takip etmenin yanında buradan iletişim, materyal paylaşımı, vb. aktivitelerde de bulunmaktadır. Öğretim üyelerinin oluşturduğu bu gruplara ek olarak Facebook ve WhatsApp aracılığıyla kendileri için gruplar oluşturmakta ve öğretim üyeleri veya otorite olarak gördükleri kişileri dâhil etmeyip sadece kendi aralarında paylaşım ve yorumlar da yapmaktadırlar. Youtube,

Wikipedia gibi sosyal ağ sitelerini de ödev içeriği hazırlarken ve sınavlarına çalışırken sıklıkla kullanmaktadırlar. Lisans 4. sınıf öğrencileri birer öğretmen adayı oldukları için, bilgiyi araştırma inceleme konusunda oldukça titiz davranmakta ve elde ettikleri bu bilgileri öğrencilerine aktaracakları için de her türden bilginin doğruluğuna ve güvenilirliğine oldukça dikkat etmeleri gerekmektedir.

3.4.2 Durum 2: Yüksek Lisans Öğrencileri

Durum 2'deki Yüksek Lisans öğrencileri (Tablo 3); Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nden mezun ve alanlarında Lisansüstü eğitim yapmaktadırlar. Bu grupta 5 erkek ve 6 kız öğrenci bulunmakta ve grubun yaş ortalaması $M_2=27$ 'dir. Gruptaki $N=4$ kişinin not ortalaması 3.50'nin altındayken, $N=7$ kişinin not ortalaması da 3.51'in üzerindedir. Bölümlerinde aldıkları eğitim göz önüne alındığında bu grup öğrencileri için de yüksek düzeyde bilgisayar kullanım deneyim ve yeterliliğine sahip oldukları ve sosyal ağ sitelerini de uzun zamandır aktif olarak kullandıkları için bu konuda iyi derecede kullanım bilgi ve tecrübesine sahip oldukları görülmektedir. Yüksek Lisans grubundaki öğrenciler de Facebook, WhatsApp, Youtube ve Wikipedia gibi sosyal ağ sitelerini Lisans öğrencilerinin yaptıkları gibi kullanmakla birlikte ödev, makale gibi akademik çalışmalarının içeriklerini hazırlarken Academia.edu, ResearchGate, ScienceStage ve Methodspace gibi sosyal ağ sitelerini de sıklıkla kullanmaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencileri akademik kariyer yapmayı hedefledikleri için hem bilgiye erişimde oldukça dikkatli ve seçici davranmalı hem de eriştikleri bu bilgileri doğruluk ve güvenilirlik bakımından süzgeçten geçirerek yapacakları çalışmalarda kullanmaları gerekmektedir.

Çalışmadaki bütün öğrenciler, gerek bölümlerinden aldıkları dersler dolayısıyla, gerekse de kendileri uzun zamandır aktif birer sosyal ağ kullanıcısı olmaları sebebiyle teknoloji konusunda oldukça fazla bilgi ve deneyim sahibidirler. Kullanıcılar, SAS'ları genel olarak iletişim kurmak, güncel ve bölümleriyle ilgili haberleri takip etmek, müzik, fotoğraf ve video paylaşımında bulunmak, sosyal ve insan ilişkileri kurmak, mekânlarla ilgili yorumlara bakmak, canlı ve videolu yerel ve ulusal haberleri takip etmek gibi günlük amaçlar doğrultusunda kullanmaktalar. SAS'ları eğitsel amaçlı olarak, bilgi paylaşımında bulunmak, ödev hazırlamak, derslerle ilgili materyal paylaşımı yapmak, sınavlara hazırlanmak için kullanmaktadırlar. Bununla birlikte SAS'ları, abonesi olunan sayfaları, arkadaşlarını,

hocaları ve akademik içerikli sayfaları takip etmek, eğitsel tartışma ve önerilere katılmak, video dersler izleyerek başkalarına önermek ve paylaşmak, arkadaşlarıyla not ve duyurular paylaşmak ve çevrimiçi materyallere ulaşmak amacıyla da kullanılmaktalar. En fazla kullanılan sosyal ağ siteleri; Facebook, Twitter, YouTube, WhatsApp, Wiki olmakla birlikte bunların yanında genellikle eğlence amaçlı olarak az kişi tarafından kullanılan Ekşi sözlük, Spotify ve bazı forum siteleri de bulunmaktadır. Hem Lisans hem de Yüksek Lisans öğrencileri SAS'larda çoğunlukla günde ortalama 1-3 saat arasında vakit harcamaktadır ($N=14$). Her iki gruptaki öğrenciler de sosyal ağ hesaplarını çoğunlukla sadece gerekli olduğunda kontrol etmektedirler ($N=16$).

Tablo 3: Araştırmada kullanılan durumlar

Durumlar	İsim	Cinsiyet	Eğitim Derecesi	Sınıf/Dönem	Yaş	Not Ortalaması
Durum 1	L1	E	Lisans öğrencisi	4	23	2,50
	L2	E			22	2,98
	L3	E			21	2,80
	L4	K			22	3,60
	L5	K			22	3,00
	L6	K			22	3,50
	L7	E			23	3,45
	L8	E			24	2,50
	L9	E			24	2,50
	L10	E			25	3,44
	L11	E			25	3,00
Durum 2	YL1	K	Yüksek Lisans Öğrencisi	Tez	34	3,60
	YL2	K		Tez	23	3,55
	YL3	E		Tez	25	3,30
	YL4	E		Tez	26	4,00
	YL5	K		Tez	25	3,50
	YL6	E		Tez	29	3,75
	YL7	K		1	28	-
	YL8	E		Tez	26	3,70
	YL9	K		2	23	4,00
	YL10	E		2	30	3,20
	YL11	K		Tez	25	3,50

3.5 Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, katılımcıların sosyal ağlardan beklentileri, kullanma sebepleri, günlük ve akademik bilgiye erişirken dikkate aldıkları güvenilirlik ölçütlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda veriler nitel olarak toplanmak istenmiş ve araştırma için katılımcılar ile görüşmeler yapılması planlanmıştır; fakat görüşmelerde yeni ve farklı güvenilirlik ölçütlerine de ulaşmak beklenildiği için yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Sürecin başında görüşme soruları araştırmacı tarafından önceden hazırlanmıştır. Bu görüşme sorularının hazırlanma aşamasında, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde Lisansüstü eğitimde, nicel ve nitel araştırma yöntemleri derslerini vermekte olan bir uzmanın görüşü de alınmıştır. Konu ile ilgili araştırmacı tarafından yapılan alanyazın taraması eksik görüldüğü için, internetten bilgiye erişimde kullanılan güvenilirlik ölçütleri konusunda daha detaylı bir alanyazın taraması yapılarak veri toplama aracındaki sorular geliştirilmiştir. Bu taramada, internetteki bilgilere erişirken kullanıcıların dikkate aldıkları tutarlılık, otorite, güncellik ve nesnellik gibi güvenilirlik ölçütleri olduğu görülmüştür (Kurbanoglu, 2002; Altay ve ark, 2012; Tok ve Küçük, 2014; Elliott ve ark, 2015; Toelch ve ark, 2014). Bu güvenilirlik ölçütlerinin, araştırmada belirlenen hedef kitleye göre nasıl farklılaştığını ve özellikle bu ölçütlerin SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilere de erişirken güvenilirliği sağlama bağlamında ne derece önemsendiğini araştırmak için görüşme soruları hazırlanmıştır. Veri toplama aracındaki sorular bu temelde oluşturulup, daha farklı güvenilirlik ölçütlerinin de olup olmadığını araştırmak üzere yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Bütün bu geliştirmeler ve hazırlıklar yapıldıktan sonra Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'ndeki gönüllü bir Lisans öğrencisi ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Pilot görüşmeyi gözlemlemek üzere araştırmacının danışmanı da bu görüşmede yer almıştır. Pilot görüşme sonrasında elde edilen verilere göre, araştırmacının danışmanından da ikinci bir uzman görüşü alındıktan sonra veri toplama aracındaki gerekli iyileştirmeler yapılmış ve araştırmacının yarı yapılandırılmış görüşme sürecine uyumu sağlanmıştır. Bu bağlamda veri toplama aracındaki araştırma soruları da artırılmıştır. Pilot görüşmeden sonra alınan uzman görüşüyle birlikte veri toplama aracının son kısmına katılımcıların SAS'lardaki bilgiye erişimde kullandıkları güvenilirlik ölçütlerinin detayına inmek ve gerçekte de nelere dikkat ettiklerini öğrenmek amacıyla, öğrencilerin karşılaştıkları bazı durumlarda güvenilirlik bağlamında nasıl düşündüklerini ortaya çıkarmayı amaçlayan iki adet soru eklenmiştir (EK A: Görüşme Soruları). Pilot görüşmeden sonra çalışmada uygulanan bütün görüşmeler ortalama 16 dakika sürmüştür. Görüşmelere başlamadan önce veri toplama aracı için Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler kurumundan etik kurul kararı alınmıştır (EK B: Etik Kurul Raporu).

Veri toplama aracının ilk bölümünde, araştırmada kullanılan iki grubu da daha iyi değerlendirebilmek için katılımcılara ait yaş, cinsiyet, sınıf ve not ortalamalarını öğrenmeyi amaçlayan 3 adet soru yer almaktadır. İkinci kısmında ise katılımcıların sosyal ağlara nasıl eriştikleri ve sosyal ağları kullanma düzeylerini öğrenmeye yönelik 2 adet soru yer almaktadır. Veri toplama aracının üçüncü kısmında da katılımcılara SAS'ları kullanım amaçları sorulmuştur. Dördüncü kısmında ise araştırmanın asıl konusu olan SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliği ölçütlerini araştırma amacıyla hazırlanmış sorular yer almaktadır. Bu kısımdaki soruların bir kısmı, alanyazında zaten var olan ve internetteki bilgilere erişirken dikkate alınan bazı güvenilirlik ölçütlerinin de bu çalışmadaki hedef kitleye göre SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilere erişirken dikkate alınan güvenilirlik ölçütü olarak kullanılıp kullanılmadığını görmek amacıyla yer almıştır. Bu kısımdaki diğer sorular ise bu konudaki yeni güvenilirlik ölçütlerini ortaya çıkarmak amacıyla sorulmuştur. Veri toplama aracının son kısmında ise katılımcıların SAS'lardaki bilgiye erişimde kullandıkları güvenilirlik ölçütlerinin detayına inmek ve gerçekte de nelere dikkat ettiklerini öğrenmek amacıyla, iki adet senaryo sorusu sorulmuştur. Veri toplama aracının, SAS'lardaki bilgilerin güvenilirlik ölçütleri olan bu kısmında toplam 9 adet soru yer almaktadır (EK A: Görüşme Soruları).

Bütün bu sorular genel olarak tüm katılımcılara sorulmakla birlikte, bu görüşme yarı yapılandırılmış bir görüşme olduğu için bu sorular araştırmacı tarafından katılımcılardan gelen cevaplara göre şekillendirilmiştir. Katılımcıların önbilgileri sağlamak amacıyla; görüşmenin hemen öncesinde günlük bilgi ve akademik bilginin ne oldukları araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Veri toplama süreci 2016 yılının mart ve nisan aylarında gerçekteşirilmiştir. İki ay içerisinde toplam 22 öğrenciyle gerçekteşirilen bu görüşmelerin gürültüsüz bir ortamda yapılmasına özen gösterilmiştir.

3.6 Veri Analiz Süreci

Katılımcılardan toplanan bu nitel verileri analiz etmek için İçerik Analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik Analizinin temel amacı elde edilen verilerin yorumlanıp kategorize edilerek kavram ve ilkelere ulaşmaktır (Yıldırım ve şimşek, 2006). İçerik, katılımcıların yorumları ve görüşlerinden oluşmaktadır. Bu yorumlar analiz edilmiş ve alanyazında bulunan, internet üzerinden bilgiye erişimde sıklıkla kullanılan tutarlılık, otorite, güncellik ve nesnellik gibi güvenilirlik ölçütleri de

dikkate alınarak içerik organize edilmiştir (Kurbanoglu, 2002; Altay ve ark, 2012; Tok ve Küçük, 2014; Elliott ve ark, 2015; Toelch ve ark, 2014). Öncelikle, bütün katılımcılar ile yapılan görüşmeler yazıya dökülmüş ve bu dokümanlar incelenerek elde edilen veriler kodlanarak tablolar haline getirilmiştir. Bu kodlar araştırmacının danışmanı tarafından da incelenerek gerekli düzeltme ve iyileştirmeler yapılmıştır. Bu süreçte kullanılan kodların daha iyi çözümlenebilmesi için kodlar tek bir tablo yerine konularına göre farklılaşan toplam 5 adet kod tablosuna ayrıştırılmıştır (Tablo 4: Kod kısaltmaları, Tablo 5: Demografik kodlar, Tablo 6: SAS'lara bağlanma kodları, Tablo 7: SAS'lar ve kullanım amaçları kodları, Tablo 8: Güvenilirlik ölçütleri kodlamaları). Daha sonra frekansları, kategori ve temaları belirleyebilmek için bu tablolardaki kodlar çözümlenmiştir. Öncelikle demografik soruların analizi yapılmış ve her iki grup da demografik özelliklerine göre kıyaslanmıştır. Her iki grup için de sosyal ağları kullanma süreleri, günlük ve eğitsel amaçları ayrıştırılmıştır.

Alanyazında bulunan ve internetteki bilgilere erişimde dikkate alınan tutarlılık, otorite, güncellik ve nesnellik gibi güvenilirlik ölçütleri başlıklar ve alt başlıklar şeklinde gruplandırılmıştır. Daha sonra katılımcıların görüş ve düşünceleri bu başlıklara uygun şekilde yerleştirilmiştir. Elde edilen yeni güvenilirlik ölçütleri de aynı şekilde başlık ve alt başlıklar olarak ayrıştırılarak hazırlanmış ve bütün bu güvenilirlik ölçütleri başlıklar ve alt başlıkların içerisine Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre nasıl farklılaştığı yazılmıştır. Bu farklılaşmanın günlük ve akademik bilgilere göre de nasıl değiştiği şeklinde ayrı bir boyut oluşturulmuştur. Her bir güvenilirlik ölçütünün sonunda SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğinin Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre nasıl farklılaştığını içeren özet tabloları oluşturulmuştur.

Araştırmacı veri analiz sürecini kolaylaştırmak için, bazı genel gözlemlerini ayrı bir dokümanda yazmış ve bu gözlemleri veri analizi sürecinde kategori ve temalara yerleştirmeye çalışmıştır. Bilgiye erişimde güvenilirliği test etmek için kullanılan bazı temel güvenilirlik ölçütleri bulunmaktadır. Bu çalışmanın sonucunda bunlara ek olarak başka güvenilirlik ölçütleri de keşfedilmiştir. Tartışma, sonuç ve öneriler kısmında ise alanyazından destek alınarak bu güvenilirlik ölçütlerinin kullanımı ve önemi açıklanmıştır. Bu bölümde ise veri analizi sürecinde hazırlanıp kullanılan kod tabloları yer almaktadır: Bu bölümdeki bütün kodlamalar Tablo 4: Kod kısaltmaları tablosundan yardım alınarak çözümlenebilmektedir. Tabloları daha

iyi anlayabilmek için, aynı zamanda her tablodan önce, örnek bir kod çözümlenmesi işlemi gösterilmiştir.

Tablo 4: Kod kısaltmaları

Demografik kodlar	SN: Sınıfı NO: Not ortalaması YA: Yaş CI: Cinsiyet L1: Lisans Öğrenci numarası Y1: Yüksek Lisans Öğrenci numarası
SAS'lara bağlanma kodları	SHV: SAS'larda harcanan vakit BA: SAS'larda bağımlılık
SAS'lar ve kullanım amaçları	GA: Günlük amaçlar EA: Eğitsel amaçlar FA: Facebook TW: Twitter WH: Whatsapp YO: Youtube WI: Wikipedia IN: Instagram
Güvenilirlik ölçütleri	OT: Otorite GÜ: Güncellik NE: Nesnellik TU: Tutarlılık RE: Resmi Kaynaklar OR: Orijinal Kaynaklar ÇO: Çoğunluk

Tablo 5 için örnek kod çözümlenmesi:

SN-L1: 1 numaralı (ilk görüşme yapılan) Lisans öğrencisi 4. sınıfta okumaktadır.

NO-L2: 2 numaralı Yüksek Lisans öğrencisinin not ortalaması 3,55'dir

Tablo 5: Demografik kodlar

SN-L1: 4	SN-L2: 4	SN-L3: 4	SN-L4: 4
NO-L1: 2,50	NO-L2: 2,98	NO-L3: 2,80	NO-L4: 3,60
YA-L1: 23	YA-L2: 22	YA-L3: 21	YA-L4: 22
CI-L1: E	CI-L2: E	CI-L3: E	CI-L4: K
SN-L5: 4	SN-L6: 4	SN-L7: 4	SN-L8: 4
NO-L5: 3,00	NO-L6: 3,50	NO-L7: 3,45	NO-L8: 2,50

YA-L5: 22 CI-L5: K	YA-L6: 22 CI-L6: K	YA-L7: 23 CI-L7: E	YA-L8: 23 CI-L8: E
SN-L9: 4 NO-L9: 2,50 YA-L9: 24 CI-L9: E	SN-L10: 4 NO-L10: 3,44 YA-L10: 25 CI-L10: E	SN-L11: 4 NO-L11: 3,00 YA-L11: 25 CI-L11: E	
DN-Y1: Tez NO-Y1: 3,60 YA-Y1: 34 CI-Y1: K	DN-Y2: Tez NO-Y2: 3,55 YA-Y2: 23 CI-Y2: K	DN-Y3: Tez NO-Y3: 3,30 YA-Y3: 25 CI-Y3: E	DN-Y4: Tez NO-Y4: 4,00 YA-Y4: 26 CI-Y4: E
DN-Y5: Tez NO-Y5: 3,50 YA-Y5: 25 CI-Y5: K	DN-Y6: Tez NO-Y6: 3,75 YA-Y6: 29 CI-Y6: E	DN-Y7: 1 NO-Y7: - YA-Y7: 28 CI-Y7: K	DN-Y8: Tez NO-Y8: 3,70 YA-Y8: 26 CI-Y8: E
DN-Y9: 2 NO-Y9: 4,00 YA-Y9: 23 CI-Y9: K	DN-Y10: 2 NO-Y10: 3,20 YA-Y10: 30 CI-Y10: E	DN-Y11: Tez NO-Y11: 3,50 YA-Y11: 25 CI-Y11: K	

Tablo 6 için örnek kod çözümlenmesi:

SHV-L1,Y9: 1 numaralı (ilk görüşme yapılan) Lisans öğrencisi ve aynı zamanda 9 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi sosyal ağ sitelerinde günde ortalama 0-1 saat arasında vakit harcamaktadır.

Tablo 6: SAS'lara bağlanma kodları

SHV-L1,L6,Y8,Y9,Y10	0-1 saat (günlük)
SHV-Y1,Y3,Y4,Y5,Y6,Y7,Y11,L2,L3,L4,L7,L8	1-3 saat (günlük)
SHV-L5,Y2,L9,L10,L11	3+ saat (günlük)
BA-L1,L2,L3,L7,L9,Y2,Y5	Evet, (kalkar kalkmaz SAS'ları kontrol ederim)
BA-L4,L5,L6,L8, L10,L11Y1,Y3,Y4,Y6,Y7,Y8,Y9,Y10,Y11	Sadece gerektiği zaman, mesaj geldiği zaman

Tablo 7 için örnek kod çözümlenmesi:

GA-FA-L1,Y1: 1 numaralı (ilk görüşme yapılan) Lisans öğrencisi ve aynı zamanda 1 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Facebook sosyal ağını tabloda belirtilen günlük amaçlar doğrultusunda kullanmaktadır.

Tablo 7: SAS'lar ve kullanım amaçları kodları

GA-FA-L1,L3,L5,L6,L7,L9,L10 Y1,Y2,Y5,Y6,Y7,Y9,Y10,Y11	Bölümle ilgili haberler, iletişim, bilgi paylaşımı ve yorumların takibi
GA-FA-L6,L9,L11 Y3,Y5,Y8,Y9,Y11	Abonesi olunan sayfaların takibi
GA-YO-L1,L3,L6,L9 Y6,Y8,Y9,Y10	Müzik dinlemek, eğlence
GA-WI-L1,L9 Y3,Y8	Film ya da müzik grubu hakkında araştırma
GA-IN-L1,L3,L10 Y5,Y6,Y9,Y11	Mekânlar ile ilgili yorumlara bakma
GA-WH-L1,L9	Müzik ve videoların linklerini paylaşma
GA-WH- L2,L3,L4,L5,L6,L8,L9,L11 Y1,Y3,Y5,Y6,Y9,Y10,Y11	Gruplarda bilgi paylaşımı, iletişim
GA-TW-L3,L5,L7,L8,L10,L11 Y2,Y3,Y5,Y8,Y9,Y10	Güncel haberler, anlık haber takibi
GA-L1,L2,L3,L6,L7,L9,L10,L11 Y1,Y2,Y5,Y6,Y7,Y9,Y11	Sosyal amaçlar, insan ilişkileri, arkadaşlarım ne yapmış nereye gitmiş
GA-L2,L5,L6,L8,L9,L10,L11 Y1,Y2,Y4,Y5,Y7,Y8,Y10,Y11	Haber izleme, fotoğraf ve video paylaşımı
GA-L2,L4,L5,L8,L9,L10,L11 Y1,Y2,Y4,Y6,Y7,Y8,Y9,Y10	Yorumlara bakma, haberleri takip etmek
GA-L7,L9,L11 Y4,Y7,Y10	Günlük canlı ve videolu haberler, yerel ve ulusal haberlerin takibi
EA-FA- L1,L3,L4,L5,L7,L8,L9,L10 Y1,Y2,Y4,Y5,Y6,Y8,Y9,Y10,Y11	Derslerle ilgili haber paylaşımları, doküman paylaşımı
EA-FA-L2,L3,L4,L5,L6,L8,L9 Y1,Y3,Y4,Y5,Y7,Y8,Y9,Y10,Y11	Dersleri gruplardan takip etme ve ödev materyalleri
EA-FA-L3,L4,L6,L7 Y1,Y2,Y3,L6,Y8,Y9,Y11	Hocaları takip, soru cevap, tartışma ve öneriler
EA-L2, L4,L6,L7,L8,L9,L10,L11 Y1,Y2,Y3,Y4,Y6,Y9,Y10,Y11	Arkadaşlarla duyurular, not paylaşımı, hocaları takip, bildiriler, duyurular, ödevler ve bilgi edinme
EA-YO-L1,L2,Y2,Y4,Y6	Video dersler izlemek, ünlü kişi ve grupları takip etmek
EA-YO-L2,L4,L7,L9 Y2,Y3,Y4,Y6,Y7,Y9,Y10	Çevrimiçi materyaller, video dersler
EA-L4,L6,L7,L9,L10,L11 Y4,Y6,Y9,Y10	Ders dinleme, okuldaki dersler için araştırma yapma

Tablo 8 için örnek kod çözümlenmesi:

OT-L2,Y1: 1 numaralı (ilk görüşme yapılan) Lisans öğrencisi ve aynı zamanda 2 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi sosyal ağlarda Otorite ölçütü konusunda tabloda belirtilen ortak görüşü ifade etmişlerdir.

Tablo 8: Güvenilirlik ölçütleri kodlamaları

OT-L1,L2,L3,L6,L7,L8,L10 Y2,Y3,Y4,Y11	Uzman kişilere çok fazla güvenilir
OT-L4,L5,L11 Y1,Y5,Y7	Uzmanların söylemleri sadece kendi alanlarındaysa güvenilir
OT-L4,L6,L8,L9,L10,L11 Y1,Y4,Y5,Y7,Y11	Günlük bilgi de olsa güvenilirlik için kaynak çok önemli, bilindik kaynaklar daha güvenilir
OT-L1,L3,L5,L9,L10 Y1,Y2,Y5,Y11	Arkadaşlarından referans olarak kaynaklara güvenmektedirler
OT-L3,L6,L7,L10 Y2,Y3,Y4,Y5,Y11	Belirli başlı bilindik güvenilir gruplar vardır
GÜ-L2,L9 Y6,Y8	Bilgiler güncellendikçe güvenilirlik azalır çünkü bilgiler değiştirilebilir
GÜ-L7,L11 Y2,Y4	Bilgiler zamanla abartılıp değiştirilebileceği için güvenilirlik azalır
NE-L2,L3,L4,L5,L6,L9,L10 Y1,Y2,Y5,Y6,Y7,Y8,Y10	Bilgiler yansız, tarafsız olmalı ve Tutarlılık güvenilirliği artırır
TU-L3,L4,L8,L9,L10,L11 Y4,Y6,Y7,Y9,Y11	Birden fazla kaynak taranarak kaynaklarda tutarlılık aranır
TU-L4,L5,L7,L9,L10 Y2,Y4,Y5,Y8,Y9,Y11	İnternette daha fazla kaynaklara bakmak güvenilirliği artırır
RE-L3,L4,L6,L9,L10,L11 Y1,Y2,Y5,Y9,Y10,Y11	Resmi kaynaklar güvenilir değil, kişilerin kendi yorumları daha güvenilir
OR-L5,L6,L7,L9,L11 Y3,Y4,Y6,Y7,Y9,Y10,Y11	Haberin altında gösterilen kaynağa gitmek ve oradan kontrol etmek güvenilirliği artırır
ÇO-L5,L10 Y1,Y7	Çoğunluk tarafından beğenilmenin güvenilirliğe etkisi yok
ÇO-L3,L4,L8,L11 Y5,Y6,Y8,Y9,Y11	Güvenilirlik için çok takipçisi olması lazım

3.7 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenilirliği

Katılımcıların yüksek düzeyde bilgisayar kullanım yeterlilikleri ve sosyal ağ siteleri deneyimleri olması bu araştırmanın geçerliliğine katkı sağlamıştır. Katılımcıların gönüllü olarak seçilmesi, veri toplama aracı geliştirirken alınan uzman görüşleri, görüşmeler sırasında tutulan ses kayıtları da bu araştırmanın geçerliliğini artıran diğer faktörler olarak gösterilebilir. Veri toplama aracının yapı geçerliliğini artırmak için detaylıca alanyazın taraması yapılmış ve iki defa uzman görüşü alınmıştır. Bütün görüşmelerin aynı araştırmacı tarafından yapılması da araştırmanın güvenilirliğini artırmaktadır. Bu çalışma; hem teknoloji yeterliği oldukça yüksek hem de sosyal ağ kullanım deneyimi fazla olan öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Bu nedenle, görüşmeler yoluyla toplanan veriler oldukça detaylı olarak, bilgisayar ve sosyal ağlar konusunda uzman sayılabilecek bir hedef kitleden toplandığı için oldukça anlamlıdır. Bu da araştırmanın geçerliliğini artırmaktadır. Araştırmanın varsayımları ve sınırlılıkları sonuç bölümünde detaylı olarak açıklanmıştır. Veri toplama aracının hazırlanması ve veri analizi süreçlerinde birden fazla uzman görüşü alınmış olması da araştırmanın güçlenmesine katkıda bulunmuştur. Çalışma, sadece Lisans son sınıf ve Yüksek Lisans öğrencileriyle sınırlıdır. Görüşmeler sırasında bütün önlemler alınmasına rağmen zaman zaman katılımcılarda dikkat dağılması olabilmektedir. Bu ve benzeri durumlarda katılımcıların dikkatleri toplanmaya odaklanılmıştır. Bazı katılımcılar çok fazla fikir ve görüş bildirdiğinden dolayı konu dışına çıkmalar yaşanmış fakat bu görüşler veri analizi sırasında dikkate alınmamıştır. Görüşmeler özel olarak gerçekleştirildiği için, öğrencilerden görüşme yapılmadan önce randevu alınması ve bu durumun veri toplama sürecini biraz uzatması da araştırmanın sınırlılıklarındandır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın bulgularına yer verilmiştir. Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğini nasıl tanımladıkları araştırmanın ilk sonucu olarak açıklanırken, öğrencilerin SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilere erişirken dikkate aldıkları güvenilirlik ölçütleri de araştırmanın diğer sonucu olarak açıklanmıştır. Her iki sonuç için de Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin günlük ve akademik bilgi güvenilirliğiyle ilgili görüşleri karşılaştırılmıştır.

4.1 Kullanıcılara göre Bilgi Güvenilirliği (Araştırma Sonucu 1)

Bu çalışma kapsamında araştırmacı tarafından gerçekleştirilen görüşmeler sırasında Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine, bilgi güvenilirliğini nasıl tanımlarsınız sorusu yöneltilmiştir. Soru, sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilere erişirken kullanıcıların dikkate aldıkları güvenilirlik ölçütleriyle ilgili soruların hemen öncesinde sorulmuştur. Bu sorudaki temel amaç; kullanıcıların bilgi güvenilirliğini nasıl tanımladıklarını ve bilgi güvenilirliği konusundaki ön bilgilerini ortaya çıkarmaya çalışmaktır. Bilgi güvenilirliğini nasıl tanımlarsınız sorusu araştırmada her iki grubun da en çok zorlandıkları soru olmuştur. Her iki grup da, internette bilgiye erişimde kullanılan bazı temel güvenilirlik ölçütlerini bu soruyu yanıtlarken dolaylı olarak ifade etmişlerdir. Bununla birlikte, katılımcıların pek çoğu bilgi güvenilirliğini tanımlarken, kendilerine göre farklılaşan başka güvenilirlik ölçütlerinin de olduğunu kısaca belirtmişlerdir (Tablo 9: Katılımcıların Güvenilir Bilgi Tanımları). Özetle, bu soru kullanıcıların kendilerine göre bilgiye erişimi nasıl tanımladıklarını ve bilgiye erişimde dikkate aldıkları güvenilirlik ölçütlerini kısaca ortaya çıkarmıştır; fakat bu ölçütler araştırmanın devamındaki sorular ile ve görüşmenin akışına göre katılımcıların cevapları doğrultusunda gelişerek araştırmacı tarafından sorulan diğer sorularla birlikte daha da detaylı olarak ortaya çıkarılmıştır.

4.1.1 Günlük Bilginin Güvenilirliği Tanımı (Araştırma sonucu 1.1)

Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı ($N=2$) bu soruda, sanal ve sosyal ortamdaki hiçbir bilginin güvenilir olamayacağını ifade etmişlerdir. Bunun sebebi olarak, sanal ortamlarda her bilginin kayıt altında olduğu ve bu bilgilerin güvende olmadığını öne sürmüşlerdir. Bu grup, sanal ortamlardaki bilgilerin güvenilir olmadığını düşündükleri için özellikle kendilerine ait kişisel bilgilerini paylaşmaktan da kaçındıklarını ifade etmişlerdir.

“Bence sanal ortamlar hiç güvenilir değil. Bu tarz şeylerin ben askeri amaçlı olduğunu düşünüyorum o yüzden hiç güvenilir değil çünkü her şey kayıt altına alınmıyor illaki.”

“Mesela ben Facebook’ta telefon numaram gibi kişisel bilgimi paylaşmak istemiyorum çünkü başkalarının, bu kişisel bilgilerime ulaşip onları kötü niyetli olarak kullanabileceklerini düşünüyorum. Sosyal ortamlardaki özellikle kişisel bilgilerin güvende olduğundan şüpheliyim.”

Lisans öğrencileri bilginin güvenilirliğini tanımlarken genel anlamda bilginin günlük ve eğitsel olarak bir ayrımını yapmamakla beraber, birkaç öğrenci ise eğitsel içerikli bilgilerin günlük bilgi ve paylaşımlardan daha güvenilir olacağını ifade etmişlerdir. Bu öğrenciler, bilginin kaynağının belirli olması ve bu kaynakların da sürekli eğitsel bilgileri paylaşmasının güvenilirliği artıracığını söylemişlerdir.

“Benim için bilginin bana güven vermesi akademik diyebilirim. Benim için akademik bilgi güvenilirdir yani kaynağı belli olan bilgiler.”

“Eğitsel içerikli bilgileri paylaşanlar kendi kafalarına göre yorum yapmadıkları için daha güvenilir olur.”

Lisans öğrencilerinin büyük bir kısmı ($N=9$) bilginin güvenilir olması için paylaşıldığı kaynağın çok önemli olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal ağ sitelerinde karşılaştıkları bilgilerden şüphe duydukları zaman, arkadaşlarına sormak, başka kaynaklara bakmak ve bunların arasında bir tutarlılık aramak gibi yöntemlere başvurarak güvenilir bilginin edinilebileceğini ifade etmişlerdir. Lisans öğrencileri, karşılaştıkları bazı akademik ve özellikle günlük bilgilerin doğruluğunu teyit etmek için öncelikle arkadaşlarına sorarken, akademik bilgilerin doğruluğunu teyit etmek için de başka kaynaklardan da araştırma yapmaktadırlar. Lisans öğrencilerine göre, günlük bilgi paylaşımlarında tanıdıkları arkadaşlarının görüşleri çok önemlidir; bu nedenle doğruluğundan tam olarak emin olamadıkları günlük bilgilerle ilgili arkadaşlarının yorum ve görüşlerini önemsemektedirler. Lisans öğrencileri, akademik içerikli bilgilerle ilgili de arkadaşlarını güvenilir bulmakta ve onlardan görüş almakla birlikte; internet, SAS’lar veya yazılı materyaller gibi kaynaklardan da

benzer bilgilere ulaşarak bu bilgileri karşılaştırmak ve doğruluğundan emin olmak istemektedirler.

“Haberler olsun veya bir konuda yeni bir fikir ortaya atılmış olsun, öncelikle tanıdığım arkadaşlarıma sosyal ağlar üzerinden bunları sorarım.”

“Tam olarak doğruluğundan emin olamadığım bazı paylaşımları arkadaşlarıma mesaj atarım ve onlara da sorarım işte bu konuda ne düşünüyorsunuz diye.”

“Zaten bilgi paylaşımında tanıdığın arkadaşına daha fazla güvenirsin o yüzden doğruluğundan şüphe ettiğin bilgileri arkadaşlarınla da paylaşırsın çünkü onların görüşü çok önemlidir.”

“Eğitsel içerikli bilgilerle ilgili kafamda bir kuşku olursa diğer benzer kaynaklara bakarım işte internet olsun, sosyal ağlar olsun veya kitaplar dergiler olsun, bu gibi kaynaklardan da o konuda araştırma yaparım.”

Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu ($N=9$) güvenilir bilgi için ilk önce ve mutlaka tutarlılık olması gerektiğini söylemişlerdir. Lisans öğrencileri tanıdıkları arkadaşları başta olmak üzere bazı belirli ve önceden beri uzun zamandır kullandıkları kaynakları en güvenilir bilgi kaynakları olarak görmektedirler. Bu yüzden sosyal ağ sitelerinde tanıdıkları arkadaşlarının paylaşımlarına güvenmekle birlikte güvenilir olduğundan şüphelendikleri bilgi paylaşımlarını da hem arkadaşlarına sorarak teyit etmekte hem de daha önceden bildikleri ve güvenilir olduğuna inandıkları kaynaklardan tutarlılığı elde etmeye çalışmaktadırlar.

“Bilginin belli başlı kaynaklara dayanması lazımdır. Herkes aklıma geleni yazıyor ama ben bilginin doğru olup olmadığını öğrenmek için başka kaynaklarla tutarlılığına bakıp teyit ediyorum.”

“Hiç öyle bir şüpheye düşmedim arkadaşlarım ne derse güvenirim genelde ben. Zaten bildiğimiz güven duyduğumuz arkadaşlarımız var. Güvenilirliği sağlamak için diğer arkadaşlara da sorarım.”

“Paylaşan kişiye, paylaştığı referansa, kaynağa sonra bilgiyi başka bir kaynakla karşılaştırdığım da tutarlı olup olmadığına bakarım.”

“Genelde hiçbir yoruma güvenmem ama haberi farklı kaynaklarda arıyorum. Eğitsel bilgide de tanıdığımız sınıf gruplarımız olduğu için onlara güveniyoruz.”

Lisans öğrencileri ($N=11$) güvenilir bilginin tanımını yaparken bilgilerin nesnel, tarafsız olması gerektiğini belirtmişlerdir. Lisans öğrencilerine göre bilginin güvenilir olabilmesi için gerçeğin, saklanılmadan ve başkalarının taraflı görüşlerini savunmadan olduğu gibi paylaşılması gerekmektedir.

“Gerçeği tamamen yansıtan, saklamayan, sansürlü ve kısıtlanmamış. Birinin görüşlerine göre yazılmamış, objektif olmalı, yanlı olmamalı.”

“Bence bütün bilgiler tarafsız olmalı ve başkalarının görüşlerini zorla kabul ettirmek için paylaşımlar ve yorumlar yapılmamalı.”

Lisans öğrencilerine göre ($N=11$) güvenilir bilgi için mutlaka olması gereken bir diğer şart ise orijinal kaynaklardır. Lisans öğrencileri güvenilir bilginin nasıl olması gerektiğini tanımlarken, mümkünse arkadaşlar veya bilgi kaynakları ile yüz yüze görüşülmesi gerektiğini değilse de bilginin paylaşıldığı asıl kaynağın ne olduğunun bildirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Arkadaşlarımın paylaşımlarına da güvenirim yani tabii ki gerçek hayatta tanıdığım ve yüz yüze görüşebildiğimiz için daha çok güvenirim.”

“Bir kere orijinal kaynak olmalı. Her türlü bilgi oluyor kopyala yapıştır şeklinde koyuyorlar. Yine okuyorum ama çok fazla itibar etmiyorum. Daha çok, kaynağı olan şeyleri güvenilir buluyorum.”

Lisans öğrencilerinin bir kısmı ($N=5$) da paylaşılan bilginin kaynağının herkes tarafından bilindik olmakla birlikte çoğunluk tarafından da beğenilen bir kaynak olması gerektiğini, ancak bu şartla paylaşılan bilgilere güvenebileceklerini ifade etmişlerdir. Bu lisans öğrencilerine göre bilgi hem oldukça tanınan bir kaynaktan paylaşılmalı hem de çok fazla kişi tarafından beğenilmelidir. Bu bağlamda, çok fazla kişi tarafından beğenilen bilgi paylaşımlarına daha fazla güven duymaktadırlar.

“İmzalı kaşeli olursa en güvenilir olur. Aslında internette güvenmiyorum ama mesela Facebook herkes kullanıyor demek ki güvenilir.”

“Yabancı kaynak varsa ortada firmanın önemine büyüklüğüne detayına bakarım. Yabancı kaynakları çok daha fazla insan takip ediyor.”

“Benim için bir paylaşım ne kadar çok beğeni almışsa o kadar güvenilir çünkü herkesin güvendiği şeylere ben de güvenirim.”

“Youtube’da kanalların çok fazla kişi tarafından beğenilmesi lazımdır ki daha güvenilir olsun.”

“Youtube’da bazı kanallar oldukça popüler ve milyonlarca takipçisi var. Bu tarz kanallardan gelen paylaşımlar daha güvenilir olmaktadır.”

4.1.2 Akademik Bilginin Güvenilirliği Tanımı (Araştırma sonucu 1.2)

Yüksek Lisans öğrencileri de güvenilir bilginin tanımı konusunda Lisans öğrencilerine paralel görüşler belirtmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencileri ilk olarak paylaşılan bilgi kaynaklarına bakmakta ve bu kaynakların arasında bir tutarlılık olmasını beklemektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri, güvenilirlik bağlamında bilgiyi günlük ve akademik olarak farklı görmemekte ve her tür bilgide öncelikle, asıl bilgi kaynağına ulaştıracak yönlendirmelerin olması gerektiğini savunmuşlardır. Bu bağlamda Yüksek Lisans öğrencileri, paylaşılan bilgilerde referanslar olması

gerektiğini ve bu şekilde bilgilerin orijinal haline ulaşabilmeyi beklemektedirler. Bununla birlikte Yüksek Lisans öğrencileri, karşılaştıkları bilgi ve paylaşımların güvenilir olabilmesi için mutlaka başka kaynaklardan da teyit edilebilir olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Birincisi kaynağına bakarım yani sağlam bir kaynak olması lazım ikincisi çelişen şeyler olmamalı kendi içerisinde tutarlı şeyler olmalı. Sosyal medyada herkes her şeyi paylaşıyor o yüzden güvenemiyorum, bilginin kaynağı önemli ve aynı zamanda başka kaynak tarafından teyit edilebilmeli.”

“Bilgi güvenilirliği demek diğer bilgilerle desteklenmiş bilgiler demektir. Tek başına biri çıkıp ben böyle diyorum derse ben ondan güvenilirlik bağlamında şüphe duyar ve sorgularım. Bunun için referans verme olabilir. Mesela, Wikipedia’da alt tarafta kaynakçayı gösterir. Bana kaynakça gösterirse ben ona güvenirim. Kaynağına bakıp bilginin aslına ulaşabilirim bu eğitselde olsa sosyal da olsa böyledir.”

“Öncelikle referans olmalı çünkü referansı olmayan bilgiye güvenmek çok zor.”

“Kaynağı belirli olan paylaşımlara güveniyorum çünkü bilginin linkini veriyor yani kaynağını veriyor şu yasanın şu maddesi diyor. Bu yüzden güveniyorum.”

Yüksek Lisans öğrencileri bilginin orijinal kaynağına ulaşılmasıyla birlikte güvenilirlik için bilginin ve paylaşıldığı kaynağın da nesnel bir kaynak olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerine göre, insanlar bilgi, haber ve yorumlara gerçekte olduğu gibi, tarafsız bir şekilde ulaşmak istemektedirler. Bu nedenle, Yüksek Lisans öğrencileri tarafsız kaynakların paylaştığı nesnel bilgilerin daha güvenilir olduğunu söylemişlerdir.

“Mesela portakal mandalınanın kardeşidir şeklinde bir bilgi var diyelim. Bunu ben yorumlamam. Kendime göre yanıtlamam. Bakarım kaynağına ulaşırım adam hangi kaynaktan aldıysa evet doğruysa hangi kaynaktan alındığını ve alınan kaynak yanlı mı yoksa objektif mi onu ölçüt edinirim.”

“Bana göre tarafsız kaynakların paylaştığı bilgiler çok daha fazla güvenilirdir çünkü herkes haberleri falan tarafsız bir gözle okumak isterler.”

Yüksek Lisans öğrencileri daha önceden bildikleri kaynakların bilgi paylaşımlarını güvenilir olarak tanımlamaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencilerine göre bilginin güvenilir olması için ya tanıdıkları kişilerin paylaşımları olmalı ya da çok bilindik ve popüler olan bilgi kaynaklarının paylaşımları olmalıdır. Yüksek Lisans öğrencileri bilgi kaynaklarını daha önceden bazı güvenilirlik süzgeçlerinden geçirdiklerini ve artık o kaynakların kendilerinde bir güven duygusu oluşturduğunu ifade etmektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri, tanıdıkları kaynakların güvenilir bilgi

sunduklarını daha önceden deneyimledikleri için bu bilindik kaynakların bilgi paylaşımlarını daha güvenilir bulmaktadırlar.

“Sosyal ağlarda bilgiyi paylaşan kişiye özellikle bakarım sıradan kişileri çok ciddiye almam. Eskiden beri takip ettiğim üye olduğum belli başlı haber siteleri gruplar var eğitim platformları var.”

“İnternetteki her bilgiye güvenilmez o yüzden ben bilindik tanınmış sitelerin paylaştıklarına daha çok güvenirim. Bilindik demek güvenilirlerdir.”

“Twitter’da zaten bilindik kişileri takip ettiğim için o kişilerin paylaşımlarını güvenilir buluyorum.”

“Paylaşan kişiye bakarım çünkü paylaşan kişinin bende bir etkisi vardır zaten onun bilgiyi hangi ölçütlerden geçirip paylaştığını 3 aşağı 5 yukarı bilirim. Paylaşan haber sitesi olsun sayfa olsun yani paylaşan kurum diyelim, onun bendeki etkisi önemlidir.”

Yüksek Lisans öğrencilerine göre güvenilir bilgi, çoğunluk tarafından beğenilen bilgidir. Yüksek Lisans öğrencileri bilgi güvenilirliğini tanımlarken bilgi ve paylaşımların çok fazla kişi tarafından beğenilmesi gerektiğini, eğer paylaşılan bir kaynağın ve bilginin çok takipçisi varsa daha güvenilir olduğunu ifade etmişlerdir.

“Daha popüler yani herkesin takip ettiği siteler daha güvenilirlerdir. Youtube’da mesela bir kanal var 4 kişi, bir kanal var 4 milyon kişi takip ediyor o yüzden popüler olması beğenilmesi demek daha güvenilir demektir.”

“Paylaşılan haberler olsun bilgiler ve yorumlar olsun, çok fazla kişi tarafından takip ediliyorsa ve beğeniliyorsa onlar güvenilirlerdir.”

“İlk önce aldığı atıf sayısına bakıyorum. Kullandığı referans ve atıf sayısı fazla ise demek ki çok fazla insan buna güveniyor diyorum.”

“Bir haber veya paylaşım eğer çok fazla sayıda olumlu yorum almışsa onlara gözüm kapalı güvenirim.”

Bilgi güvenilirliğini tanımlama bağlamında, Lisans öğrencilerinde küçük bir kısım eğitsel içerikli bilgi paylaşımlarının daha güvenilir olabileceğini belirtmekle birlikte hem Lisans hem de Yüksek Lisans öğrencileri bu soruya verdikleri yanıtlar doğrultusunda; güvenilirlik kapsamında bilgiyi günlük ve eğitsel olarak çok farklı görmemektedirler. Her iki gruba göre de günlük ve akademik bilgiyi paylaşan kişi veya kaynakların tanınmış ve popüler olması gerekmektedir. Lisans ve Yüksek Lisans öğrencileri, en güvenilir bilgiye ulaşmak için mutlaka bilgiyi farklı kaynaklarla kıyaslayıp bu bilgiler arasında yüksek bir tutarlılık aramaktadırlar. Her iki grup da bilgiyi daha güvenilir kabul edebilmek için mutlaka bilginin orijinal kaynağına ulaşılması gerektiğini, eğer paylaşılan bilgilerin içerisinde asıl bilgi kaynağına yönlendirici ifadeler yoksa o bilgi ve paylaşımların güvenilir

olamayacağını ifade etmişlerdir. Katılımcılara güvenilir bilgiyi nasıl tanımladıkları sorulduktan sonra sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğini nasıl sağladıklarını ortaya çıkarmak amacıyla bazı sorular sorulmuştur. Bu sorular kapsamında her iki gruba göre de hem günlük hem de akademik bilgilerin güvenilirlik ölçütlerinin neler olduğu ve gruplar arasında nasıl bir görüş farklılıklarının olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Tablo 9: Katılımcıların Güvenilir Bilgi Tanımları

	Lisans Öğrencileri	Yüksek Lisans Öğrencileri
SAS'larda Bilgiler	Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı (N=2) bu soruda, sanal ve sosyal ortamdaki hiçbir bilginin güvenilir olmayacağını ifade etmişlerdir. Bunun sebebi olarak, sanal ortamlarda her bilginin kayıt altında olduğu ve bu bilgilerin güvende olmadığını öne sürmüşlerdir.	Yüksek Lisans öğrencileri, güvenilirlik bağlamında bilgiyi günlük ve akademik olarak farklı görmemekte ve her tür bilgide öncelikle, asıl bilgi kaynağına ulaştırarak yönlendirmelerin olması gerektiğini savunmuşlardır (N=11).
Eğitsel Bilgiler	Küçük bir kısım öğrenci (N=2), eğitsel içerikli bilgilerin günlük bilgi ve paylaşımlardan daha güvenilir olacağını ifade etmişlerdir. Bu öğrenciler, bilginin kaynağının belirli olması ve bu kaynakların da sürekli eğitsel bilgileri paylaşmasının güvenilirliği artıracaklarını söylemişlerdir.	
Güvenilir Kaynaklı Bilgiler	Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin büyük bir kısmı (N=19) bilginin güvenilir olması için paylaşıldığı kaynağın çok önemli olduğunu belirtmişlerdir.	
Tutarlı Bilgiler	Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu (N=9) güvenilir bilgi için ilk önce ve mutlaka tutarlılık olması gerektiğini söylemişlerdir. Lisans öğrencileri tanıdıkları arkadaşları başta olmak üzere bazı belirli ve önceden beri uzun zamandır kullandıkları kaynakları en güvenilir bilgi kaynakları olarak görmekteyiz.	Yüksek Lisans öğrencileri (N=11) bilgi güvenilirliği bağlamında tutarlılığa çok dikkat etmektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri, karşılaştıkları bilgi ve paylaşımların güvenilir olabilmesi için mutlaka başka kaynaklardan da teyit edilebilir olması gerektiğini ifade etmişlerdir.
Nesnel Bilgiler	Lisans öğrencileri, güvenilir bilginin tanımını yaparken bilgilerin nesnel, tarafsız olması gerektiğini belirtmişlerdir. Lisans öğrencilerine göre bilginin güvenilir olabilmesi için gerçeğin, saklanılmadan ve başkalarının görüşlerini savunmadan ifade edilmesi gerekir (N=11).	Yüksek Lisans öğrencileri bilginin orijinal kaynağına ulaşılmasıyla birlikte güvenilirlik için bilginin ve paylaşıldığı kaynağın da nesnel bir kaynak olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerine göre, insanlar bilgi, haber ve yorumlara gerçekte olduğu gibi, tarafsız bir şekilde ulaşmak istemektedirler. Bu nedenle, Yüksek Lisans öğrencileri tarafsız kaynakların paylaştığı nesnel bilgilerin daha güvenilir olduğunu söylemişlerdir (N=11).
Orijinal Bilgiler	Lisans öğrencilerine göre (N=11) güvenilir bilgi için mutlaka olması gereken bir şart orijinal kaynaklardır. Mümkünse arkadaşlar veya bilgi	

kaynakları ile yüz yüze görüşülmesi gerektiğini değilse de bilginin paylaşıldığı asıl kaynağın ne olduğunun bildirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bilindik ve Popüler Bilgiler	Paylaşılan bilginin kaynağının herkes tarafından bilindik olmakla birlikte çoğunluk tarafından da beğenilen bir kaynak olması gerektiğini ifade etmişlerdir (N=9)	Bilginin güvenilir olması için ya tanıdıkları kişilerin paylaşımları olmalı ya da çok bilindik ve popüler olan bilgi kaynaklarının paylaşımları olmalıdır (N=9).

4.2 SAS'larda Bilgiye Erişimde Güvenilirlik Ölçütleri (Araştırma Sonucu 2)

Bu çalışmada, internetteki bilgilere erişimde dikkat edilen tutarlılık, otorite, güncellik ve nesnellik gibi güvenilirlik ölçütlerinin önemi ortaya konulmuş, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin sosyal ağlarda günlük ve akademik bilgilere erişirken bu ölçütleri ne derece dikkate aldıkları araştırılmıştır. Araştırmanın diğer bir sonucu olarak bu güvenilirlik ölçütlerinin yanında Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre farklılaşan, SAS'lardaki günlük ve akademik bilgiye erişimde dikkate aldıkları resmi kaynaklar, orijinal kaynaklar, çoğunluk ve zaman gibi yeni güvenilirlik ölçütlerinin olduğu da ortaya çıkmıştır. Bütün bu güvenilirlik ölçütlerinin Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre SAS'larda günlük ve akademik bilgiye erişimde ne derece önemli görüldüğü ve her iki gruba göre de nasıl farklılaştığı araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda, Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre SAS'lardaki günlük ve akademik bilgiye erişimde dikkate alınan bütün güvenilirlik ölçütlerini ve nasıl farklılaştıkları özet bir şekilde Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10: Katılımcıların Günlük ve Akademik Bilgide Güvenilirlik Ölçütleri

		Günlük Bilgi	Akademik Bilgi
Tutarlılık		Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin tamamı (N=22) paylaşılan günlük ve akademik bilgiler bakımından tutarlılığın güvenilirliği artırıcı bir etki yaptığına inanmaktadırlar.	
	Kaynakların Sentezi	Lisans	Her iki gruba göre de (N=19) bilgiye erişimde güvenilirlik bağlamında tutarlılığı sağlamak için birden fazla kaynaktaki bilgiler karşılaştırılmalı ve ortak görüşlere ulaşılmalıdır.
		Yüksek Lisans	
	Doğruluk	Lisans	Bilgilerin doğruluğunu sağlamak için arkadaşlarından bilgileri teyit etmektedirler.
		Yüksek Lisans	Bilginin doğruluğundan emin olmak için arkadaşlarına sormakla birlikte çok daha fazla sayıda başka kaynaklardan da araştırma yaparak bilgiyi teyit etmektedirler.
Otorite		Lisans	Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu (N=9) otoritenin paylaşılan günlük ve akademik bilgiler bakımından güvenilirliği artırıcı bir etki yaptığına inanmaktadırlar.
		Yüksek Lisans	Yüksek Lisans öğrencilerinin de büyük çoğunluğu (N=8) otoritenin paylaşılan günlük ve akademik bilgiler bakımından güvenilirliği artırıcı bir etki yaptığına inanmaktadırlar.
	Tanınmışlık	Lisans	Büyük çoğunluğu (N=8), otoriteyi tanınmış ve bilindik bir kaynak olarak gördükleri için paylaştığı hem günlük hem de akademik bilgilere güvenmektedirler. Bu güvenilirliği, daha önceden kurdukları arkadaşlık veya herkesçe tanınmışlık ilişkisi artırmaktadır.
		Yüksek Lisans	Büyük çoğunluğu (N=8), tanıdıkları kişilerin daha önceden göstermiş olduğu davranışları göz önünde bulundurarak bilgi paylaşımlarının güvenilirliğine karar vermektedirler
			Gerçek hayatta tanıdıkları ve başarılı olarak gördükleri kişilerin akademik içerikli bilgi paylaşımlarını daha güvenilir bulmaktadırlar.
	Uzmanlık	Lisans	Büyük çoğunluğa (N=8) göre, otoritenin uzmanlık özelliğiyle ortaya koyduğu ama kendi konusunda olmayan günlük paylaşımlar, uzmanların kendi bakış açılarıyla ve yorumlarıyla şekilleneceği için güvenilirliği artırmamaktadır.
			Otorite eğer alanında uzman ise ortaya koyduğu akademik paylaşımlar daha güvenilir olmaktadır.

	Yüksek Lisans	Büyük çoğunluğa (N=8) göre, uzman kişilerin alanlarında bilgi ve deneyim sahibi oldukları için, yaptıkları bütün günlük ve akademik bilgi paylaşımlarının normal kişilerin paylaşımlarından daha güvenilir olmaktadır.	
Saygınlık	Lisans	Büyük çoğunluğa (N=8) göre, paylaşılan bilgi eğitsel de olsa günlük de olsa daha önceden o bilgi kaynağıyla ilgili olumlu tecrübeleri varsa paylaşılan bilgileri güvenilir bulmaktadırlar.	
	Yüksek Lisans	Büyük çoğunluğa (N=8) göre, saygın kişilerin zaten bilgiyi paylaşmadan önce gözden geçirdiğini ve sonra paylaştığını düşündükleri için o kişi ve kaynakların paylaşımları güvenilir olmaktadır.	Otoritenin saygınlık özelliğiyle ortaya koyduğu akademik bilgi paylaşımlarında, aldığı atıf sayısı ve kullandığı referans kaynaklar güvenilirliği artırmaktadır.
Güncellik	Lisans	Hem Lisans hem Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmına (N=10) göre, paylaşılan günlük bilgilerde güncellik güvenilirliği azaltmaktadır; çünkü paylaşılan bilgilerin üzerinden belirli bir zaman geçtikten sonra, bu bilgiler kişiler tarafından istedikleri gibi abartılabilir veya değiştirilebilirler.	
	Yüksek Lisans	Hem Lisans hem Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmına (N=12) göre, zaman geçse bile olayın geçerliliğinin korunması, bilgilerin daha fazla kaynak tarafından doğrulanması ve teknolojiyle birlikte her şeyde bir değişim yaşanması, daha fazla kişinin uyarı ve eleştirileriyle birlikte bilgilerde bulunan yanlışlıkların ve eksikliklerin düzeltilmesi güncelliğin güvenilirliği artırmasını sağlar.	
Nesnellik	Lisans	Günlük bilgi ve paylaşımlar kişilerin öznel yorum ve görüşlerine göre şekillenip yanlı ve taraflı olabileceği için güvenilirliği azalmaktadır. Her iki gruba göre de SAS'lardaki her türlü bilgi mutlaka nesnel olmalıdır.	Akademik bilgilerin zaten nesnel bilgiler olduğunu ve bu yüzden güvendiklerini belirtmişlerdir. Akademik bilgi paylaşımları çok fazla kişisel yorum ve görüş içermedikçe günlük bilgilerden daha güvenilir olmaktadır.
Resmi Kaynaklar	Lisans	Büyük çoğunluğa (N=8) göre, resmi kaynaklar bazı bilgileri çarpıtabilirken, SAS'lardaki günlük bilgi, paylaşım ve yorumlarda olayları bizzat deneyimleyen kişiler olduğu için daha güvenilirdir.	Akademik bilgi paylaşımlarında resmi kaynakları güvenilir olarak görmekteyler.

	Yüksek Lisans	Büyük çoğunluğa (N=7) göre, resmi kaynaklardan da bilgiye erişim yapılmakla birlikte resmi kaynaklar bazen sundukları hizmeti olduğundan daha kaliteli göstermek amacıyla bilgileri abartabileceği için bu kaynaklardaki bilgileri SAS'lar üzerinden teyit etmekte ve SAS'lardaki bilgi, yorum ve paylaşımlar kişilerin doğal görüşlerini içerdikleri için daha mantıklı ve güvenilir olmaktadır.	
Orijinal Kaynaklar	Lisans Yüksek Lisans	Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin çoğunluğu (N=20) güvenilir bilgilerin kaynaklarının belirli olması gerektiğini savunmaktadırlar.	
Yüz Yüze İletişim	Lisans Yüksek Lisans	Günlük bilgiler kişilerin yorum ve görüşlerine göre değişebileceği için kişilerle yüz yüze görüşmek güvenilirliği artırmaktadır. SAS'larda paylaşılan günlük bilgiler resim ve videolar gibi görsel işitsel kanıtlarla desteklenmesi de güvenilirliği artırmaktadır.	Akademik bilgilerin zaten orijinal ve belirli kaynaklarının olduğunu düşündükleri için, bilgi paylaşımlarında da bu kaynakların belirtilmesi güvenilirliği artırmaktadır.
Çoğunluk	Lisans Yüksek Lisans	Katılımcıların küçük bir kısmına (N=4) göre günlük bilgi paylaşımlarında çoğunluğun güvenilirliği artırıcı bir etkisi bulunmamasının nedeni; gerçek hayatta karşılaştıkları bazı olayların, SAS'lardaki çoğunluğun görüşüyle uyuşmamasıdır.	Her iki gruptaki öğrencilerin büyük bir kısmı (N=18) çoğunluk tarafından kabul edilmiş bilgilerin ortaya genel bir kanı koyduğunu ve herkes tarafından kabul edilen bu kanının güvenilir olacağına inanmaktadırlar.
Beğeni Sayısı	Lisans Yüksek Lisans	Beğeni sayısı bilgiye erişimde güvenilirliği artırıcı etki yapmaktadır. Her iki gruptaki öğrencilere göre de SAS'lardaki bilgi paylaşımlarının çoğunluk tarafından beğenilmesi güvenilir olduğu anlamına gelmektedir.	
Zaman	Lisans Yüksek Lisans	Büyük çoğunluğuna göre (N=9) eğer zaman az ise hazırlanan içeriğin güvenilir olmasına gerek yoktur. Küçük bir azınlığa göre (N=2) ise zaman yetersiz bile olsa hiç kimseye güvenilirliği şüpheli olan içerik sunulamaz.	
	Yüksek Lisans	Büyük çoğunluğuna göre (N=8) eğer zaman az bile olsa hazırlanan içeriğin mutlaka güvenilir olması gerekmektedir. Küçük bir azınlığa göre (N=3) ise hazırlanan içeriğin amacına göre güvenilirliği değişebilmektedir. Önemli görülen bir yayın veya makale ise mutlaka güvenilir olmalı ama önemsiz görülen bir ödev veya proje ise güvenilir olmasına gerek yoktur.	

4.2.1 Tutarlılık

Bu çalışmada, tutarlılığın bilgiye erişimde dikkat edilen en önemli güvenilirlik ölçütü olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler, güvenilirliğinden şüphe duydukları bilgileri başka kaynaklardan da sorgulamakta ve bu kaynaklardaki bilgiler arasında yüksek bir tutarlılık olmasını beklemektedirler. Lisans öğrencilerinin tamamı ($N=11$) paylaşılan günlük ve akademik bilgiler bakımından tutarlılığın güvenilirliği artırıcı bir etki yaptığını inanmaktadırlar. Bilgiler arasındaki bu tutarlılığı sağlamak için de farklı kaynaklardaki bilgileri sentezleyip doğru bilgilere ulaşmayı amaçlamaktadırlar.

“Her şey her an değişebildiği için emin olmak çok zor. Ben de farklı kaynaklardan aynı bilginin güvenilirliğine bakarım.”

“Zaten güvenilir diyebilmemiz için tutarlı olması lazım. Tutarlı olmasa kesinlikle güvenilir diyemeyiz.”

“Birileri, farklı farklı şeyler söylerlerse şüpheye düşersin. Mutlaka başkalarına da sormak ve başka kaynaklardan teyit etmek gerekir.”

Tutarlılığı, SAS'lardaki hem günlük hem de akademik bilgiye erişimde güvenilirliği artırıcı bir ölçüt olarak gören Lisans öğrencilerinin görüşleri Kaynakların Sentezi ve Doğruluk başlıkları altında detaylı olarak açıklanmıştır.

Yüksek Lisans öğrencilerinin de tamamı ($N=11$) tutarlılığın en önemli güvenilirlik ölçütü olduğunu ve bilgilerin mutlaka doğru ve tutarlı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencileri karşılaştıkları bütün bilgilerin, sadece sosyal ağ sitelerinde değil, benzer kaynaklarda da benzer şekilde olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencileri karşılaştıkları bilgileri başka kaynaklardan da teyit ederek tutarlı ve doğru olduklarını anlamaya çalışmaktadırlar. Bunu sağlamak için de farklı kaynakları sentezlemekte ve benzer görüşlere, benzer bilgilere ulaşmaya çalışmaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencilerine göre, SAS'larda karşılaştıkları günlük ve akademik bilgilerde farklı farklı yorumlar ve düşünceler olabileceği için, SAS gruplarında tartışarak, başkalarına sorarak ve başka kaynaklardan da araştırarak bu yorum, düşünce ve bilgiler arasında tutarlılık elde edilmesi gerekmektedir.

“Mesela kitap alacağız diyelim ama o kitap hakkında farklı farklı yorumlar var ama bunların arasında tutarlılık olması çok önemlidir.”

“Zaten net bir bilgi alamamışsam başka kişilere de sorarım veya sosyal medya grubunda tartışırız, farklı fikirler incelenir ve yanlışları başkaları düzeltir.”

“Paylaşımlara güvenirim ama yine de o bilgilerle yetinmeyip başka kaynaklardan da araştırma yaparım ve bilgiyi teyit ederim.”

Yüksek Lisans öğrencileri de tutarlılığı en temel güvenilirlik ölçütü olarak görmektedirler. Karşılaştıkları bilgilerin doğruluğundan ve tarafsızlığından şüphelendikleri zaman mutlaka başka kaynaklardan da aynı bilgileri inceleyerek bu bilgilerin birbirine benzer, yakın bilgi ve görüşler olmasına dikkat etmektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri paylaşılan bilgilerin, paylaşanın şahsi görüşü mü olduğuna yoksa taraflı bir bilgi veya görüş mü olduğuna da oldukça dikkat etmektedirler.

“Mesela rakam verilecektir üç aşağı beş yukarı herkes rakam verir ama önemli olan tutarlı yakın bilgiler verilmelidir.”

“Yani şahsi görüşü müdür yoksa taraflı görüş müdür bunu anlamak için çeşitli başka mecralardan da teyit etmek gerekir.”

“Ulaştığımda kadar bilgi kaynağına ulaşmaya çalışırım.”

“Adamın görüşünden bir çıkarım yapılabilir ama biri A derken öbürü B dememesi lazım yani bir hoca A derken ana kaynaktan B dememesi lazımdır.”

4.2.1.1 Kaynakların Sentezi

Lisans öğrencilerinin çoğunluğuna göre ($N=9$) tutarlılığı sağlamak için birden fazla kaynaktaki bilgiler birleştirilmelidir. Lisans öğrencileri, bilgilerin günlük de olsa eğitsel de olsa, mutlaka başka bilgi ve paylaşımlarla da tutarlı olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Lisans öğrencileri güvenilirliğinden şüpheye düştükleri bilgiler karşısında başka kişilere sormak veya internetten başka kaynaklara bakmak gibi yöntemlere başvurumaktadırlar. Lisans öğrencileri SAS’larda karşılaştıkları bilgilere tam olarak güvenmeyip, bu bilgileri olabildiğince fazla başka kaynaklardan da teyit etmeye çalışmaktadırlar. Bu farklı kaynaklardaki paylaşım, yorum veya haberleri birbirleriyle karşılaştırarak her kaynak tarafından aynı şekilde paylaşılan bir bilgiye ulaşmayı amaçlamaktadırlar.

“Bir kaç kişiye sorarım. Tek bir kişiye sormam. Zaten genelde aynı cevapları verirler. İnternette de genel yorumlara bakarım onlarda hepsi benzerdir.”

“Eğitsel bilgi de olsa şüpheli davranıyorum. Özellikle farklı kişilerin yorumlarına bakıyorum ve karşılaştırıyorum.”

“Valla hiç bilmediğim bir konuda neti kullanmayı doğru bulmam bizzat yaşamak isterim ama illaki kullanmam gerekiyorsa forum araştırması yapardım. Üşenmeyip 20 30 siteyi gezer, fikir alırdım ve tutarlılıklarına bakardım”

“Mesela 5 site açarım ve hepsini harmanlayıp bir yol bulmaya çalışırım ama 4’ü bir tarafı 1’i bir tarafı savunuyorsa. O bir tanesi büyük ihtimal reklam amaçlı derim o yüzden ona değil, diğer 4 taneye güvenirim”

“Bilgiler çok fazla tercih ediliyorsa benim dikkatimi çekiyor. Video ders dinlerken sadece dersi dinlemem başka bir kaynaktan da acaba dedikleri doğru mu diye kıyaslayarak bakarım. Kaynaklardaki bilgileri kıyaslarım.”

“Paylaşan kişiye, paylaştığı referansa, kaynağa bakarım, sonra bilgiyi başka bir kaynakla karşılaştırdığımda tutarlı olup olmadığına bakarım. Eğitsel veya akademik olarak fark etmez, her bilgi tutarlı olduğu zaman güvenilirdir.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin de çoğunluğu ($N=10$), birden fazla kaynağa bakmak ve buradaki bilgilerin genel anlamda tutarlı olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencileri SAS’larda karşılaştıkları hem günlük hem de eğitsel bilgilerin güvenilirliğinden şüpheye düştükleri zaman, aynı bilgileri farklı kaynaklardan da araştırma ve o konu hakkında genel bir bilgi edinme eğilimdedirler. Yüksek Lisans öğrencileri arkadaşlarından ya da daha fazla araştırma yaparak başka kaynaklardan elde ettikleri bu bilgileri karşılaştırıp benzer görüşleri gruplandırıp her kaynağın içerdiği benzer görüş ve bilgiler elde etmeye çalışmaktadırlar.

“Başka farklı kaynaklara bakarım ve daha geniş bilgi alırım.”

“Farklı yerlerden araştırma yaparım kıyaslarım, tanımlara yorumlara bakarım. İnternette daha güncel ve daha güvenilir yerlerden araştırma yaparak kıyaslarım.”

“Daha fazla kaynaklara bakarım, başka farklı kaynaklara bakarım ve daha geniş bilgi alırım hemen karar vermem.”

“Yorumları kıyaslarım. Zaten orada yaşamış kişilere danışırım. Akademik gruplarda forumlarda yorumlara bakarım. Birbirleriyle karşılaştırırım.”

“Sadece bir kişiye sormam çünkü tek kişinin aldığı nota da güvenmem o yüzden birkaç kişiden yardım alırım, o yüzden çok kişinin olduğu guruplara bakmak isterim ki görüş çok olsun ve ben o görüşleri sentezleyip karar verebileyim.”

“Bilgiyi herkes aynı şekilde anlamıyor o yüzden bilgilerde ortak bir kesişim kümesi olması gereklidir.”

“Başka arkadaşlarla iletişime geçip onlara sorup tutarlılığına bakarım.”

Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre SAS’lar üzerinden bilgiye erişimde güvenilirlik bağlamında kaynakların sentez edilmesi çok önemli bir ölçüt olarak görülmektedir. Bilgi güvenilirliği bağlamında, hem günlük hem de eğitsel bilgiler açısından her iki gruba göre de bir fark olmamakta ve bilgiler mutlaka birkaç kaynaktan araştırılıp, karşılaştırılıp tutarlılığı sağlanmalıdır.

4.2.1.2 Doğruluk

Doğruluk, tutarlılığın sağlanması için temel bir ölçüt durumundadır. Lisans öğrencileri birden fazla kaynaktaki bilgileri kıyaslayıp doğru olan bilgiyi ortaya çıkarmanın güvenilirliği sağlamak için gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Lisans öğrencilerinin büyük bir kısmı ($N=7$) bilgilerin doğruluğunu arkadaşlarına sorarak araştırmaktadırlar. Lisans öğrencileri, arkadaşlarını daha önceden tanıdıkları için onlardan aldıkları bilgileri daha güvenilir bulmaktadırlar. Bununla birlikte Lisans öğrencileri, herkesin kullandığı sosyal ağ sitelerindeki yorumların güvenilir olduğunu, konu hakkındaki yorumları yazarların olayları bizzat yaşadıkları için bilgileri daha doğru bir şekilde aktaracaklarını düşünmektedirler.

“İşte şunu yapmayın veya burada ulaşım sıkıntı gibi yorumları düşünürüm ama yalan konuşacak hali yok derim ve güvenilir gelir bana bu yorumlar sonuçta olayı yaşamış bir kişi doğru bilgiyi söyler.”

“Tek bir kaynağa bağlı kalmam iki üç kaynağa bakıp bilgiler tutarlınca hepsinde bilgiler aynıysa tamam derim bu bilgi doğru.”

“SAS’lardaki bilgi yorum ve paylaşımlara güveniyorum çünkü paylaşımlar yalan konuşmuyorlar kötüyse kötü diyorlar. Yemek sepetinde bile böyle, kimsenin iyi bir yere düşük, kötü bir yere yüksek puan vereceğini düşünmüyorum.”

Yüksek Lisans öğrencileri de hem günlük hem de akademik bilgilerin doğru olması gerektiğini, aksi halde hiçbir bilginin güvenilir olamayacağını belirtmişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğu ($N=9$), bilginin doğruluğundan emin olmak için farklı kaynaklara bakmak ve arkadaşlarına sorup bilgiyi teyit etmek eğilimindedirler. Yüksek Lisans öğrencileri tanıdıkları arkadaşlarına güven duydukları için onların bilgi paylaşımlarını güvenilir bulmakta ve doğruluğunu sağlamak istedikleri bilgileri de arkadaşlarına sorarak teyit etmek eğilimindedirler. Yüksek Lisans öğrencileri, bilginin doğruluğundan emin olmak için bilgiyi paylaşanlar hakkında da önceden bilgi sahibi olmak istemekte ve o kişi veya kurumların doğru bilgi paylaşımı konusunda kendini kanıtlamış olmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Herkesine tek tek sorarım bildiğim ve bulduğum herkese.”

“Paylaşan kaynakların niteliğine bakarım hep aynı benzer yayın çizgisine sahip kişiler ve kurumlar mı bu paylaşımı yapıyor yoksa genel kabul görmüş bir bilgi midir buna bakarım. Paylaşan kişilerin dünyaya bakış açısını anlamaya çalışırım.”

“Bazı güvenilir kaynaklar vardır ve onlar doğru bilgiyi her zaman paylaşır. Zaten siz de bunu bilirsiniz ve doğru olduğundan emin olursunuz.”

Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre SAS'lar üzerinden bilgiye erişimde güvenilirlik bağlamında hem günlük hem de akademik bilgilerin doğru olması gerekmektedir. Her iki gruptaki öğrenciler de doğruluğundan şüphe ettikleri bilgileri arkadaşlarına sormakta veya farklı kaynakları da inceleyerek tutarlılık elde etmeye çalışmaktadırlar. Lisans öğrencileri bilgilerin doğruluğunu sağlamak için çoğunlukla arkadaşlarından teyit almak isterken, Yüksek Lisans öğrencileri de arkadaşlarından bilgilerin doğruluğunu teyit etmek istemekle birlikte, internet aracılığıyla daha fazla kaynaktan araştırma yaparak bilgilerin doğruluğunu teyit etmektedirler.

Tablo 11: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Tutarlılık

		Günlük Bilgi	Akademik Bilgi
Kaynakların Sentezi	Lisans		
	Yüksek Lisans	Her iki gruba göre de bilgiye erişimde güvenilirlik bağlamında tutarlılığı sağlamak için birden fazla kaynaktaki bilgiler karşılaştırılmalı ve ortak görüşlere ulaşılmalıdır (N=22).	
Doğruluk	Lisans	Bilgilerin doğruluğunu sağlamak için arkadaşlarından bilgileri teyit etmektedirler.	
	Yüksek Lisans	Bilginin doğruluğundan emin olmak için arkadaşlarına sormakla birlikte çok daha fazla sayıda başka kaynaklardan da araştırma yaparak bilgiyi teyit etmektedirler.	

4.2.2 Otorite

Bu çalışmada, otoritenin bilgiye erişimde dikkat edilen oldukça önemli bir güvenilirlik ölçütü olduğu ortaya konulmuştur. Öğrenciler, otoritenin paylaştığı günlük ve akademik bilgilere güvenirken otoritenin tanınmışlık, uzmanlık ve saygınlık özelliklerini dikkate almaktadırlar. Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu (N=9) otoritenin paylaşılan günlük ve akademik bilgiler bakımından güvenilirliği artırıcı bir etki yaptığını inanmaktadırlar. Bu düşünceleri otoritenin sahip olduğu tanınmışlık, uzmanlık ve saygınlık özelliklerine göre şekillenmektedir.

“Otoriteyi tanıyorsam ve biliyorsam bana göre paylaştığı bilgiler güvenilir olur.”

“Otorite tarafından kabul edilmiş bilgiler güvenilirdir bence çünkü herkes o bilgileri bir şekilde kabul edecektir sonuçta.”

“Otorite dediğimiz kişi tanınmış olacak, alanında uzman da olduktan sonra onun paylaşımları son derece güvenilir olur diye düşünüyorum.”

Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı ise ($N=2$) otoritenin hiçbir şekilde güvenilirliği artırıcı bir etkisinin bulunmadığını belirtmişlerdir. Buna gösterdikleri neden ise otoritenin günlük ve akademik bilgi paylaşımı konusunda sıradan kişilerden farklı yaklaşımlara sahip olmadığını düşünmeleri ve kendilerine göre otoriteyi çok üstün kişiler olarak görmemeleridir.

“Bu adam doktor diye paylaştığı şeyler doğru olacak diye bir şey yok, bana göre; normal vatandaşların görüşleri ne kadar güvenilirse bir doktorunkiler de o kadar güvenilirdir.”

“Bazen insanlar otoriteye taraflı bilgiler paylaşabiliyor o yüzden bence güvenilir değil yani bütün herkes de illaki otoritenin görüşünü kabul etmemeli.”

Yüksek Lisans öğrencilerince de otoritenin bilgiye erişimde dikkat edilen oldukça önemli bir güvenilirlik ölçütü olduğu belirtilmiş ve otoritenin paylaştığı günlük ve akademik bilgilerin otoritenin tanınmışlık, uzmanlık ve saygınlık özelliklerine göre güvenilirlik bağlamında farklılaştığını ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu ($N=8$) otoritenin paylaşılan günlük ve akademik bilgiler bakımından güvenilirliği artırıcı bir etki yaptığını inanırken küçük bir kısmı ise ($N=3$) otoritenin hiçbir şekilde güvenilirliği artırıcı bir etkisinin bulunmadığını belirtmektedir. Buna gösterdikleri neden ise otoritenin bilgi paylaşımında bulunurken, çeşitli nedenlerden ötürü bilgiyi değiştirebileceğini düşünmeleridir. Otoritenin güvenilirliği artıran bir etkisinin bulunmadığına inanan Yüksek Lisans öğrencileri, bilginin güvenilirliğini ve doğruluğunu sağlamak için tutarlılık ve nesnellik gibi daha farklı ölçütleri dikkate almak istemektedirler.

“Otorite çeşitli sebeplerden dolayı çarpıtılmış görüşleri paylaşıyor olabilir, bu yüzden ben otoriteye güvenmem.”

“Bence otoritenin önemi yok; diyelim bir uzman bilgi paylaşmış, bu doğru olacak diye bir şey yok, onu illaki başka kaynaklardan kontrol etmem lazım yani söylenenlerin tutarlılığına bakmam lazım.”

“Facebook’da sağlınız için sunu yemelisiniz bunu yapmalısınız, bunu bu doktor demiş böyle şeylere hiç inanmam.”

“Benim açımdan çok anlamı yok yani otorite diye doğruyu söyleyecek diye bir şey yok çünkü otorite de çeşitli sebeplerden dolayı çarpıtılmış görüşleri paylaşıyor olabilir.”

4.2.2.1 Tanınmışlık

Lisans öğrencilerinin çoğunluğu ($N=8$) otoriteyi tanınmış bir kaynak olarak gördüğü için otoritenin paylaştığı bilgilere güvenmektedir. Lisans öğrencilerine göre otoritenin tanınmışlık özelliği güvenilirlik bağlamında, paylaştığı günlük veya eğitsel bilgilere göre bir farklılık göstermemektedir. Eğer otorite tanınmış birisi ise,

paylaştığı hem günlük hem de akademik bilgiler daha güvenilirdir. Lisans öğrencileri, bilgiye güvenirken popülerlik kazanmış ve herkes tarafından tanınmış olan kişilerin düşüncelerini dikkate almakla birlikte, özellikle kendi arkadaş çevrelerinde tanınmış olan ve daha önceden aralarında bir diyalog kurdukları arkadaşlarının görüşlerini önemsemektedirler. Lisans öğrencileri, kendi çevrelerinde tanıdıkları ve samimi buldukları bu arkadaşlarını otorite olarak görmekte ve onlardan aldığı yönlendirmeleri de güvenilir bulmaktadırlar.

“Otoriteyi tanıyorsam biliyorsam ama yine aynı şekilde başkaları tarafından da tanınıyorsa, bana göre paylaştığı bilgiler daha güvenilirdir.”

“Samimi olduğum kişinin, arkadaşımın söylediklerine daha çok güvenirim.”

“Arkadaşlık ilişkiye bağlı bu güvenilirlik ama hocadan aldığını aktarıyorsa onu da zaten pek tartışmam ama doğruluğunu sağlamak için başka arkadaşlara da sorarım.”

“Bazı haber siteleri kendini popüler yapmak için sahte haber yapıyorlar o yüzden ben büyük haber sitelerine yani tanındık bilindik sitelere bakarım.”

“Hiç görmediğim bir yerle ilgili tanımadığım kişiyi de ekleyip müsaitse durumumu açıklayıp sorular sorarım ama tanıdığım varsa önce mutlaka ona sorarım çünkü bana daha doğru bilgiler vereceğini düşünürüm.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin de büyük çoğunluğuna ($N=8$) göre tanınışlık paylaşılan bilgilerin güvenilirliğine katkıda bulunmaktadır; fakat bu durum akademik paylaşımlarda daha önemlidir. Yüksek Lisans öğrencileri, Lisans öğrencilerinden farklı olarak tanınışlığın akademik bilgi paylaşımlarında güvenilirliği günlük bilgi paylaşımlarından daha fazla artıracaklarını belirtmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencileri tanınmış kişilerin akademik paylaşımlarının son derece güvenilir olacağına inanırken, bu tanınmış kişilerin günlük bilgilerle ilgili paylaşım ve yorumlarının aynı derecede güvenilir olamayacağını, sadece tanınan ve bilinen bir kişi olduğu için günlük paylaşım ve yorumların güvenilirliğinin pek fazla etkilenmeyeceğini ifade etmişlerdir.

“Eğitsel içeriklere, makalelere ulaşırken, tanınmış bilinmiş kişilerin eserleri daha çok önemlidir.”

“Tanınmış kişilerin eğitsel olarak verdikleri bilgiler zaten tartışılmaz ama işte sıradan olaylarla ilgili yaptıkları yorumlar o kadar da güvenilir olmaz.”

“Paylaşan kaynağa bakarım, bildiğim tanıdığım güvendiğim bir kaynaksa güvenirim. Daha önce hiç tanımadığım bir kaynak tarafından paylaşılmış ise zaten açmam çünkü ona karşı çok tedbirliyim.”

Yüksek Lisans öğrencileri, tanıdıkları arkadaşlarının paylaşımlarına oldukça fazla güven duymaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencilerine göre bilgi paylaşımının güvenilir olabilmesi için, bu paylaşımları yapan kişileri daha önceden tanımış olmak gerektiğini ve onlar hakkında önceden bir görüş ve önbilgilerinin olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencileri, tanıdıkları ve önceden bilgi sahibi oldukları arkadaşlarının paylaşımlarını güvenilir bulmakla birlikte bu güvenilirliğin, Lisans öğrencilerinin önem verdiği arkadaşlık ilişkisinden ziyade kişilerin davranışlarından etkilendiğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencileri, tanıdıkları kişilerin SAS'lardaki paylaşımlarını daha önceden edindikleri gerçek hayattaki gözlemlerine göre değerlendirmektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri gerçek hayatta başarılı her zaman doğruyu söyleyen olarak gördükleri kişilerin bilgi paylaşımlarını, başarısız ve davranışları tutarsız olarak gördükleri kişilerin paylaşımlarından çok daha güvenilir bulmaktadırlar.

“Tanıyorsam o kişiyi aşağı yukarı nasıl davrandığını biliyorsam ve benim görüşüme yakınsa veya objektifse dikkate alırım.”

“Daha önceki deneyimlerine bakarım, önceki ödevlerde hoca onu beğenmişse ona güvenirim demek ki bu arkadaş bu iste başarılıdır derim ama diğerlerinden de bilgi alırım ama önceliğim başarılı kişilerden bilgi almaktır.”

“Şimdi dersi takip etmeyen kişinin söylediği güvenilir olmaz ama dersi takip eden not alan bir kişiye daha çok güvenirim çünkü bana her şeyi verecektir diye düşünürüm.”

“Dersi iyi dinleyen arkadaşşıma ulaşmaya çalışırım, gerçek hayattaki ders başarısı yüksek olan kişilere ulaşmaya çalışırım hocanın söylediklerine dikkat eden ve not tutan kişilere.”

“En çok tanıdığım kişiye güvenirsin, nasıl ki otoriteye güveniyorsan o kişi de artık bilirsin ki belli bir düzeyin üstündedir. Belli davranışları sana önceden göstererek güvenini kazanmıştır zaten.”

“Bildiğim tanıdığım ve derse daha fazla katkısı olan arkadaşşıma daha çok güvenirim.”

“Muhakkak dersle ilgili bir insan daha doğru bilgi aktarır, ayrıntıları da söyler ama dersle ilgisiz, başarısız bir insan kabataslak bilgi verir.”

“Arkadaşı tanıdığım kadarıyla derste cep telefonu ile oyuyorsa hocanın söylediklerini duymamıştır derim veya daha önceki yaşamışlıklarımıza bakarım, ders başarısına göre güvenip güvenmem.”

Lisans öğrencileri kendi çevrelerinde tanıdıkları arkadaşların paylaşımlarını, daha önceden bu arkadaşlarıyla kurdukları arkadaşlık ilişkilerine ve samimiyet durumlarına göre değerlendirmektedirler. Lisans öğrencilerine göre eğer tanıdıkları ve samimi oldukları arkadaşları kendi arkadaş çevrelerinde de popülerse, bu kişilerin günlük ve akademik bilgi paylaşımlarını güvenilir bulmaktadırlar. Yüksek Lisans

öğrencileri ise arkadaşlık ilişkisinden ziyade, tanıdıkları kişilerin daha önceden göstermiş olduğu davranışları göz önünde bulundurarak bilgi paylaşımlarının güvenilirliğine karar vermektedirler. Bununla birlikte Yüksek Lisans öğrencileri tanınmış kişilerin akademik içerikli paylaşımlarının günlük paylaşımlarından daha güvenilir olacağını ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerine göre, günlük olaylarla ilgili paylaşımlarda bulunan kişiler sadece herkesçe tanınıp bilinmeleri nedeniyle günlük konularla ilgili her yazdıklarının güvenilir olamayacağını belirtmişleridir.

4.2.2.2 Uzmanlık

Lisans öğrencilerinin çoğunluğu ($N=8$) otoriteyi çok iyi bir alan bilgisine sahip olduğu için güvenilir bulmaktadırlar. Lisans öğrencileri, otoritenin uzmanlık özelliğine dayanarak paylaştığı günlük ve eğitsel bilgilerin güvenilirlik bağlamında bir farklılığa sahip olduğunu belirtmişlerdir. Lisans öğrencileri, otoritenin eğer alanında uzman ise ortaya koyduğu akademik paylaşımların güvenilir olacağını; fakat otorite olarak kabul edilen kişilerin günlük olay ve haberlerle ilgili paylaşım ve yorumlarının güvenilirliği artırmada etkisi olmayacağını belirtmişleridir. Lisans öğrencilerine göre otorite alanında uzman ise, bunu ortaya koyduğu akademik paylaşımlara yansıtabilir; fakat ortaya koyduğu günlük paylaşımlarda uzmanlık sıfatının güvenilirliği artırıcı bir etkisi bulunmamaktadır. Lisans öğrencilerinin bu düşüncelerindeki temel neden; otorite olarak gördükleri kişilerin alanlarında çok fazla deneyim, bilgi ve tecrübeye sahip oldukları için, bu kişileri uzman olarak görmekte ve paylaştıkları eğitsel içerikleri de güvenilir bulmaktadırlar. Lisans öğrencileri, eğitsel konularda bilgi paylaşımında bulunan uzmanların kendi alanlarıyla ilgili çok fazla okuma, araştırma ve çalışma yaptıkları için oldukça fazla deneyime sahip olduklarını ve bu yüzden paylaşımlarının da güvenilir olacağını belirtmişlerdir. Lisans öğrencileri, günlük bilgi paylaşımlarında ise akademik bir konuda uzman da olsa bu bilgi ve paylaşımları kendi bakış açıları ve yorumlarıyla etkileyebilecekleri için uzmanlık sıfatının güvenilirliği artırıcı bir etkisinin olamayacağını belirtmişlerdir.

“Otorite alanında iyi bir bilgi birikimine sahipse onun eğitsel paylaşımlarına zaten güvenirim; ama özellikle böyle günlük haber ve yorumlarda yani kendi uzmanlık alanıyla ilgili olmayan alanlarda o kişinin paylaşımları güvenilirdir diyemeyiz.”

“Bilgisiz bir insan isterse belediye başkanı olsun kendi alanı dışında mesela alanı ilahiyattır tutup da bana ekonomi hakkında bilgi verirse ona inanmam çünkü alanda bilgi sahibi değil ki bana güvenilir bilgi versin.”

“Karşımdaki kişinin benden daha bilgili olduğunu düşünürsem güvenirim.”

“Normal vatandaş aklına göre paylaşıyor ama uzman bize dayandığı kaynakları da söylüyor.”

“Bir profesör bir doçent kendi bölümüyle ilgili bilgi veriyorsa, makale yayınlıyorsa güvenilirliği benim için daha fazladır. Normal yaptığı yorumlar o kadar güvenilir değildir ama çünkü orda yanlı düşünceler de paylaşabilir.”

“Bir alanın uzmanı o alanla ilgili bilgi paylaşıyorsa o daha güvenilirdir, kişinin uzman olduğu konuda paylaştığı bilgi güvenilirdir.”

“Konusunda uzman bilim adamları daha önemli çünkü o işle uğraşmıştır, dayanakları vardır, araştırmalar yapmıştır. Sıradan olaylarda ise kişiler kendi hayatından örnek veriyor ama Türkiye geneline bakmıyor ve benim için hava hoş diyor. Kendisine göre kendi açısından veriyor bilgileri.”

“Arkadaşımın paylaştığı ile öğretmenimin paylaştığı bilgi aynı derecede değildir.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin çoğunluğuna göre ($N=8$), otoritenin güvenilir olmasındaki en temel sebep kendi alanında uzmanlığa sahip olmasıdır. Yüksek Lisans öğrencileri, otoritenin uzmanlık özelliğine dayanarak ortaya koyduğu günlük ve akademik bilgi, paylaşım ve yorumların güvenilirliği artırdığını düşünmektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri, uzman kişilerin alanlarında bilgi ve deneyim sahibi oldukları için, yaptıkları bilgi paylaşımlarının normal kişilerin paylaşımlarından daha güvenilir olduğunu düşünmektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri özellikle eğitsel paylaşımlarda, konunun detayına inmek amacıyla kendileri de araştırmalar yapmakla birlikte, bu konuda uzman kişilere de oldukça güven duymaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencileri, karşılaştıkları eğitsel bilgi paylaşımlarının içeriklerinin ne kadar kaliteli yazıldığını ve kullanılan referansların da güvenilirliği artırıcı bir etki yaptığını ifade etmişlerdir.

“Eğitsel paylaşımlarda bulunan kişi uzman olduğu için kesin güvenemem, yine kendim de araştırma yaparım; fakat %80 güvenirim.”

“Bizim için bilen bir kişi ve bize öğretmek için paylaşıyorsa o kişi, kendi alanında bilgisi de varsa ve bizimle paylaşıyorsa güvenilirdir.”

“Uzman bir kişinin paylaştığı ile sıradan bir kişinin paylaştığı arasında fark vardır. Sıradan bir kişi birilerinden duyduğu kadarıyla paylaşıyor bilgiyi ama uzman kişi araştırma yapmış öğrenmiş bir bilgisi var. Zaten dikkat ediyor ve bakıyoruz ne kadar kaliteli hazırlanmış hangi referansları kullanmış.”

“Arada çok fark var çünkü otorite yani alana hâkim birisinin paylaştığı bilgiye kimse güvenemem diyemez.”

“Ona alanında uzman olarak güveniyorsam o zaman sıradan bir insana göre o kişinin paylaşımları daha güvenilirdir.”

“Kendi alanında uzman birisiyse onu kabul ederim, uzman olmayan kişiyi tercih etmem.”

“Uzmanlık çok önemli bir şey mesela hocalarım benim eklidir onlar paylaştı mı hemen bilirim onlar doğdurur diye yani güzel iyi niyetli bir şey paylaştığını bilirim ama yine de her zaman güvenmem ve araştırım.”

“Güvenilirlik aslında otoriteyle gelir. Şimdi ben bir bilgi paylaştım buna kimse itibar etmez ama emin olun bunu bir Cem Yılmaz paylaştı bir Piaget paylaştı herkes hemen güvenir.”

Lisans öğrencileri, otorite olarak gördükleri kişilerin alanlarında çok fazla deneyim, bilgi ve tecrübeye sahip olduklarını düşündükleri için, bu kişileri uzman olarak görmekte ve paylaştıkları eğitsel içerikleri güvenilir bulmaktadırlar. Lisans öğrencileri, akademik bir konuda uzman olarak gördükleri kişilerin yaptıkları günlük bilgi paylaşımlarında ise insanları kendi bakış açıları ve yorumlarıyla etkileyebilecekleri için uzmanlık sıfatının güvenilirliği artırıcı bir etkisi olmayacağını belirtmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencileri ise uzman kişilerin alanlarında bilgi ve deneyim sahibi oldukları için, yaptıkları günlük ve akademik bilgi paylaşımlarının normal kişilerin paylaşımlarından daha güvenilir olduğunu düşünmektedirler.

4.2.2.3 Saygınlık

Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu ($N=8$), günlük paylaşımlarda arkadaşlarından referans aldığı kaynaklara güvenmektedir. Eğitsel paylaşımlarda da arkadaşlarından aldıkları tavsiyelerle birlikte, otorite olarak gördükleri kişilerin yaptıkları paylaşımların, faydalandıkları kaynakları belirttikleri için daha güvenilir olduklarını düşünmektedirler. Bununla birlikte Lisans öğrencilerine göre, paylaşımda bulunan kişi, arkadaşları tarafından da sevilen ve sayılan birisi ise onun paylaşımları daha güvenilir olmaktadır. Lisans öğrencilerine göre, paylaşılan bilgi eğitsel de olsa günlük de olsa daha önceden o bilgi kaynağıyla ilgili olumlu tecrübeleri varsa paylaşılan bilgileri güvenilir bulmaktadırlar. Lisans öğrencileri, bu bilgileri paylaşan kişileri ve kaynakları zaten önceden beri bildikleri ve kendi çevrelerinde de saygın bireyler olarak kabul gördükleri için güvenilir olduklarını düşünmektedirler.

“Paylaşılan bilgiyle ilgili şüpheye düştüğüm zaman arkadaşlarıma soruyorum işte bu paylaşan kaynağı nasıl bilirsiniz diye, ona göre arkadaşlarım da o kaynağa inanıyorsa güveniyorum”

“Arkadaşlarıma sorarım, mesela bir arkadaşım birinin ismini verdi. Onun referansı ile onun güvencesiyle birazda takip ederim bu kişiyi.”

“Arkadaşlarım yorumlarıyla o sayfayı beğendiyse bir amacı varsa sayfanın daha ciddi geliyor. Yanlış bir şey olsa zaten yorumlarda belirtiyorlar.”

“Normal bir kişi kendi aklına göre paylaşımlarda bulunuyor; ama otorite olan kişi bulunduğu paylaşımlarda bize dayandığı kaynakları da söylüyor”

“Eksik ve yanlışları düzelttikleri için saygın eleştirmenlerin yorumlara daha çok güveniyorum.”

“Aslında zaten herkesçe saygı duyulan bazı kişiler vardır ve onların paylaşımları son derece güvenilirdir.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmına göre otoritenin saygınlığı, özellikle akademik paylaşımlarda büyük ölçüde aldığı atıf sayısı ve kullandığı referans kaynaklara bağlıdır. Yüksek Lisans öğrencileri, otoritenin saygınlık özelliği açısından eğitsel içerikli bilgi paylaşımlarını günlük bilgilere göre daha güvenilir bulmaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencilerine göre, saygın olarak kabul edilen kişi ve kaynaklar, kendi düşüncülerini bu bilgi paylaşımlarına katmadığı ve bilgi paylaşımında yararlandığı kaynakları da açıkça belirttikleri için daha güvenilir olmaktadır. Yüksek Lisans öğrencilerine göre eğitsel içerikli bilgiler eğer yeterince nitelikli referans kullanmış ve atıf almışlarsa güvenilir olmaktadır.

“Atıf sayısının fazla olması, saygın bir dergide yayımlanması ve kullandığı referans kaynakların niteliği o kişilerin ürünlerini daha güvenilir yapar.”

“Zaten referans vermişse ne kadar kendine güvendiğini ne kadar akademik olduğunu gösterir ki sıradan bilgi ile onun muhakkak farkı vardır. Daha güvenilirdir.”

“Referans sayısına bakıyorum, aldığı atıf sayısına bakıyorum, ben güvenilirliği bu şekilde tanımlıyorum; ne kadar atıf almış. Birde uluslararası atıf almışsa ve pek çok çalışmada da geçmişse o daha güvenilir diyorum.”

“Mesela bilimsel yayımsa ne kadar atıf yapıldığına bakarım.”

“İsimsiz haberleri kale almam tabi ki eğitsel bilgide de kaynakları nelerdir, atıf sayısı nelerdir, referans sayısı ne kadar, iyi dergide yayınlanmış mıdır bunlar önemli.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin büyük bir kısmına göre ($N=8$), günlük bilgilerdeki paylaşım ve yorumlarda da otoritenin saygın olması güvenilirliği artırmaktadır; çünkü saygın kişilerin zaten bilgiyi paylaşmadan önce ölçüp tarttığını ve bazı güvenilirlik ölçütlerinden geçirdikten sonra paylaştığını düşündükleri için o kişi ve kaynakların paylaşımları daha güvenilir olmaktadır.

“Birisi bir şey yazıyorsa kendinin mi yoksa bir yerden mi almış mutlaka yazmalı ya da link verilmeli, bak ben bunu buradan aldım demeli.”

“Belirli bir saygınlığı olan kişiler zaten paylaşım yapmadan önce o olayı iyice değerlendirmiştir o yüzden güvenilir olur bence.”

“Uzman dediğimiz ve herkesçe bilinen sayılan kişiler, bir şeyleri yazıp çizmeden önce ölçüp biçerler ve ona göre kaleme alırlar.”

“Toplum tarafından saygı duyulan belli başlı kişiler vardır ve onların yorum ve görüşleri toplum için çok önemli ve etkileyicidir.”

Lisans öğrencileri, paylaşılan bilgi eğitsel de olsa günlük de olsa daha önceden o bilgi kaynağıyla ilgili olumlu tecrübeleri varsa paylaşılan bilgileri güvenilir bulmaktadırlar. Lisans öğrencileri, bu bilgileri paylaşan kişilerin ve kaynakların zaten kendi çevrelerinde oldukça fazla kabul gördükleri için güvenilir olduklarını düşünmektedirler. Yüksek Lisans öğrencilerine göre, otoritenin saygınlık özelliğiyle ortaya koyduğu akademik bilgi paylaşımlarında; aldığı atıf sayısı ve kullandığı referans kaynaklar güvenilirliği artırmaktadır. Yüksek Lisans öğrencileri, saygın kişilerin zaten bilgiyi paylaşmadan önce ölçüp tarttığını ve bazı güvenilirlik ölçütlerinden geçirdikten sonra paylaştığını düşündükleri için o kişi ve kaynakların günlük bilgi paylaşımlarının da güvenilir olacağını ifade etmişlerdir.

Tablo 12: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Otorite

		Günlük Bilgi	Akademik Bilgi
Tanınmışlık	Lisans	Otoriteyi tanınmış ve bilindik bir kaynak olarak gördükleri için paylaştığı hem günlük hem de akademik bilgilere güvenmektedirler. Bu güvenilirliği, daha önceden kurdukları arkadaşlık veya herkesçe tanınmışlık ilişkisi artırmaktadır (N=8).	
	Yüksek Lisans	Tanıdıkları kişilerin daha önceden göstermiş olduğu davranışları göz önünde bulundurarak bilgi paylaşımlarının güvenilirliğine karar vermektedirler. Sadece tanıdıkları ve herkesçe bilindikleri için, günlük bilgilerle ilgili paylaşım ve yorumlarının, akademik bilgi paylaşımlarındaki kadar güvenilir olamayacağını düşünmektedirler (N=8).	Gerçek hayatta tanıdıkları ve başarılı olarak gördükleri kişilerin akademik içerikli bilgi paylaşımlarını daha güvenilir bulmaktadırlar.
Uzmanlık	Lisans	Otoritenin uzmanlık özelliğiyle ortaya koyduğu ama kendi konusunda olmayan günlük paylaşımlar, uzmanların kendi bakış açılarıyla ve yorumlarıyla şekilleneceği için güvenilirliği artırmamaktadır (N=8).	Otorite eğer alanında uzman ise ortaya koyduğu akademik paylaşımlar daha güvenilir olmaktadır.

	Yüksek Lisans	Uzman kişilerin alanlarında bilgi ve deneyim sahibi oldukları için, yaptıkları bütün günlük ve akademik bilgi paylaşımlarının normal kişilerin paylaşımlarından daha güvenilir olduğunu düşünmektedirler ($N=8$).	
Saygınlık	Lisans	Paylaşılan bilgi eğitsel de olsa günlük de olsa daha önceden o bilgi kaynağıyla ilgili olumlu tecrübeleri varsa paylaşılan bilgileri güvenilir bulmaktadırlar ($N=8$).	
	Yüksek Lisans	Saygın kişilerin zaten bilgiyi paylaşmadan önce gözden geçirdiğini ve sonra paylaştığını düşündükleri için o kişi ve kaynakların paylaşımları güvenilir olmaktadır ($N=8$).	Otoritenin saygınlık özelliğiyle ortaya koyduğu akademik bilgi paylaşımlarında, aldığı atıf sayısı ve kullandığı referans kaynaklar güvenilirliği artırmaktadır.

4.2.3 Güncellik

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, sosyal ağ sitelerindeki günlük ve akademik bilgilere erişirken dikkate alınan güncellik de önemli bir güvenilirlik ölçütüdür; fakat güncelliğin güvenilirliği artırması ya da azaltması konusunda katılımcılar oldukça fazla ikileme düşmüş ve farklı görüşler belirtmişlerdir. Lisans öğrencilerinin bir kısmına ($N=5$) göre, özellikle paylaşılan günlük bilgilerde güncellik güvenilirliği azaltmaktadır; çünkü paylaşılan bilgilerin üzerinden belirli bir zaman geçtikten sonra, bu bilgiler kişiler tarafından istedikleri gibi abartılabilir veya değiştirilebilirler.

“Güncellik güvenilirliği azaltır bence çünkü o bilgi daha önceden paylaşılmış zaten ve sonradan alıntılar olabileceği için güvenilir olmaz çünkü kaynak kaybolabilir. Bilgiyi kişi kendine göre yeniden uyarlayabilir.”

“Bilgi ilk paylaşıncı daha güvenilir olur. Çünkü yayıldıkça ağızdan ağıza abartılan bilgiler olabilir.”

“Geçmiş olayın üzerinden çok şey olmuş olabilir. Bilgiler sürekli değiştirilebiliyor o yüzden bence ilk bilgiler daha doğrudur.”

“Bilgiler paylaşıldıkça ve bunlara yorumlar yapıldıkça böyle ağızdan ağıza farklılaşıyor o yüzden bilginin ilk halinde kalması lazımdır.”

Lisans öğrencilerinin bir kısmı ($N=6$) da bilgiler sürekli değiştiği için yeni bilgilerin daha güvenilir olacağını savunmuşlardır. Bu şekilde düşünen Lisans öğrencilerine göre, güncelliğin günlük ve akademik bilgi paylaşımlarında güvenilirliği artırıcı etkisi bulunmaktadır. Lisans öğrencilerinin bu düşüncelerindeki temel nedenler; zaman geçse bile olayın geçerliliğini korunması, bilgilerin daha fazla kaynak tarafından doğrulanması ve teknolojiyle birlikte her şeyde bir değişim yaşanması olmuştur. Lisans öğrencilerine göre, bilgiler zaman ilerledikçe daha fazla kişi tarafından görülerek bu kişilerin uyarı ve eleştirileriyle birlikte bilgilerde

bulunan yanlışlıkların ve eksikliklerin düzeltilmesi sağlanabilmektedir. Lisans öğrencilerine göre bu nedenlerden ötürü bilgiler bilimsel ve akademik bile olsa değişebilir ve bu değişimler bilgilerin güvenilirliğini artırmaktadır.

“Güvenilirliği artar bence çünkü hala yayındaysa demek ki geçerliliği hala koruyor demektir.”

“Sürekli güncel bilgi olduğu için olaylardan tekrar haberimiz oluyor. O yüzden güvenilirdir.”

“Paylaşılan bilgiler zaman geçtikçe daha çok kişi göreceği için daha güvenilir olur bence çünkü bu kişiler tarafından bir uyarı bir düzeltme gelebilir.”

“Yeni olması eskiye nazaran daha çok güvenilir olur benim için çünkü bazı doğrular değişebilir. Gazetedeki cinayet haberi ya da biyolojide bir olay teknoloji geliştikçe değişir.”

“Bilimsel bilgi bile değişebilir, mesela 40 yıl önce A meyvesi iyiyken 40 yıl sonra A meyvesi iyi değil diyorlar. Bilgi bilimsel ama değişebiliyor onlarda.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmına ($N=5$) göre, haberler dikkat çekmek ve reklam vermek amacıyla sürekli tekrar tekrar paylaşılmaktadır. Bu nedenle bu tarz günlük bilgi paylaşımları bilginin güvenilirliğini düşürmektedir. Yüksek Lisans öğrencilerine göre, özellikle günlük bilgiler sonradan tekrar paylaşıldığı zaman çarpıtılıp değiştirilebilmektedir. Bu nedenle ilk halinde paylaşılmış olan bilgiler güncellenmiş ve değiştirilmiş bilgilere göre daha güvenilir olmaktadır.

“Mesela bir haber paylaşılmış, sonra bu haber tekrar paylaşılıyor. Güvenilirliği azalır tabii ki. Bunun sebebi dikkat çekmek olabilir. Bunlar daha çok magazinsel haberler oluyor. Bunlar hep yeni bir habermiş gibi tekrar paylaşılıyor ve bu beni diğer haberlerden de şüphelendiriyor acaba bunlarda böyle yalan palavra mı diye?”

“Eğer paylaşılan haberin son hali yani paylaşıldığı andaki haberi doğru ise bence çok etkilemez tekrar paylaşılması ama işte bir de şu açıdan bakmak lazım ki zaman geçtikçe bu bilgiler değiştirilebilir ve çarpıtılabilirler.”

“Bazı kişiler kendilerini veya savundukları şeyleri reklam etmek için sürekli aynı paylaşımları yapıyorlar o yüzden bence bu bilgiler zamanla güncellense de sonuçta aynı şeyi amaçladığı için güvenilir olmaz.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmına ($N=6$) göre ise güncellik bilginin güvenilirliğini artırmaktadır. Yüksek Lisans öğrencilerine göre teknoloji sürekli geliştiği için bilgi de mutlaka değişmeli ve güncellenmelidir. Yüksek Lisans öğrencileri, bilgi paylaşımlarının zaman geçtikçe daha fazla kişi tarafından doğrulanabildiği ve teknolojinin sürekli gelişip her şeyi değiştirdiği için günlük ve

akademik bilgi paylaşımlarının güncel olmasının güvenilirliğini artırdığını ifade etmişlerdir.

“Bilgi değişebiliyor ben mesela tezimle alakalı şurada internette ne kadar Zetabyte bilgi olduğuna bakıyordum. 1 yıl önceki bilgi miktarı bile şuan değişmiş. 1,72 Zetabyte olmuş şimdi.”

“Güncellik güvenilirliği artırır çünkü eski tarihteki olayla şu anki olayın aynı olması zordur, mesela yönetmelik her zaman değişiyor bilgi de aynı şekilde her zaman değişiyor o yüzden güvenilir bilgi mutlaka güncel olmalıdır.”

“Güncel olması artırır güvenilirliği çünkü bilgi ilk paylaşıldığı zaman bilgiyi doğrulayacak çok fazla kaynak olmuyor ama daha sonra üstünden zaman geçtikçe onu teyit edebileceğim kaynak sayısı artıyor.”

“Teknoloji geliştiği için ben önceki bilgiye de güvenirim ama bilgi bu günün teknolojisine dayandığı için bu günün bilgisi daha güvenilir olur. Benim beklentim eski bilgiler değerini sürdürür ama teknoloji ile birlikte her şey değişiyor o yüzden güncel bilgiler daha güvenilir.”

“Her gün farklı alanda yeni bilgiler ortaya çıkıyor o yüzden güncel olması önemli.”

Lisans öğrencilerinin bir kısmına göre ($N=5$) günlük bilgi paylaşımlarında güncellik güvenilirliği azaltmaktadır; çünkü paylaşılan bilgiler daha sonra başka kişiler tarafından istedikleri gibi abartılabilir veya değiştirilebilirler. Lisans öğrencilerinin bir kısmı ($N=6$) da güncelliğin, günlük ve akademik bilgi paylaşımlarında güvenilirliği artırıcı etkisi bulunduğunu iddia etmişlerdir. Lisans öğrencilerinin bu düşüncelerindeki nedenler; zaman geçse bile olayın geçerliliğini koruması, bilgilerin daha fazla kaynak tarafından doğrulanabilmesi ve teknolojiyle birlikte her şeyde bir değişim yaşanması olmaktadır. Yüksek Lisans öğrencilerinin de bir kısmı ($N=5$), günlük bilgilerin dikkat çekmek ve reklam amacıyla sürekli paylaşıldığı için bilginin güncellenmesinin güvenilirliği azaltacağını ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmı ($N=6$) da, bilgilerin zaman geçtikçe daha fazla kişi tarafından doğrulanabildiği ve teknolojinin sürekli geliştiği için günlük ve akademik bilgi paylaşımlarının da güncel olmasının güvenilirliğini artırdığını ifade etmişlerdir.

Tablo 13: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Güncellik

		Günlük Bilgi	Akademik Bilgi
Güncellik	Lisans	Hem Lisans hem Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmına (N=10) göre, paylaşılan günlük bilgilerde güncellik güvenilirliği azaltmaktadır; çünkü paylaşılan bilgilerin üzerinden belirli bir zaman geçtikten sonra, bu bilgiler kişiler tarafından istedikleri gibi abartılabilir veya değiştirilebilirler.	Hem Lisans hem Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmına (N=12) göre, zaman geçse bile olayın geçerliliğinin korunması, bilgilerin daha fazla kaynak tarafından doğrulanması ve teknolojiyle birlikte her şeyde bir değişim yaşanması, daha fazla kişinin uyarı ve eleştirileriyle birlikte bilgilerde bulunan yanlışlıkların ve eksikliklerin düzeltilmesi güvenilirliği artırır.
	Yüksek Lisans		

4.2.4 Nesnellik

SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla dikkat edilen diğer bir ölçüt ise nesnelliktir. Her iki gruptaki öğrenciler de tutarlılık ölçütüne gösterdikleri önemi nesnellik ölçütüne de göstermektedirler. Öğrencilere göre günlük ve akademik bilgi fark etmeksizin her tür bilginin mutlaka tutarlı ve nesnel olması gerekmektedir. Lisans öğrencilerine göre paylaşılan bilgilerin tarafsız olması güvenilirliği sağlamada büyük önem teşkil etmektedir. Lisans öğrencileri özellikle günlük bilgilerde tarafsızlık ve yanlılık sezdikleri zaman o bilgileri güvenilmez bulmaktadırlar. Ayrıca, Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu (N=8) SAS'lardaki günlük paylaşım ve bilgilerin yanlı olduğunu, ülke siyaseti ve otoritesi doğrultusunda şekillendiğini ve bu nedenle de SAS'lardaki günlük bilgi paylaşımlarını güvenilir bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Lisans öğrencilerine göre, özellikle günlük bilgi ve paylaşımları herkes kendi düşünce ve görüşüne göre yapabildiği için, SAS'lardaki günlük içerikli bilgi paylaşımları güvenilir olmamaktadır. Lisans öğrencileri, herkesin kendine göre yorum ve paylaşımında bulunabileceğini belirtmekle birlikte, bu paylaşımlarda mutlaka nesnel ve tarafsız olunması gerektiğini söylemişlerdir. Lisans öğrencileri, akademik bilgilere nesnel olduğu için güvendiklerini fakat günlük bilgilerin çoğunun yanlı ve taraflı yorumlar içerebildiği için güvenmediklerini belirtmişlerdir.

“Kişiler günlük bilgide tarafsız ise güvenmem ama akademik bilgide biraz güvenirim çünkü sonuçta akademik bilgi pek taraflı olmaz.”

“Eğitsel içerikler zaten belirli başlı bilinen şeylerdir onlar nesnel olur ama normal haberler, paylaşımlar, yorumlar işte bunlar kişilerin görüşlerine göre değişeceği için güvenilir olmazlar.”

“SAS’larda paylaşılan çoğu şeye inanmıyorum; çünkü onlar yanlış haberlerdir. Ülkenin siyaseti belli o yüzden yapacak bir şey yok. Kimse objektif bakmıyor olaylara herkes kendi tarafına çekiyor ve yorumluyor olayları.”

“Sosyal ağ sitelerindeki bu günlük haberlerle ilgili yorumlar hep siyasete göre şekilleniyor o yüzden ben de hiç güvenilir bulmuyorum.”

“Bilgi paylaşımları tarafsız bir şekilde yapılmalı yoksa hiç güvenilir olmaz.”

“Bilgiler nesnel olmalıdır. Mesela ben bir bilgiyi kendime göre değil objektif olarak paylaşmak isterim. Herkes farklı şekilde düşünebilir ama yanlış düşünmemek gerekir.”

“Tarafsız, yansız bilgiler daha güvenilirdir ve o yüzden artar güvenilirliği, her yerde aynı şekilde paylaşılıyorsa da daha güvenilirlerdir.”

Yüksek Lisans öğrencileri de güvenilir bilgilerin mutlaka nesnel olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerine göre günlük bilgiler daha öznel olabileceği için kişiler bu bilgileri kendi bakış açılarına göre yorumlayıp paylaşabilmektedirler. Eğitsel içerikli bilgilerde ise çok fazla yanlış görüş olamayacağı için, eğitsel bilgi paylaşımlarını günlük bilgi paylaşımlarından daha güvenilir bulmaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencilerine göre, günlük bilgi paylaşımı da olsa akademik bilgi paylaşımı da olsa, bu bilgi paylaşımları nesnel ise güvenilir olmaktadır. Yüksek Lisans öğrencileri bu tür bilgi paylaşımlarında kişilerin yorumlarına çok dikkat etmektedirler. Yüksek Lisans öğrencilerine göre bilgi paylaşımlarındaki yorumlar kişilerin kendi düşüncelerine göre değişebilmektedir; fakat mutlaka nesnel olmalı ve herhangi bir şekilde yanlışlık içermemelidir ki bu bilgiler güvenilir olarak kabul edilebilsinler.

“Nesnellik güvenilirliği etkiler çünkü bir bilgi kişilerin kendi düşüncelerine göre değişebilir ama ben her okuduğum şeye inanmadığım için öznel noktalarda daha da dikkatli davranırım.”

“Güvenilir bilgi nesnel olmalı ama herkesin paylaştığı bilgi de kendisine ve onun görüşünü benimseyen kişilere göre güvenilirlerdir.”

“Öznel olursa kendi yorumunu işin içine katabiliyor, nesnel bilgi paylaşımı olması daha geçerli ve güvenilir olması demektir.”

“Akademik bilgi paylaşımları yorum içermedikten sonra yanlış olmaz zaten.”

“Herkesin beğendiği şey güzeldir diyemeyiz, atıyorum bir program önerisi var bu akıllı tahtalarla ilgili mesela biri Atak programı kuruyor biri başka kuruyor o yüzden farklı düşünceler olabilir ama sonuçta nesnel bilgiler güvenilirliği artırır.”

“Tarafsızlık şart çünkü hiçbir zaman kuşku olmaması lazım.”

“Adam yanlı mı bakıyor öznel mi bakıyor bu önemli objektif olarak yanlı davranılmadan yorum ve paylaşım yapılması lazım.”

Hem Lisans hem de Yüksek Lisans öğrencileri bilgiye erişimde nesnellığın önemli bir güvenilirlik ölçütü olduğunu ifade etmişlerdir. Her iki gruba göre de özellikle günlük bilgiler, kişilerin yorum ve bakış açılarına göre şekillenebileceği için taraflı ve yanlı olabilmekte bu yüzden de güvenilirlik azalabilmektedir. Her iki gruba göre de, bilgi güvenilirliğinde nesnellik bağlamında eğitsel içerikli bilgiler, içerisinde çok fazla yorum ve görüş barındırmadıkça, günlük bilgi ve paylaşımlara göre daha güvenilir olmaktadır.

Tablo 14: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Nesnellik

		Günlük Bilgi	Akademik Bilgi
Nesnellik	Lisans	Günlük bilgi ve paylaşımlar kişilerin öznel yorum ve görüşlerine göre şekillenip yanlı ve taraflı olabileceği için güvenilirliği azalmaktadır. Her iki gruba göre de SAS’lardaki her türlü bilgi mutlaka nesnel olmalıdır ($N=22$).	Akademik bilgilerin zaten nesnel bilgiler olduğunu ve bu yüzden güvenciklerini belirtmişlerdir. Akademik bilgi paylaşımları çok fazla kişisel yorum ve görüş içermedikçe günlük bilgilerden daha güvenilir olmaktadır ($N=22$).
	Yüksek Lisans		

4.2.5 Resmi Kaynaklar

Bu çalışma kapsamında, SAS’lardaki günlük ve akademik bilgilere erişimde dikkat edilen güvenilirlik ölçütlerinden yeni ve farklı sayılabilecek bir durum olarak resmi kaynaklar ölçütü ortaya çıkmıştır. Bilinen ve beklenen genel kanının aksine, SAS kullanıcılarının büyük çoğunluğu, günlük ve akademik bilgiye erişimde resmi kaynakların güvenilirliği artırıcı etkisinin bulunmadığını, hatta bu kaynakların bilgiyi çeşitli sebeplerden ötürü olduğundan farklı gösterebileceği için güvenilir bile olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı ($N=3$) resmi bilgi kaynaklarını güvenilir bulmakla beraber, SAS’ların resmi kaynaklardan daha güvenilir bilgi paylaşımlarında bulduklarını savunmaktadırlar. Lisans öğrencileri akademik bilgi paylaşımlarında resmi kaynakları güvenilir bulmaktadırlar; fakat günlük bilgi paylaşımlarında SAS’lardaki yorum ve paylaşımların daha faydalı ve önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

“Resmi sitelere bakarım, özellikle SAS’lardaki yorumlara bakarım ya da en iyisi gitmiş görmüş arkadaşları arayıp sorarım.”

“Ben bilgiye erişirken ilk olarak bir resmi kaynaklara bakarım ama sosyal medyadaki paylaşımlarda bazı gerçekleri görebilmemiz için oldukça önemlidir.”

“Resmi kaynaklardaki bilgiler güvenilirdir ama yaşam tarzını yansıttığı için SAS’lardaki paylaşımlar benim için çok önemlidir. Mesela gerçekten güzel bir mekâna kötü puan vermez insanlar, verenler de bir şey yaşamıştır ondan dolayıdır. O yüzden resmi kaynaklara güvenirim ama SAS’lardaki yorumlar da çok önemlidir ve bakarım.”

Lisans öğrencilerinin büyük bir kısmına ($N=8$) göre ise resmi bilgi kaynakları kendilerini övmek, yaptıkları işi çok iyi göstermek amacıyla bilgileri abartıp çarpıtabilmektedirler. Bu nedenlerden ötürü, Lisans öğrencilerine göre resmi bilgi kaynakları pek inandırıcı gelmemekte ve özellikle SAS kullanıcıları tarafından bilgi kaynağı olarak kullanılmak istenilmemektedirler. Lisans öğrencilerine göre, SAS’lardaki bilgi ve paylaşımlarda ise, daha önceden olayları bizzat deneyimlemiş kişiler kendi görüş ve düşüncelerini tarafsız olarak aktarabildikleri ve bu bilgiler de başkaları tarafından değerlendirilip onaylanabildiği için daha güvenilir olmaktadır. Lisans öğrencileri, resmi bilgi kaynaklarında yanlı ve taraflı bilgiler olabileceği için güvenilir olmadıklarını da ifade etmişleridir.

“Resmi kaynaklara pek nadir bakarım, çünkü resmi siteler kendilerini öveceklerdir illaki o yüzden forumlardaki kişilerin görüşleri daha doğal, gerçekçi ve abartısız olduğu için çok daha güvenilirdir.”

“Resmi kaynaklara bakmam, resmi kaynaklar bilgi edinmek için iyi ama hizmet varsa bunu yaşayanlardan almak daha önemli. Mesela bazı resmi siteler para verip kendine olumlu yorum verdiriyor bu nedenle kullanıcıların yorumları resmi kaynaklardan daha güveniliridir.”

“Normal sosyal ağ siteleri resmi sitelerden daha güveniliridir çünkü orada bir şey yazdığımızda yanlış olursa onu bildirip düzeltilebiliyoruz. Yanlış yazılara şikâyet oluşturup düzeltilebiliyor o yüzden daha güveniliridir.”

“Resmi kaynaklara pek bakmam, bence yorumlara bakmak daha mantıklı ve güveniliridir.”

“Resmi olunca yanlı veriler olabiliyor. Resmi kaynaklar bilgileri genelde çok şişiriyorlar. Resmi kaynaklardan beklediğimizi bulamıyoruz ama kişilerin yorumları güveniliridir; çünkü onlar bizzat yaşayıp da ona göre yorum yapıyorlar.”

“Resmi kaynaklara pek bakmıyorum, çünkü resmi kaynaklarda yanlı veriler olabiliyor. Güvenilir değil gibi değil ama doğruları da söyleseler kendilerini övüyorlar o yüzden halktan bilgiler almak daha güvenilir.”

“Tabi ki ilk önce üniversitenin sitesine girerim sonra yorumlara bakarım ama kişilerin yorumları çok daha önemli. Bir yerle ilgili mesela kimse orda yaşayan biri ise eğer imkânlar da iyiye kötü demez. Ama orayı en iyi bilen öğrencilerdir. Forumlar da olabilir, oraya soru sorarım onlardan yorum alırım.”

“Formlarda çok kişi yazıyor. Aynı konuda çok Şikâyet varsa ona dikkat ederim ama tabi bu tek ölçüt olmaz. Sadece formlar değil de genel çaplı Şeyler. Mesela bir telefon diyelim, fabrikada çalışanlar da kendisi için övebiliyor.”

Yüksek Lisans öğrencileri, lisans öğrencilerine göre resmi bilgi kaynaklarını biraz daha güvenilir bulmaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencileri hem günlük hem de akademik bilgilere erişimde resmi bilgi kaynaklarını sıklıkla kullanmakta ve güvenilir olarak görmektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri, öğrenmek istedikleri bilgileri, ilk olarak resmi kaynaklardan edindikten sonra, bu bilgilerin güvenilirliğinden emin olmak için olayları bizzat deneyimlemiş kişilere ulaşmaya ve bu kişilerin yorumlarından faydalanmaya çalışmaktadırlar.

“İlk önce resmi siteye bakıp yeterince bilgi aldıktan sonra oraya daha önce giden insanlara ulaşmaya çalışıyorum. Bilgileri doğrulamak için daha önce orayı görenlerden bilgi alıyorum.”

“İlk önce resmi siteye bakarım, daha sonra yani en son karar verdikten sonra bununla ilgili forumlara bakarım, buralarla ilgili ne demişler onlara bakarım.”

“Resmi kaynaklardan da gelen bilgileri önemserim ama bazı resmi siteler yanıltıcı olabiliyor o yüzden kullanıcı yorumları çok daha güvenilirdir.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmı ($N=4$) ise özellikle nitel içerikli bilgi paylaşımlarında resmi bilgi kaynaklarını güvenilir bulmamaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencilerine göre, resmi kaynaklar kendilerini ve yaptıkları işi daha kaliteli göstermek amacıyla, sundukları bilgileri olduğundan farklı gösterebileceği için güvenilirlikleri azalmaktadır. Bu nedenle Yüksek Lisans öğrencileri, günlük ve akademik bilgi paylaşımlarında SAS'lardaki kullanıcıların yorum ve görüşlerini oldukça önemsemektedirler. Bu öğrencilere göre bizzat olayları tecrübe eden kişilerin yaptıkları yorumlar ve paylaşımlar resmi kaynakların abartılı olarak sundukları bilgilerden daha güvenilir olmaktadır.

“Bilginin niteliğime bağlıdır bu. Öğrenci sayısı mı yoksa üniversitenin başarısı mı? Kullanıcı yorumlarını tercih ederim çünkü hiçbir Üniversite'nin resmi sitesi biz başarısızız demez.”

“Sosyal ağlardaki kişilerin yorumları daha güvenilir oluyor bu konuda çünkü olayları bizzat görmüş ve yaşamış kişiler onlar.”

“Nitel verilerde görece olduğu için güvenilirliği düşürür. Örneğin ***'nın sitesine baktığınızda sanırsınız çok yabancı var, güzel ortam var ama gerçekte öyle değil. *** Üniversitesi web sitesine bak fotoğrafta bir tane yabancı, bir tane siyahi, bir tane Türk, bir tane sarışın falan var ama *** de öyle bir şey yok bu bir gerçek.”

Lisans öğrencilerinin bir kısmı resmi bilgi kaynaklarını, akademik bilgi paylaşımlarında güvenilir bulurken günlük bilgi paylaşımlarında ise SAS'ları daha

faydalı ve önemli olarak görmektedirler. Lisans öğrencilerinin büyük bir kısmına göre, resmi kaynaklar kendilerini daha kaliteli göstermek amacıyla bazı bilgileri gerçekte olduğundan daha farklı gösterirken, SAS’lardaki bilgiler ise olayları tecrübe etmiş kişilerin görüş ve düşüncelerini içermektedir. Bu nedenle Lisans öğrencilerine göre SAS’lardaki bilgi paylaşımları resmi kaynakların bilgi paylaşımlarından daha güvenilir olmaktadır.

Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmı ilk olarak resmi kaynaklardan bilgi edinmek istemekte; fakat bu bilgileri de daha sonra internetteki forumlardan ya da SAS’lardaki kişi, kaynak ve paylaşımlardan teyit etmek istemektedirler. Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmı ($N=4$), Lisans öğrencilerinin de ifade ettiği gibi, günlük ve akademik bilgi paylaşımlarında resmi kaynakların, sundukları hizmetleri olduğundan daha kaliteli göstermek için bilgiyi abartabileceklerini, SAS’lardaki bilgi paylaşım ve yorumların ise kişilerin doğal görüş ve düşünceleri olduğu için daha mantıklı ve güvenilir olacağını ifade etmişlerdir.

Tablo 15: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Resmi Kaynaklar

		Günlük Bilgi	Akademik Bilgi
Resmi Kaynaklar	Lisans	Resmi kaynaklar bazı bilgileri çarpıtabileceği için güvenilir değilken, SAS’lardaki günlük bilgi, paylaşım ve yorumlarda olayları bizzat deneyimleyen kişiler olduğu için daha güvenilirdir ($N=8$).	Akademik bilgi paylaşımlarında resmi kaynakları güvenilir olarak görmektedirler.
	Yüksek Lisans	Resmi kaynaklardan da bilgiye erişim yapılmakla birlikte resmi kaynaklar bazen sundukları hizmeti olduğundan daha kaliteli göstermek amacıyla bilgileri abartabileceği için bu kaynaklardaki bilgileri SAS’lar üzerinden teyit etmekte ve SAS’lardaki bilgi, yorum ve paylaşımlar kişilerin doğal görüşlerini içerdikleri için daha mantıklı ve güvenilir olmaktadır ($N=7$).	

4.2.6 Orijinal Kaynaklar

Bu çalışma kapsamında, SAS’lardaki günlük ve akademik bilgiye erişimde sıklıkla kullanılan diğer bir güvenilirlik ölçütü de orijinal kaynaklar olarak bulunmuştur. Lisans öğrencilerinin çoğunluğu ($N=9$) güvenilir bilgilerin kaynaklarının belirli olması gerektiğini savunmaktadırlar. Onlara göre özellikle akademik bilgilerin asıl kaynakları belirli olduğu için daha güvenilir olmaktadır. Lisans öğrencileri eğitsel bilgilerin orijinal kaynaklarının olduklarını ve kişilerin

bilgi paylaşımlarında da bu asıl kaynakları referans olarak gösterebildikleri için akademik içerikli bilgilerin son derece güvenilir olduğunu ifade etmişlerdir. Lisans öğrencileri günlük bilgi paylaşımlarında da orijinal kaynakları önemli ve güvenilirliği artırıcı bir etken olarak gördükleri için bu tür bilgi paylaşımlarında ise yüz yüze iletişim kurulmasını önemsemektedirler.

“Benim için bilginin bana güven vermesi akademik diyebilirim. Benim için akademik bilgi güvenilirdir yani kaynağı belli olan bilgiler.”

“Mesela örnek verirsek en son mesela bomba dedik orda bir sürü trol haber var, o yüzden birebir birinci ağızdan alınan veya bilimsel olarak ispatlanmış bilgiler güvenilirdir.”

“Güvenilirliği sağlamak için hocaya başvururum çünkü bilgiyi asıl kaynağından öğrenmek daha güvenilirdir.”

“Öncelikle bilginin belirli bir kaynağı olmalı. Her türlü bilgi oluyor kopyala yapıştır şeklinde koyuyorlar. Yine okuyorum ama çok fazla itibar etmiyorum. Daha çok orijinal kaynağı olan şeyleri güvenilir buluyorum.”

“Benim emin olmam için illaki onu ilk söyleyen kaynağa ulaşmam lazım. Olmadı yaptım bunu hiç etik değil ama derse katılmadığım zamanlar hocanın sesini kayıt ettirdim arkadaşlarıma. Hiç güvenemediğim iki tane ders için kayıt ettirdim. Bilgileri ilk ağızdan duymasam rahat edemem ben.”

Yüksek Lisans öğrencileri de kaynağı belirli olan bilgilerin daha güvenilir olduğunu ifade etmekle birlikte özellikle akademik bilgilerde, bilginin orijinal kaynağına mutlaka ulaşmak istemektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri güvenilirliğinden şüphe duydukları bilgileri, bu bilgilerin asıl kaynağına ulaşarak teyit etmek istemektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri, özellikle günlük bilgi paylaşım ve yorumların herkes tarafından eleştirilebileceği ve bazı bilgilerin abartılabileceği için bilginin asıl kaynağında olduğu gibi ilk halinde olmasının daha güvenilir olacağını ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerine göre her tür bilgi paylaşımında, okuyucuları asıl kaynağına ulaştırarak yönlendirmelerin olması gerekmektedir.

“Herkesçe eleştirilmiş ve çok abartılmış bilgiler olabiliyor o yüzden olayın özüne inip birincil kaynaklardan, kişi ve kurumlardan bilgi alırım. Kulaktan duyma değil ama birebir olayın içinde olanlardan bilgi alırım.”

“Hocaya mail atarım direk ona sormaya çalışırım. Başka arkadaşlarıma da sorarım ama zaten olayı hoca söylediği için en doğrusunu o bilir, ona ulaşmak lazım.”

“Ana kaynağına ulaşmaya çalışırım, bu bilgi doğru mu diye çünkü bilginin doğruluğunu güvenilirliğini ana kaynak gösterir bize.”

“İlk olarak paylaşan kişiyle iletişime geçiyorum ona kendi düşüncemi nedenleriyle açıklıyorum daha sonra devam ediyorum araştırmaya.”

“Direk ana kaynağa ulaşmaya çalışırım eğer kaynağa ulaşamazsam kabul etmem. Doğru olabilir ama ben kabul etmem. Ben belki kaynağı yanlış anlamışımdır o yüzden altta bir yerde kaynağın aslı paylaşılmalı.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmı günlük bilgi ve haberlere erişimde normal haber siteleri yerine ilk önce SAS’ları kullanmaktadırlar. Bu davranışlarındaki temel neden ise bilgiye daha hızlı ve güvenilir olarak erişmek istemeleridir. Bununla birlikte, SAS’lardan eriştikleri bilgi ve paylaşımların kaynaklarına çok önem vermekte ve mutlaka haberin asıl kaynağının bu paylaşımlarda olması gerektiğini savunmaktadırlar.

“Haberlerden bahsettik mesela ben haberi sitelerden okumam çünkü kopyala yapıştır yapıyorlar o yüzden çok güvensiz oluyorlar. Haberin altında gösterilen kaynağa giderim ve oradan kontrol ederim.”

“Söyleyen kişinin kendi kitabında, adresinde o söylediği var mı diye bakarım.”

“Twitter’den haberlere daha hızlı erişiyorum ama sonra oradan da asıl kaynağa gidip haberin detayına bakıyorum.”

Her iki gruptaki öğrenciler de orijinal kaynakları bilgiye erişimde önemli bir güvenilirlik ölçütü olarak kabul etmektedirler. Lisans öğrencileri, akademik bilgilerin mutlaka orijinal kaynaklarının olduğunu ve başkalarının da bu paylaşımlarda asıl kaynakları referans olarak gösterebildikleri için günlük bilgilerden daha güvenilir olduklarını belirtmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencileri de özellikle günlük bilgi ve paylaşımların herkes tarafından yorumlanıp değiştirilebileceği için akademik bilgi paylaşımlarını daha güvenilir görmektedirler.

4.2.6.1 Yüz Yüze İletişim

Lisans öğrencileri SAS’lar üzerinden günlük bilgilere erişirken mutlaka arkadaşları veya bilgiyi paylaşan kişilerle yüz yüze görüşmek istemekte ve bu bilgilerin ses, resim ve video gibi görsel işitsel kanıtlarla da desteklenmesini istemektedirler. Lisans öğrencileri özellikle günlük bilgi paylaşımlarında olayı bizzat deneyimleyen kişilerle yüz yüze görüşmek istemekte ya da bilgi, haber ve olayların videolu görüntülerini görmek istemektedirler. Lisans öğrencileri bazı günlük bilgi paylaşımlarında SAS’lardaki bilgileri güvenilir görmemekte ve bu bilgilerin güvenilirliğini sağlamak için telefonla arama, yüz yüze görüşme veya SAS’lar üzerinden görüntülü olarak görüşme yapmanın daha güvenilir olacağını ifade etmişlerdir.

“Ben direk telefonla arayarak yüz yüze görüşmek isterim çünkü SAS’lardan bilgileri anlamak daha zor oluyor.”

“Önceliğim yüz yüze ama imkânım yoksa Skype üzerinden görüntülü görüşme olabilir.”

“Bilgiyi yine bir yorumlarım. Mantıklı gelirse inanırım ama kanıtlar olunca daha güvenilir olur. Mesela *** hastanesinde bir çatışma çıkmıştı ve arkadaşım çatıda otuyordu videosunu çekip WhatsApp’tan yolladı. Direk gördük ve kanıtıyla birlikte en güvenilir bilgi oldu.”

Yüksek Lisans öğrencileri de bilgiye erişimde, olayların bizzat içerisinde bulunmuş veya görgü tanığı olmuş kişilerin görüş ve paylaşımlarını daha güvenilir bulmakla birlikte, bu kişilerle yüz yüze görüşerek daha detaylı ve güvenilir bilgilerin alınabileceğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerine göre hiçbir fikir sahibi olunmayan bir konuda bir şeyler öğrenirken, güvenilirliği sağlamak için bu bilgileri paylaşan kişilerle mümkünse gerçekte veya SAS’lar üzerinden yüz yüze görüşmek ya da o kişilerin daha önceden ortaya koydukları eserlerden yararlanmak gerekmektedir. Yüksek Lisans öğrencileri, bilgiyi asıl ve ilk olarak ortaya koyan kişilerle yüz yüze veya SAS’lar üzerinden görüntülü ve sesli olarak görüşmek istemektedirler. Bilgiyi paylaşan kişiler tanıdıkları arkadaşları veya ulaşabilecekleri kişiler ise, bu konuda onlarla ister yüz yüze ister SAS’lar üzerinden görüntülü olarak bire bir görüşme yaparak daha detaylı bilgiler almak istemektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri, bilgileri paylaşan kişilerle yüz yüze görüşmeler bile, paylaşılan bilgilerin gerçek olduğundan emin olmak için sesli ve görüntülü kanıtlar istemektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri, paylaşılan bilgilerin güvenilirliğinden tam olarak emin olmak için bilginin kaynaklarıyla bire bir görüşmek ve sunulan bilgilerin video ya da resimler gibi görsel ve işitsel kanıtları olması gerektiğini belirtmişlerdir.

“Bu sosyal ağ sitelerinde paylaşılan bilgilerin resimleri videoları oluyor, o yüzden izleyince bire bir görüyorsunuz zaten her şeyi.”

“Mesela bir bilgiyi açıklarken ben profesör doktoru referans olarak gösteriyorum zaten o da o kaynağını bilimsel makalelerden alıyor ve aldığı yerler de belirli, o yüzden güvenilirdir.”

“Sosyal ağ sitelerinden olayların resimlerini ve videolarını paylaşıyorlar, bu da güvenilirliği artırıyor.”

“Yeni bir yerle ilgili bir şeyler öğrenirken orda yaşamış ve okumuş arkadaşlarımdan görüş almaya çalışırım. İlk gidince de sınıftaki arkadaşlarıma yüz yüze sorarım.”

“Haber paylaşılan arkadaşımı direk ararım ben ve onunla SAS’lar üzerinden yüz yüze görüşerek daha detaylı bilgiler almak isterim.”

Lisans öğrencileri akademik bilgilerin orijinal ve belirli kaynaklarının olduğunu düşündükleri için bilgi paylaşımlarında da bu kaynakların belirtilmesinin

güvenilirliği artırdığını ifade etmişlerdir. Lisans öğrencileri, günlük bilgi paylaşımlarında ise bilgi kaynakları ile yüz yüze görüşmenin güvenilirliği artıracığını ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencileri, günlük bilgilerin kişilerin yorum ve görüşlerine göre değişebileceği için orijinal kaynağı belirli olan akademik bilgi paylaşımlarını daha güvenilir bulmaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencileri günlük bilgilerin de güvenilirliğini sağlarken bilgi kaynaklarıyla bire bir görüşme yapmanın ve bu bilgi paylaşımlarını resim ve video gibi görsel işitsel kanıtlarla desteklemenin güvenilirliği artıracığını düşünmektedirler. Hem Lisans hem de Yüksek Lisans öğrencileri özellikle günlük bilgiye erişimde, bilgi kaynakları ile yüz yüze iletişim kurmayı tercih etmekte ve bu şekilde sağlanan bilgi akışının daha güvenilir olacağını ifade etmektedirler.

Tablo 16: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Orijinal Kaynaklar

		Günlük Bilgi	Akademik Bilgi
Yüz yüze iletişim	Lisans	Günlük bilgiler kişilerin yorum ve görüşlerine göre değişebileceği için kişilerle yüz yüze görüşmek güvenilirliği artırmaktadır. SAS'larda paylaşılan günlük bilgiler resim ve videolar gibi görsel işitsel kanıtlarla desteklenmesi de güvenilirliği artırmaktadır.	Akademik bilgilerin zaten orijinal ve belirli kaynaklarının olduğunu düşündükleri için, bilgi paylaşımlarında da bu kaynakların belirtilmesi güvenilirliği artırmaktadır.
	Yüksek Lisans		

4.2.7 Çoğunluk

Bu çalışmanın sonucunda, SAS'larda bilgiye erişimde güvenilirliği sağlarken öğrenciler tarafından dikkate alınan ve oldukça önemli olarak görülen çoğunluk ölçütü ortaya çıkmıştır. Lisans öğrencilerinin çok büyük bir kısmına ($N=9$) göre çoğunluk tarafından kabul edilmiş bilgiler güvenilirdir. Lisans öğrencileri karşılaştıkları hem günlük hem de akademik paylaşımlarda özellikle çoğunluğun görüşünü dikkate almakta ve bu çoğunluğun görüşüne güvenmektedirler. Eğer büyük bir çoğunluk bir görüşü savunuyorsa, Lisans öğrencileri de o görüşü güvenilir bulmaktadırlar. Lisans öğrencilerine göre özellikle günlük bilgilerle ilgili paylaşım ve yorumlar ne kadar çok kişi tarafından kabul görüyorsa o kadar güvenilir olmaktadır.

“Bu siteyi bu kadar kişi kullanıyorsa bence buradaki bilgiler kesin güvenilir demektir.”

“SAS’lar üzerinden kendi gurubumdaki arkadaşlara bir sorarım. Sonra diğer gruptakilere ve öyle öyle bütün sınıfa sorarım çünkü çoğunluğun aynı şeyi teyit etmesi onun doğru olduğunu gösterir.”

“1 kişinin demesi ile 100 kişinin demesi arasında çok fark var, o yüzden çoğunluk olumlu yönde etkiler güvenilirliği.”

“Arkadaşlarıma sorarım. İnternette de araştırırım. Çoğunluk ne demişe ona göre hareket ederim.”

“Yorumların çok olması yani çok kişinin aynı şeyi söylemesi güvenilirliği artırır.”

Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmına ($N=2$) göre ise bilgi paylaşımlarında çoğunluğun güvenilirliği artırıcı bir etkisi bulunmamaktadır. Bu düşüncelerindeki temel neden daha önceden bu yönde deneyimlerinin olmasıdır. Bu öğrenciler, sosyal ortamlarda ve özellikle forum sitelerinde yazılan bazı yorumların, gerçek hayatlarında karşılaştıkları durumların aksine bir durumu yansıttığını deneyimledikleri için çoğunluğun görüşüne güvenmemektedirler. Lisans öğrencileri, bazı paylaşım ve beğenilerin de sadece o paylaşımlara destek çıkmak ve olayı kalabalık göstermek için yapıldığını belirterek bu çoğunluğun, bilginin güvenilirliğini artırmayacağını söylemişlerdir.

“Çoğunluğun görüşünün bir anlamı yok, mesela burada yaşayanlar çoğunlukla kötü demişlerdi ama ben geldim gördüm kötü o kadar da kötü değilmiş burası.”

“Buraya gelmeden önce forumlardan çok yorumlar okudum hepsi iyiydi ama ben umduğumu bulamadım.”

“Mesela adamın yazdığına bir bakıyorsun 1 milyon kişi re-tweet yapmış ama güvenilir olmayabilir. Hiç amacına bakmadan sadece o kişiye destek olmak için beğenilebiliyor.”

“Bazı paylaşımlar sadece o kişilere destek olmak işte arkasında çok kişi olduğunu göstermek için gereksizce beğeniliyor, o yüzden öyle bir çoğunluk hiç de güvenilir olmaz.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin büyük bir kısmı da ($N=9$) çoğunluğun her türlü bilgi paylaşımında güvenilirliği artırıcı etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerine göre akademik bilgi paylaşımları fazla atıf almışsa daha çok kişi tarafından beğenildiği için güvenilir olmaktadır. Yüksek Lisans öğrencileri, günlük bilgi paylaşımlarında da çoğunluğun yorumlarını önemsemektedirler. Yüksek Lisans öğrencilerine göre çoğunluk tarafından olumlu görüş ve yorum almış günlük bilgi paylaşımları, o konu hakkında herkes tarafından kabul edilen ortak bir kanı oluşturacağı için güvenilirdir. Yüksek Lisans öğrencileri, yeni bir yer veya fikir ile ilgili bilgi edinmek istediklerinde forum sitelerini sıklıkla kullanmaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencileri, forum sitelerinden veya SAS’lar üzerinden o yer ya da konu

hakkında bilgi sahibi olan ve olayları bizzat deneyimleyen kişilere ulaşmak istemektedirler. Bu bağlamda, forumlarda veya SAS'larda aradıkları bu bilgilerin daha fazla kişi tarafından beğenilmiş ve kabul edilmiş olmasını beklemektedirler. Yüksek Lisans öğrencileri, bilmedikleri bir konu hakkında bilgi almak için başvurdukları forumlar ve SAS'lardaki görüşlerin çoğunluk tarafından beğenilmesi halinde oldukça güvenilir bilgiler olacağını ifade etmişlerdir.

“İlk önce aldığı atıf sayısına bakıyorum. Kullandığı referans ve atıf sayısı fazla ise demek ki çok fazla insan buna güveniyor diyorum.”

“Bir haber veya paylaşım eğer çok fazla sayıda olumlu yorum almışsa onlara gözüm kapalı güvenirim.”

“Ben mesela şimdiye kadar ev eşyalarımı internetten aldım o yüzden aldığım hiçbir ürün kötü çıkmadı. O yüzden o işi yaşamış tecrübe etmiş kişiler benim için en önemli güvenilirliktir çünkü onların yorumlarından ortaya ortalama bir genel puan çıkmıştır ve o işin rengini belli eder.”

“Çoğunluk önemli kaç kişi öyle söylemiş beğeni sayısı önemli. 10 kişiden 1 kişi olumsuz demişse dikkate almam ama çoğunluk olumlu baktığı için çoğunluk önemli onu dikkate alırım.”

“Bilmediği bir yer hakkında forumlarda araştırma yaparım, oradaki bir görüş eğer çok kişi tarafından da kabul görmüşse ona inanırım.”

“Bilmediğim yerlerle ilgili bir şeyler öğrenmek istediğim zaman internette ararım ama işte olayları deneyimlemiş kişilerin fikirlerini almak için forumlara bakarım ve SAS'lardan o kişilere ulaşmaya çalışırım ama burada en çok dikkate aldığım şey de o kişinin söylediklerinin çoğunluk tarafından beğenilmesi ve hani çok fazla karşı görüş almamış olması gerekir.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı da ($N=2$) çoğunluğun tek başına güvenilirliği artırıcı etkisinin olmadığını düşünmektedir. Bu Yüksek Lisans öğrencileri, çoğunluğun önyargılı olabileceğini ve bazı çoğunluğun mevcut otoriteye destek olmak amacıyla belirli bir görüş etrafında toplandıklarını düşündükleri için, böyle bir çoğunluğun güvenilirliği artırmayacağını ifade etmişlerdir.

“Çok kişinin paylaşması güvenilirliğe hiçbir etki etmez çünkü çoğunluk araştırıyor ve önyargıları doğrultusunda kabul ediyor o görüşü, bu yüzden genel kaniya hiçbir şekilde güvenmiyorum.”

“Herkesin kabul ettiği görüş her zaman doğru değildir. Dayandığı kaynaklara bakıyorum aldığı referans kaynaklara bakıyorum.”

“Bir milyon kişi re-tweet yapmış bile olsa güvenilir olmaz çünkü çoğunluk, paylaşımın amacına ve içeriğine hiç bakmadan sadece otoriteye destek olmak için kabul ediyor olabilir o görüşü.”

“Aslında yorumlara bakınca çoğunlukla ben hepsine güveniyorum ama yorumların çoğunluğuna da bakarım. Yani %75 iyi diyorsa onu dikkate alırım.”

Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı yaşadıkları bazı deneyimlerde beklentilerinin karşılanmaması nedeniyle çoğunluğun tek başına güvenilirliği artırıcı etkisi olmadığını ifade etmişlerdir. Bazı Lisans öğrencileri, gidecekleri yeni bir yer veya alçakları yeni bir ürün konusunda pek çok olumlu yorumlarla karşılaşmış; fakat olayları deneyimledikleri zaman memnun kalmamış ve bu pek çok olumlu yorumun gerçeği yansıtmadığını ifade etmişlerdir. Bu Lisans öğrencileri, SAS'lardaki ve forumlardaki günlük bilgilerle ilgili görüşlerin gerçekte olanları tam olarak yansıtamadığı için güvenilir olmadığını belirtmişlerdir.

“Buraya gelmeden önce araştırma yaptım, her karşılaştığım bilgi ve yorum çok güzel her şey var bu Üniversite’de şekliydi ama geldim ki hiç bir şey yok her yer inşaat halinde.”

“Bir defasında internette bir ürün alacaktım, yorumları falan okudum herkes beğenmiş işte dört dörtlük kusursuz bir ürün demiş herkes; ama ben aldığımda gördüm ki hiç ama hiç güzel bir ürün değilmiş.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin de küçük bir kısmına göre çoğunluk tarafından kabul edilen bilgiler güvenilir değildir. Böyle düşüncelerinin temel sebebi ise herkesin kabul ettiği bir görüşün her zaman doğru olmayacağına inanmalarındır; çünkü bazı paylaşım ve beğenilerin sadece mevcut otoriteye destek olmak için yapıldığını düşünmektedirler. Böyle düşüncelerindeki diğer neden ise, çoğunluğun hiçbir araştırma yapmadan kendi önyargıları doğrultusunda o görüşleri kabul ettiğini varsaymalarındır. Her iki gruptaki öğrencilerin de büyük bir kısmı ise çoğunluk ölçütünü günlük ve akademik bilgiler için farklı görmemekte ve çoğunluk tarafından kabul edilmiş bilgilerin daha güvenilir olacağını düşünmektedirler.

4.2.7.1 Beğeni Sayısı

Lisans öğrencilerine göre, SAS'lardaki paylaşımlar ne kadar fazla kişi tarafından beğenilmiş ise güvenilirliği o kadar artmaktadır. Lisans öğrencileri hem günlük hem de akademik bilgi paylaşımlarında çoğunluğun ortak bir görüşünün olmasını ve bu görüşün de hemen hemen herkes tarafından beğenilmesini beklemektedirler. Lisans öğrencilerine göre bir bilgi paylaşımının çok fazla beğenilmesi, daha fazla kişinin aynı görüşü benimsemesine neden olmakta ve bu da güvenilirliği artırmaktadır. Lisans öğrencileri, genel olarak bir bilginin güvenilir olup olmadığına o bilginin beğenilip beğenilmemesine göre karar vermektedir.

“Bakarım, eğer çok yorum ve beğeni almışsa ona gözüm kapalı güvenirim.”

“Yorumların çok olması yani çok fazla kişinin aynı şeyi söylemesi ve beğenmesi güvenilirliği artırır.”

“Genelde birisini takip eden kişilerin sayısı onun paylaşımlarına olumlu yönde etki edebiliyor.”

“Film yorumlarına bakarım, diyelim 10 taneden 8 tanesi kötü demişse yani çoğunluk beğenmemişse o filmi izlemem.”

“Çok takipçisi olması lazımdır. Atıyorum 10 bin 20 bin takipçisi olan haber sitelerine inanırım.”

“Çok kişinin beğenilerine dikkat ederim. Beğeni sayısı çok önemlidir.”

Yüksek Lisans öğrencileri de çoğunluğun görüşünü önemli kabul etmekte ve çoğunluk tarafından beğenilmiş bilgi ve paylaşımları daha güvenilir bulmaktadırlar. Yüksek Lisans öğrencileri, SAS'lardaki her türlü bilgi paylaşımlarının çoğunluk tarafından beğenildiğinde daha güvenilir olacağını ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerine göre, özellikle günlük bilgi paylaşımlarında ise kişiler kendi yorum ve düşüncelerine yer verdikleri için, bu görüş ve düşünceler ne kadar çok beğeni alırsa o kadar fazla kişi tarafından kabul görmektedir. Bunun sonucunda da pek çok kişi tarafından beğenilmiş ve ortak olarak kabul görmüş bilgi paylaşımları oluşmaktadır. Yüksek Lisans öğrencileri de bu bilgileri çok fazla kişi beğendiği ve kabul ettiği için güvenilir bulmaktadırlar.

“Kişilerin takipçi sayısına bakıyorum, fazla ise paylaştığı bilgilere güveniyorum.”

“Hesap o kişinin olmayabilir yani sahte hesap olabilir o yüzden takipçi sayısı fazla olmasına bakarım, fazlaysa zaten onundur ve daha güvenilir bulurum.”

“Bir paylaşımı bir kişi mi beğenmiş yoksa bin kişinin %99'u mu beğenmiş, bu çok önemli bence.”

“Ben beğeni sayısına dikkat etmeye çalışıyorum ve bende yorum bırakmaya çalışıyorum ki beğenenlerin sayısı artsın.”

“Çoğunluk önemli kaç kişi öyle söylemiş hele ki beğeni sayısı çok daha önemli güvenilirlik için.”

“Beğeni sayısı yani destekleyen kişi sayısı çok önemlidir.”

Beğeni sayısı, hem Lisans hem de Yüksek Lisans öğrencilerine göre bilgiye erişimde güvenilirliği artırıcı etki yapmaktadır. Her iki gruptaki öğrencilere göre de, SAS'lardaki bilgi paylaşımlarının çoğunluk tarafından beğenilmesi, güvenilir olduğu anlamına gelmektedir. Lisans öğrencileri hem günlük hem de akademik bilgi paylaşımlarında çoğunluğun görüşünü dikkate almakta ve bu çoğunluğun görüşüne güvenmektedirler. Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmına ($N=2$) göre ise günlük bilgi paylaşımlarında çoğunluğun güvenilirliği artırıcı bir etkisi bulunmamaktadır; çünkü sosyal ortamlarda ve özellikle forum sitelerinde oldukça çok olumlu yorumlar alan bir ürün, yer veya kişinin gerçek hayatta bu şekilde olmadığını

düşünmektedirler. Yüksek Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmına ($N=2$) göre de çoğunluk tarafından kabul edilen bilgiler her zaman güvenilir değildir; çünkü herkesin kabul ettiği bir görüşün her zaman doğru olmayacağını, bazı paylaşım ve beğenilerin sadece mevcut otoriteye destek olmak için yapıldığını düşünmektedirler. Bu şekilde düşünen Lisans ve Yüksek Lisans öğrencileri, çoğunluğun hiçbir araştırma yapmadan kendi önyargıları doğrultusunda o görüşleri kabul ettiğini varsaydıkları için çoğunluğun görüşünü güvenilir olarak kabul etmemektedirler. Katılımcılar arasında bilgiye erişimde çoğunluğu tek başına güvenilirliği artırıcı bir ölçüt olarak görmeyen bir azınlık olmakla birlikte, her iki gruptaki öğrencilerin de büyük bir kısmı ($N=18$) çoğunluk tarafından kabul edilmiş bilgilerin daha güvenilir olacağını düşünmektedirler.

Tablo 17: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Çoğunluk

		Günlük Bilgi	Akademik Bilgi
Çoğunluk	Lisans	Katılımcıların küçük bir kısmına ($N=2$) göre günlük bilgi paylaşımlarında çoğunluğun güvenilirliği artırıcı bir etkisi bulunmamasının nedeni; gerçek hayatta karşılaştıkları bazı olayların, SAS'lardaki çoğunluğun görüşüyle uyuşmamasıdır.	Her iki gruptaki öğrencilerin büyük bir kısmı ($N=18$) çoğunluk tarafından kabul edilmiş bilgilerin daha güvenilir olacağını düşünmektedirler. Çoğunluğun görüşünün ortaya genel bir kanı koyduğunu ve herkes tarafından kabul edilen bu kanının güvenilir olacağına inanmaktadırlar.
	Yüksek Lisans	Katılımcıların küçük bir kısmına ($N=2$) göre çoğunluk tarafından kabul edilen bilgiler güvenilir değildir; çünkü herkesin kabul ettiği bir görüşün her zaman doğru olmayacağını, bazı paylaşım ve beğenilerin sadece otoriteye destek olmak için yapıldığını düşünmektedirler.	
Beğeni sayısı	Lisans	Beğeni sayısı bilgiye erişimde güvenilirliği artırıcı etki yapmaktadır. Her iki gruptaki öğrencilere ($N=18$) göre de SAS'lardaki bilgi paylaşımlarının çoğunluk tarafından beğenilmesi güvenilir olduğu anlamına gelmektedir.	
	Yüksek Lisans		

4.2.8 Zaman

Bu çalışma kapsamında, bilgiye erişim konusunda oldukça önemli sayılabilecek bir diğer güvenilirlik ölçütü de zaman olarak ortaya çıkmıştır. Her iki gruba da, “*Bir ödev veya proje için içerik hazırlarken yeterince zamanınızın olmamasına rağmen içeriğin güvenilirliğini sağlamak için nasıl bir çaba harcarsınız?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcılardan gelen cevaplar doğrultusunda zamanın da bilgi güvenilirliğini sağlamada çok etkili ve önemli bir ölçüt olduğu ortaya çıkmıştır.

Lisans öğrencilerinin büyük bir kısmı ($N=7$), ödev veya projenin mutlaka yetişmesi gerektiğini, eğer yeterli zaman kalmamış ise güvenilirliğe çok fazla dikkat edilmeden içeriğin hazırlanabileceğini ifade etmişlerdir. Lisans öğrencileri ödev, proje veya herhangi bir içerik hızlı bir şekilde hazırlanacak ya da araştırılacaksa güvenilir olmasına gerek olmadığını, mutlaka belirtilen zaman içerisinde bir şekilde hazırlanması veya araştırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

“Acele olduğu için bilgiyi hiç araştırmadan güvenmek zorunda oluruz.”

“Güvenilirliğe bakmaya gerek yok bence çünkü acil durum var ödev mutlaka yetişmeli.”

“Son günse artık güvenilirliğine hiç bakmam önemli olan ödevin yetişmesidir.”

“İllaki başka kaynaklarda bakarım ama zaman az olduğu için ödevim baştan savma olur. Güvenilirliğe çok dikkat etmem.”

Lisans öğrencilerinin bir kısmı da ($N=3$), bilgilerdeki içeriğin sunulacağı kişilerin de önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Lisans öğrencilerine göre eğer ödev veya proje, otorite olarak gördükleri ve ince eleyip sık dokuyan birine sunulacaksa zaman yetersiz bile olsa içeriğin olabildiğince güvenilir hazırlanması gerektiğini söylemişlerdir.

“Hocanın tavrı önemli burada, hoca sorgulayıcı değilse hiç bakmaya gerek yok ama hoca güvenilirliğe önem veren birisi ise sabaha kadar güvenilir bilgi araştırması yaparım.”

“Hocasına göre değişir o, hoca var hiç dikkat etmiyor o zaman ver gitsin. Bazı hocalar da var çok irdeliyor ona dikkat etmek lazımdır ama sonuçta güvenilir olmasa da ödevi teslim etmek gerekir.”

“Hocanın tavrı önemli hoca sorgulayıcı değilse hiç bakmaya gerek yok ama hoca iyice inceleyecekse biraz özenirim ama yine de vakit az ise güvenilirliğe pek dikkat etmem.”

Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı ise ($N=2$), bilgilerdeki içeriğin mutlaka güvenilir olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Lisans öğrencileri, zaman az bile olsa

insanlara hiçbir şekilde, yanlış ve güvenilir olmayan bilgiler sunmanın doğru olmayacağını belirtmişlerdir.

“En azından yetişen kısmı iyi olsun doğru bilgi olsun yanlış bilgiyi sunup da başkalarını yanlış bilgilendirmek çok yanlış bir şey.”

“İçeriğinin güvenilir olması şart çünkü güvenilir olmazsa olmaz. Her tür bilgi ve paylaşım güvenilir olmalıdır. Yani içerik az olsun ama mutlaka güvenilir olsun.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin büyük bir kısmına ($N=8$) göre zaman yetersiz bile olsa ödevin veya projenin içeriğinin olabildiğince güvenilir bilgilerle doldurulması gerekmektedir. Yüksek Lisans öğrencileri hazırlayacakları ödev veya projenin içeriğinin zaman yetiştigi kadarki kısmının mutlaka güvenilir olması gerektiğini ve güvenilir olmayan bir içerik hazırlamaktansa, çok az bir kısım bile olsa güvenilir bilgilerle dolu bir içerik hazırlamanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

“Mümkün olduğunca en doğru bilgiye ulaşmaya çalışırım. Bazen içerik kötü olabiliyor ama içine yazdığım şeylere benim de inanmam lazım.”

“Yarım bile yapsam güvenilir olmalıdır, güvenilir olmayan tam bir ödev getirmek yerine güvenilir olan yarım bir ödevi getirmek isterim çünkü kendimde olsam baştan savma yapılan bir ödev yerine iyi hazırlanmış bir ödev daha iyi olur.”

“Üstünkörü hazırladıktan sonra üç beş kişiden görüş alırım tabii kaliteli olmaz ama güvenilir olması gerekir olduğu kadar.”

“Güvenilir olması lazım, güvenilirlik şart.”

“Güvenilir olduğuna bakmamız gerekiyor bence yani ödevi eksik yap ama güvenilir olsun çünkü bizim mesleğin gereklilikleri bunlar.”

“Ödev yetişmese bile güvenilir bilgi olması lazım çünkü o bilgilerin bana kazandıracakları da önemli, o yüzden ödevin güvenilir bilgilerden oluşmasını isterim.”

Yüksek Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmına ($N=3$) göre ise hazırlanan içeriğin amacına göre güvenilirliği değişebilmektedir. Bu öğrencilere göre, ortaya önemli bir ürün çıkacaksa mutlaka içeriğin güvenilir olması gerekmektedir; fakat önemsiz gördükleri bir eser hazırlanacaksa içerikteki bilgilerin pek fazla güvenilirliğine dikkat edilmesine gerek yoktur.

“Amaca göre değişir. Ortaya bir makale çıkacaksa yetişmese de olur ama ödev yapıyorsan yetişmesi önemli ama makale yapıyorsan yetişmesi önemli değil kalitesi önemli. Yani bu içeriğin önem derecesine bağlıdır.”

“Ödevse ve zamanda kısıtlaysa artık hiç vermemekte olmaz o yüzden biraz da güvenilir olmayan şeylerle de doldurulabilir sonuçta bir yayın değil önemli değil sonuçta ödev yani.”

“Ödev yetişecek, olduğu kadar artık çokta güvenilirliğe bakmaya gerek yok. Bir gece de olacak iş değil zaten güvenilirlik öyle hazırlanmaz.”

Zaman, her iki gruptaki katılımcılara göre de bilgi güvenilirliğini etkileyen önemli bir ölçüttür. Lisans öğrencilerinin büyük bir kısmı ($N=7$) eğer yeterli zaman kalmamış ise hazırlanan içeriğin güvenilirliğine çok fazla dikkat edilmesine gerek olmadığını söylemişlerdir. Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı ($N=2$) ise hazırlanan bir içeriğin başkalarına ulaşacağı için hiçbir nedenle, güvenildiğinden emin olunmayan bilgilerle doldurulamayacağını ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerinin ise büyük bir kısmı ($N=8$) zaman yetersiz bile olsa hazırlanan içeriklerin olabildiğince güvenilir olması gerektiğini, hiç kimseye yanlış veya güvenilirliğinden emin olunmayan bilgilerin sunulmaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı ($N=3$) da, Lisans öğrencilerinin çoğunluğunun düşündüğü gibi; hazırlanacak olan içeriğin eğer zaman az ise güvenilir olmasına gerek olmamakla birlikte içeriğin sunulacağı kişiye ve önemine göre de değişebilmektedir.

Tablo 18: Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencilerine göre Zaman

		Günlük Bilgi	Akademik Bilgi
Zaman	Lisans	Büyük çoğunluğuna göre ($N=9$) zamanın yetersiz olması bilginin güvenilirliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Eğer zaman az ise hazırlanan içeriğin güvenilir olmasına gerek yoktur. Küçük bir azınlığa göre ($N=2$) ise zaman yetersiz bile olsa hiç kimseye güvenilirliği şüpheli olan içerik sunulamaz.	
	Yüksek Lisans	Büyük çoğunluğuna göre ($N=8$) zamanın yetersiz olması bilgilerin güvenilirliğini azaltmamaktadır. Eğer zaman az bile olsa hazırlanan içeriğin mutlaka güvenilir olması gerekmektedir. Küçük bir azınlığa göre ($N=3$) ise hazırlanan içeriğin amacına göre güvenilirliği değişebilmektedir. Önemli görülen bir yayın veya makale ise mutlaka güvenilir olmalı ama önemsiz görülen bir ödev veya proje ise güvenilir olmasına gerek yoktur.	

BÖLÜM 5

SONUÇLAR

5.1 Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışma, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilerin güvenilirliklerinin nasıl sağlandığı ve iki gruba göre de nasıl farklılaştığını araştırmak için yapılmıştır. Bu bölümün öğrencilerinin seçilmesinin sebebi, hem bölümleri gereği yüksek düzeyde bilgisayar ve internet kullanım bilgisine sahip olmaları hem de SAS'lar konusunda oldukça deneyim sahibi olmalarıdır. Bu sayede, yapılan görüşmelerde daha detaylı ve anlamlı verilerin ortaya çıkması amaçlanmıştır.

Veri toplamaya başlanılmadan önce etkili görüşme soruları hazırlamak amacıyla geniş bir alanyazın taraması yapılmıştır. Bu taramada, internetteki bilgilere erişirken kullanıcıların dikkate aldıkları tutarlılık, otorite, güncellik ve nesnellik gibi güvenilirlik ölçütleri olduğu görülmüştür (Kurbanoglu, 2002; Altay ve ark, 2012; Tok ve Küçük, 2014; Elliott ve ark, 2015; Toelch ve ark, 2014). Bu güvenilirlik ölçütlerinin, araştırmada belirlenen hedef kitleye göre nasıl farklılaştığını ve özellikle bu ölçütlerin SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilere de erişirken güvenilirliği sağlama bağlamında ne derece önemsendiğini araştırmak için görüşme soruları hazırlanmıştır. Sorular bu temelde oluşturulup, daha farklı güvenilirlik ölçütlerinin de olup olmadığını araştırmak üzere yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Alanyazında var olan güvenilirlik ölçütlerine ek olarak bu çalışmada yapılan görüşmelerin sonucunda Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilere erişimde dikkate alınan Resmi kaynaklar, Orijinal kaynaklar, Çoğunluk ve Zaman gibi güvenilirlik ölçütleri de ortaya çıkmıştır.

Bütün katılımcılar, haberleri ve güncel olayları SAS'lar aracılığı ile daha hızlı şekilde takip edebildikleri ve filtreleme yapabildikleri için televizyon, radyo, gazete vb. gibi kitle iletişim araçları yerine SAS'ları tercih ettikleri görülmüştür. Kullanıcılar eğitsel bilgilere erişirken, güvenilirliğe, günlük bilgilerde olduğundan

daha fazla dikkat etme eğilimindedirler. Günlük bilgi ve paylaşımlar sıradan olduğu ve her zaman yapıldığı için güvenilir olup olmadığına pek fazla dikkat edilmediği; fakat eğitsel bilgi paylaşımlarında, kullanıcılar şüpheye düştüklerinde güvenilirliği sağlamak için daha fazla araştırmalarda buldukları görülmüştür. Güvenilirlik, çevrimiçi mesajlaşmalarda oldukça önemlidir ve milyonlarca insanın sosyal ağlardan haberleştiği düşünüldüğünde paylaşılan her tür bilginin güvenilirliği, herkes tarafından sorgulanması gerekmektedir (Dwyer ve ark., 2007).

Bilgi güvenilirliğini tanımlama konusunda her iki grup da oldukça zorlanmakla birlikte, güvenilir bilgi için olması gereken bazı temel ölçütler olduğunu ifade etmişlerdir. Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı ($N=2$), sanal ve sosyal ortamdaki hiçbir bilginin güvenilir olamayacağını ifade etmişlerdir. Sanal ortamdaki tüm bilgilerin kayıt altına alındığını ve kontrolsüz bir şekilde paylaşıldığını, bu yüzden de SAS'lardaki hiçbir bilginin tam olarak güvenilir olamayacağını ifade etmişlerdir. Lisans öğrencilerinin tamamına göre, bilgilerin güvenilir olabilmesi için mutlaka tutarlı, nesnel ve orijinal kaynaklarına ulaşılabilir olması gerekmektedir. Yüksek Lisans öğrencilerinin de tamamı güvenilir bilgiyi tanımlarken, tutarlılık, nesnellik ve orijinal kaynakların kesinlikle olması gerektiğini bununla beraber hem günlük hem de akademik bilgilerde beğeni sayısının da fazla olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların tamamı ($N=22$), SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilerin mutlaka tutarlı olması gerektiğini ifade etmiş ve tutarlılığı bilgi güvenilirliği için en temel ölçüt olarak söylemişlerdir. Bilgilerin tutarlılığını sağlamak için de farklı kaynaklardan bilgileri sentezleyerek doğru bilgiye ulaşmak istemektedirler. Bilgilerin tutarlı olması, bilgilere daha fazla kişi tarafından inanılmasını ve güvenilir olmasını sağlamaktadır (Çeçen, 2008). Her iki gruba göre de hem günlük hem de akademik bilgilerin tutarlılığının sağlanması için bilgiler benzer kaynaklardan teyit edilmelidirler. Bilginin doğruluğunu teyit etmek için de, daha önceden tanıdıkları arkadaşlarına sormakta ve daha fazla kaynaktan benzer bilgilere ulaşmaktadırlar.

Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı ($N=2$), otoritenin hiçbir şekilde güvenilirliği artırıcı etkisinin olamayacağını; çünkü otorite olarak görülen kişilerin özellikle günlük bilgi paylaşımlarında sıradan kişilerden farklı düşüncelere sahip olmadıklarını belirtirken, büyük bir çoğunluk ($N=9$) ise otoritenin güvenilirliği artırıcı etki yaptığını ifade etmiştir. Yüksek Lisans öğrencilerinin de küçük bir kısmı

($N=3$), otoritenin bilgi paylaşımında bulunurken taraflı olabilecekleri ve abartılıp çarpıtılmış bilgileri paylaşabilecekleri için güvenilir olmadıklarını düşünürken, büyük bir kısmı ($N=8$) ise otoritenin tanınmışlık, uzmanlık ve saygınlık özelliklerine dayanarak paylaştıkları bilgilerin güvenilir olacağını söylemişlerdir. Lisans öğrencilerinin çoğunluğu ($N=8$) otoriteyi tanınmış bir kaynak olarak gördükleri için güvenmektedirler. Reklamlar da bile ürünlerin güvenilir olduklarını insanlara kanıtlamak için tanınmış ve toplum tarafından sevilen karakterler kullanılmaktadır (Onat, 2012). Yüksek Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu ($N=8$) tanınmışlığın akademik bilgi paylaşımlarında güvenilirliği artırırken, her kişinin görüşü farklı olacağı için günlük bilgi paylaşımlarında sadece tanınmış kişiler oldukları için güvenilirliğin fazla etkilenmeyeceğini ifade etmişlerdir. Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu ($N=8$) otoritenin alanında uzman olduğu için, paylaştığı eğitsel bilgileri güvenilir bulurken, günlük bilgi paylaşımlarında insanları kendi düşünceleriyle ve yorumlarıyla etkileyebilecekleri için güvenilirliği artırıcı bir etkisi olmamaktadır. Yüksek Lisans öğrencileri ise uzman kişilerin alanlarında bilgi ve deneyim sahibi oldukları için, yaptıkları günlük ve akademik bilgi paylaşımlarının normal kişilerin paylaşımlarından daha güvenilir olduğunu düşünmektedirler. Alanında uzman olarak görülen öğretmenlerin bilgi paylaşımlarına hem kendi çevreleri hem de öğrencileri güvenmektedirler (Osborne ve Wakler, 2014). Lisans öğrencileri günlük ve eğitsel bilgileri paylaşan kişi ve kaynaklarla daha önceden olumlu tecrübeleri varsa paylaştıklarını güvenilir bulurken, Yüksek Lisans öğrencileri de toplumda saygın olarak kabul edilen kişilerin, bilgileri paylaşmadan önce ölçüp tarttığını ve bu yüzden güvenilir olmayan bilgileri paylaşmayacaklarını söylemişlerdir.

Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmına ($N=10$) göre üzerinden zaman geçtikten sonra güncellenerek tekrar paylaşılan bilgilerin bazı kişiler tarafından abartılıp değiştirilebileceği için güncellik güvenilirliği azaltmaktadır. Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin bir kısmı da ($N=12$), zaman geçse bile olayın geçerliliğini koruyacağı, bilgilerin daha fazla kaynak tarafından doğrulanacağı, eleştirilip yanlışlıkların düzeltilebileceği ve teknolojinin de her şeyi değiştireceği için bilgileri güncellemenin güvenilirliği artıracağını düşünmektedirler.

Lisans öğrencilerinin bir kısmı ($N=5$), günlük bilgi paylaşımlarında güncelliğin güvenilirliği azaltacağını ifade etmişlerdir. Lisans öğrencilerine göre, bir paylaşımın üzerinden zaman geçtikten sonra tekrar paylaşılması asıl bilgilerin

değiştirilebilmesine imkân verebilmektedir. Bu paylaşımları tekrar paylaşmak isteyen kişiler, kendi bakış açılarına göre veya belirli bir otoriteye taraf olmak amacıyla bu bilgileri değiştirebilmektedirler. Bu Lisans öğrencilerine göre, eğer bazı paylaşımlar oldukça popüler olmuşsa, otoriteye yaranmak veya kendi görüşünü yaymak isteyen kişiler bu popüler olmuş paylaşımları değiştirip içerisine bazı eklemeler ve çıkarmalar yapıp güncelleyerek tekrar paylaşmak istemektedirler. Bu nedenlerden ötürü, Lisans öğrencileri, bilginin orijinal halinde kalması gerektiğini, özellikle popüler olmuş günlük bilgi paylaşımları güncellenirse, abartılıp değiştirilme gibi çarpıtılmalara açık olacağı için güvenilirliğin azalacağını belirtmişlerdir. Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin bazılarında ($N=10$) göre paylaşımların, çok fazla kişi tarafından yorum ve eleştiri olarak popüler olduktan sonra tekrar tekrar paylaşılması, paylaşımı yapanların istemeyerek de olsa bu kadar çok kişinin yorumlarından etkilenerek paylaşımın içerisindeki bazı bilgilerin değiştirilerek tekrar paylaşılmasına imkân vermektedir. Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre çok fazla eleştiri ve yorum almış paylaşımlar sonradan bir düzeltmeye uğratarak tekrar paylaşılabilir ki; bu paylaşımında olumlu bir düzeltme bile olsa asıl bilgilerde değişiklik olduğu için güvenilirliği azaltmaktadır.

Lisans ve Yüksek Lisans öğrencileri günlük bilgi paylaşımlarında bulunan kişilerin bu bilgilere kendi öznel yorum ve görüşlerini katacakları için tarafsız kalamayacaklarını, bu yüzden de paylaştıklarının güvenilir olamayacağını ifade etmişlerdir. Akademik bilgi paylaşımlarının ise zaten hep nesnel bilgiler olduğunu ve bu yüzden güvendiklerini belirtmişlerdir. İnternet kullanımı, kullanıcıların özellikle öğrencilerin akademik yaşamlarını etkilemektedir; bu nedenle internetteki bütün akademik bilgiler tarafsız olmalıdır (Kaya ve ark., 2014). Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre, akademik paylaşımlar çok fazla öznel yorum ve görüş içermedikçe son derece nesnel ve güvenilirlerdir.

Bilgiye erişimde resmi kaynakların bilgi paylaşımları oldukça önem arz etmektedir. Bu resmi kaynaklar sosyal medya üzerinden de bilgi paylaşımlarında bulunmakta ve çok fazla kişi tarafından takip edilmektedir (Taylor, 2015). Lisans Öğrencilerinin büyük bir kısmına ($N=8$) göre resmi bilgi kaynakları kendilerini övmek, yaptıkları işi olduğundan daha iyi göstermek amacıyla bilgileri çarpıtılabileceği için güvenilir olmamaktadırlar. SAS'lardaki bilgi ve paylaşımlarda ise, daha önceden olayları bizzat deneyimlemiş kişiler kendi görüş ve düşüncelerini

tarafsız olarak aktarabildikleri ve bu bilgilerin başkaları tarafından da değerlendirilip onaylanabildiği için daha güvenilir olmaktadır. Yüksek Lisans öğrencileri ise hem günlük hem de akademik bilgilere erişimde resmi bilgi kaynaklarını sıklıkla kullanmakta ve güvenilir olarak görmektedirler. Yüksek Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı ($N=4$) ise özellikle nitel içerikli bilgi paylaşımlarında resmi bilgi kaynaklarının sundukları hizmeti daha kaliteli göstermek istedikleri için güvenilir bulmamaktadırlar.

Günümüzde bilgi akışı oldukça hızlanmıştır. Bu bilgi akışı içerisinde hangi bilginin hangi kaynak tarafından paylaşıldığı da önemlidir. Bilgiler alıntılar ve paylaşımlar yoluyla aktarılabilir; fakat bu bilgilerde geçen ayrıntıları doğrulamak için bilginin asıl kaynaklarına ulaşılması gerekmektedir (Martin ve ark., 2013). Bu çalışma sonucunda, her iki gruba göre de hem günlük hem de akademik bilgilerin daha güvenilir olması için mutlaka bilginin orijinal kaynağına ulaşılması gerekmektedir. Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerinin büyük çoğunluğu ($N=18$) akademik bilgilerin zaten orijinal kaynaklarının olduğu için, kişilerin paylaştığı eğitsel içeriklerde orijinal kaynağı belirtmesi güvenilirliği artıracaktır. Günlük bilgi paylaşımlarında ise bilgi kaynakları ile yüz yüze görüşme yapmanın güvenilirliği artıracağını ifade etmişlerdir. Ortaya atılan bilgilerin resim, ses ve video gibi görsel işitsel kanıtlarla desteklenmesi inanılabilirliğini artırmaktadır (Viterbi ve Omura, 2013). Lisans ve Yüksek Lisans öğrencileri de SAS'lardaki bilgi paylaşımlarına daha fazla güvenebilmek için bu tarz kanıtları görmek istemektedirler. Bu öğrencilere göre, paylaşılan bilgilerin güvenilirliğinden emin olabilmek için gereken en temel unsur, bilgileri paylaşan asıl kişilerle yüz yüze veya SAS'lar üzerinden birebir mümkünse sesli ve görüntülü görüşmeler yapılmasıdır. Bilgiyi paylaşan kişiyi sesli ve görüntülü olarak görmek, onun söylediklerinin ne kadar doğru olduğunu daha etkili bir şekilde anlayabilmeye olanak sağlamaktadır (Baş ve Işık, 2014). Lisans ve Yüksek Lisans öğrencileri de, bilgiyi paylaşan asıl kişilerle görsel ve işitsel olarak bire bir iletişim kurulabilirse hem daha fazla inandırıcılık olur hem de bu kişilere canlı olarak sorular yönelterek söylediklerinin doğruluğunu irdelenebilir şekilde bir anlayışı vurgulamış ve bunun da güvenilirliği oldukça artıracağını ifade etmişlerdir.

Herhangi bir konuda bilgi paylaşımı yapılırken, bireylerin ve toplumun bu paylaşımlara nasıl tepki vereceğine dikkat edilmelidir. Toplum ve toplumun büyük kısmının görüşleri, diğer bütün bireylerin söyleyeceklerini etkilemektedir. Bu

çalışma sonucunda da benzer bir durum ortaya çıkmıştır. Lisans öğrencilerinin önemli bir kısmına ($N=9$) göre çoğunluk tarafından kabul gören bilgi paylaşımları daha güvenilir olmaktadır. Yüksek Lisans öğrencilerinin de büyük bir kısmı ($N=9$) akademik bilgi paylaşımları ne kadar fazla atıf almışsa o kadar fazla beğenildiği için güvenilir olmaktadır. Yüksek Lisans öğrencilerine göre çoğunluk tarafından olumlu görüş ve yorum almış günlük bilgi paylaşımları, o konu hakkında herkes tarafından kabul edilen ortak bir kanı oluşturacağı için güvenilirdir.

Lisans ve Yüksek Lisans öğrencilerine göre bir bilgi paylaşımının çok fazla beğenilmesi, daha fazla kişinin aynı görüşü benimsemesine neden olmakta ve bu da güvenilirliği artırmaktadır. Katılımcılar, karşılaştıkları bir bilginin güvenilir olup olmadığına o bilginin beğenilip beğenilmemesine göre karar vermektedir. Her iki gruptaki öğrencilerin de büyük bir kısmı ($N=18$) çoğunluk tarafından kabul edilmiş bilgilerin daha güvenilir olacağını düşünmektedirler.

Bu çalışma kapsamında, katılımcılara bilgiye erişirken ne tür güvenilirlik ölçütlerine dikkat ettikleri sorulduktan sonra, kendileri bir içerik hazırlarken zamanın yetersiz olması durumunda bu içeriği yeterince güvenilir olarak hazırlayıp hazırlamayacakları sorulmuştur. Bu kapsamda, Lisans öğrencilerini büyük bir çoğunluğu, eğer zaman yetersiz ise hazırlayacakları içeriğin güvenilir olmasına gerek olmadığını ama mutlaka belirtilen zaman içerisinde hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Lisans öğrencilerinin küçük bir kısmı ($N=2$) ise zamanın çok önemli bir ölçüt olduğunu belirtmekle birlikte, zaman yetersizde olsa mutlaka hazırlanan içeriğin güvenilir olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Yüksek Lisans öğrencilerinin ise büyük bir kısmı ($N=8$), zaman yetersiz bile olsa hazırlanan içeriğin olabildiğince güvenilir olması gerektiğini; çünkü hiç kimseye güvenilirliği şüpheli bilgilerin sunulmaması gerektiğini söylemişlerdir. Lisans öğrencilerinin bir kısmına göre de ($N=3$) hazırlanan içeriğin amacına ve önem derecesine göre güvenilirliği değişebilmektedir. Yüksek Lisans öğrencilerine göre tez, makale ve yayın gibi önemli gördükleri işlerin içerikleri son derece güvenilir olması gerekirken, ödev ve proje gibi önemsiz gördükleri işlerde ise zamanın daha önemli olduğunu, mutlaka yetişmesi gerektiğini ve bu yüzden hazırlanan içeriğin güvenilir bilgiler içermesine gerek olmadığını belirtmişlerdir.

5.2 Yorumlar

Bu çalışma kapsamında, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü Lisans ve Yüksek Lisans Öğrencileri ile yapılan bire bir görüşmeler sonucunda, SAS'lardaki günlük ve akademik bilgilere erişimde dikkate alınan güvenilirlik ölçütleri araştırılmıştır. Her iki gruptaki öğrenciler de bilgiye erişirken tutarlılık, otorite, güncellik, nesnellik, resmi kaynaklar, orijinal kaynaklar, çoğunluk ve zaman ölçütlerini son derece önemli görmekte ve bilgi güvenilirliğini sağlarken kullanmaktadırlar.

Bilgi güvenilirliğini sağlamak için öncelikle bilgi güvenilirliğinin ne olduğunun bilinmesi gerekmektedir ki bilgiye erişen kişiler güvenilir bilgiyi ayırt edebilsinler. İnternetteki bilgilerin güvenilirliğini sağlamak için kullanıcılar tutarlılık, otorite, güncellik ve nesnellik gibi ölçütleri dikkate almaktadırlar (Kurbanoğlu, 2002; Altay ve ark, 2012; Tok ve Küçük, 2014; Elliott ve ark, 2015; Toelch ve ark, 2014). Bununla birlikte bilgiyi güvenilir olarak tanımlayabilmek için bilgiyi kimin yazdığı, kimin yayınladığı ve bilginin ne kadar güncel olduğuna bakmak gerekmektedir (Ceolin ve ark., 2013). Bu çalışmada, katılımcıların bilginin güvenilirliğini tanımlama konusunda oldukça zorlandıkları görülmüştür. Araştırmacının bu kısımda görüşmeyi yeterince yönlendirdiği ve gerekli açıklamaları da yaptığı halde bazı katılımcılar bilgi güvenilirliğini, bilgi güvenliği ile karıştırma eğiliminde buldukları ortaya çıkmıştır. Bu karıştırmalarının sebebi, güvenilirlik kelimesini güvenli olarak anlamalarından değil, güvenilir bilgi kelimesini, güvenli bilgi olarak varsaymalarıdır. Bu bağlamda, katılımcıların bilgi güvenilirliği konusunda yeterince ön bilgileri olmadığı ifade edilebilmektedir.

“Güvenilir bilgi güvenli bilgidir yani gizli bilgi olması gerekmektedir.”

“Benim için güvenilir bilgi başkalarının göremediği bilgilerdir çünkü bu bilgiler çok güvenlidir.”

“Bence güvenilir bilgi demek bilgilerin güvende olması demektir; sosyal ağ siteleri bizim kişisel bilgilerimizi sızdırıyorlar bazen o yüzden bunlar hiç güvenli değildir”.

Bazı katılımcılar, sıklıkla kullandıkları bazı sosyal ağ sitelerinin işlevlerini de tam olarak bilemedikleri için, bunların bir sosyal ağ olup olmadığı konusunda şüpheye düştükleri görülmüştür. Özellikle WhatsApp ve Youtube gibi sosyal ağların katılımcılar tarafından, sosyal ağ olmayabileceği gibi tepkiler verilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların sosyal ağ tanımını tam olarak kavrayamadıkları ifade

edilebilmektedir. WhatsApp, kullanıcılara sunduğu resim, video, ses gibi görsel işitsel paylaşım olanakları ve çeşitli gruplar oluşturabilme, bu gruplar içerisinde bilgi paylaşım ve yorumlarında bulunabilme gibi seçenekler sayesinde sosyal ağ tanımı içerisinde yer alabilir. Sosyal ağlar, insanların fiziksel olarak bir araya gelemeden evden, işten, ofisten bilgisayar, tablet veya cep telefonu gibi elektronik araçları kullanarak internet üzerinden iletişime geçebildikleri ve istedikleri gibi paylaşım ve gruplaşma yapabildikleri servislerdir (Dilmen ve Öğüt, 2010). Bu bağlamda WhatsApp ve Youtube gibi sosyal ağlar Twitter ve Facebook'un sunduğu kadar çok fazla seçenek içermeseler bile temel anlamda bir sosyal ağdan beklenenleri fazlasıyla yerine getirebildikleri için bu tanım içerisinde yer almaktadırlar.

“Aaa, WhatsApp da sosyal ağ mı?”

“Nasıl yani Youtube de sosyal ağ sayılıyor mu?”

“Aaa evet, WhatsApp’ı unuttum onu zaten cebimden düşürmüyorum ama şimdi o da sosyal ağ sayılıyor mu?”

“WhatsApp hiç aklıma gelmedi çünkü o zaten sürekli açık ama o da sosyal ağ değil mi?”

Sosyal ağ siteleri bilgiye erişimde, kullanıcıların bilgiyi araştırma ve sorgulama davranışlarının azalmasına sebep olarak bilgiye erişimi oldukça kolay hale getirdiği için, pek çok kullanıcı tarafından bilgiler araştırılmadan doğru kabul edilmektedir (Kim ve ark., 2013). Katılımcılar da eksik olduğu görülen başka bir durum ise, SAS’ları tam olarak nasıl eğitsel bağlamda kullandıklarını ifade edememiş olmalarıdır. Yaptıkları eğitsel paylaşımların, ders ve sınavlarıyla ilgili soru cevap ve tartışmaların eğitsel amaçlı durumlar olduğunun farkında olmadıkları görülmüştür. Her iki gruptaki öğrencilerin de tamamı SAS’ları derslerini takip etmek için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Buna rağmen özellikle Lisans öğrencilerinin bir kısmı bazı sosyal ağ sitelerini akademik amaçlarla da kullandıklarından tam olarak emin olamamışlardır.

“Facebook üzerinden ders gruplarımız var, buradan dosya paylaşıyoruz, derslerle ilgili sorular soruyoruz, sınavları takip ediyoruz ama bilmiyorum bunlar akademik amaçlı olarak sayılabilir mi?”

5.3 Öneriler

Bu çalışma, SAS'ların daha bilinçli bir şekilde kullanılması gerektiğini ortaya koymuştur. Kullanıcıların, SAS'ları hangi amaçla kullandıklarının, yaptıkları bilgi paylaşımlarının ne tür paylaşımlar olduğunun farkında olmaları ve günlük sıradan bilgilere erişirken dikkate aldıkları güvenilirlik ölçütlerini daha fazla işe koşmaları gerektiği de bu çalışma sonucunda ortaya konulmuştur. İÖ 4. yüzyılda yaşamış olan Eski Yunanlı filozof Aristo, ağır cisimlerin hafif olanlardan daha hızlı düştüğünü ileri sürmüştür. Bu düşünce, İtalyan bilim adamı Galileo Galilei'nin (1564-1642), bütün cisimlerin aynı hızla düştüğünü ve düşen bir cismin ulaştığı hızın yalnızca düştüğü yüksekliğe bağlı olduğunu kanıtlamasına kadar hiç kimse tarafından sorgulanmadan neredeyse 2000 yıldır geçerliliğini korumuştur. Bu da bize bilgileri araştırmanın ve sorgulamanın son derece önemli olduğunu göstermektedir. Özellikle 1993'ten sonra doğmuş ve Google nesli olarak adlandırılan kullanıcılar bilgileri araştırıp sorgulamadan buldukları gibi alıp kullandıkları görülmektedir (Rowlands ve ark., 2008).

Araştırmanın bulguları doğrultusunda hem araştırmacılar hem de eğitimciler bu ve benzer içerikli konular için araştırma ve uygulama bağlamında bir takım önerilerde bulunmak daha sonraki çalışma ve uygulamalar için faydalı olacaktır. Bulduğumuz yüzyılda internetin ve SAS'ların da keşfiyle birlikte bilginin ne kadar hızlı bir şekilde aktığını gördüğümüzde; bilgiye erişim ve bilgilerin güvenilirliği oldukça önemli konular olarak karşımıza çıkmaktadır. Hem daha önce yapılan çalışmalardan hem de bu çalışmanın bir sonucu olarak da görülmüştür ki kullanıcılar bilgiye erişme ve bilgiye güvenme konusunda pek seçici davranmamaktadır. Bu çalışmanın sonucuna göre bunun nedeni; kullanıcıların hem SAS'ları tam olarak bilinçli bir şekilde kullanmamaları hem de bilgi güvenilirliği konusunda yeterli ön bilgilerinin olmayışıdır. Bundan sonra bu konu ile ilgili yapılacak olan araştırmalarda deneysel yöntemle çalışmalar da yapılması tavsiye edilmektedir. Katılııcılardan bir gruba SAS'lar ve işlevleri ile ilgili temel bilgiler verilerek bilgi güvenilirliği konusunda ön bilgileri iyice artırılabilir ve eğitim almayan diğer grupla nasıl farklılaştığı ortaya konulabilir. Böylece, SAS'ları bilinçli bir şekilde kullanmanın ve güvenilir bilginin tanımını tam olarak bilmenin, bilgiye erişirken güvenilirliğe ne kadar etki ettiği daha ayrıntılı bir şekilde açıklanabilir. Bu bağlamda yapılacak olan

çalışmalar SAS'larda bilgiye erişirken dikkat edilecek güvenilirlik ölçütlerinin de çoğaltılması ve etkilerinin ortaya konulması açısından oldukça önem arz edecektir. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda doçent, profesör gibi alanında çok daha fazla bilgi sahibi olan ve daha fazla uzmanlığa sahip araştırmacıların da yer alması çalışmaların daha farklı ve uzman bakış açılarıyla değerlendirilmesini sağlayacaktır. Bu araştırma sonucunda ortaya konulan SAS'lar üzerinden bilgiye erişimde kullanılan güvenilirlik ölçütleri, bundan sonra yapılacak olan çalışmalar ile daha da detaylandırılarak bilgiye erişimde kullanılan temel ve ortak güvenilirlik ölçütleri ölçüğü oluşturulmasına da katkı sağlayacaktır.

Sosyal ağların gittikçe daha fazla kullanıldığı ve bilgiye erişimde oldukça önemli kaynaklar haline geldikleri düşünüldüğünde, eğitimcilerin de bilgi güvenilirliği konusunda daha fazla bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikle seminer uygulamalarıyla eğitimcilerin bilgilendirilmesi önerilmektedir. Sosyal ağlar ve bilgi güvenilirliğiyle ilgili bilgi sahibi olan eğitimciler de yeni nesillerin bu konuda daha bilinçli olarak yetiştirilmesini sağlayacaktır. Bu çalışma kapsamında öğretmen adaylarının, yakın zamanda öğretmen olup birçok öğrenciye yol gösterecekleri de dikkate alındığında ve bilgiye erişirken kullandıkları güvenilirlik ölçütlerini öğrencilerine model olarak aktaracakları düşünüldüğünde, bilginin güvenilirliğini nasıl sağladıkları büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, seminerler ve araştırmalar yoluyla bilgilendirilen uzman eğitimcilerin, öğrencilerine verdikleri derslerinde sosyal ağlara da yer vermeleri ve bilgi güvenilirliği konusunda öğrencileri daha bilinçli hale getirmeleri oldukça önem arz etmektedir. Eğitimcilerin, öğrencileri dersleriyle ilgili ödev, proje ve araştırmalarını yaparlarken sosyal ağları da etkin bir şekilde kullanmaları konusunda teşvik etmeleri SAS'ların daha bilinçli bir şekilde kullanılmasına ve her türlü bilginin güvenilirliğinin sorgulanmasına katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Adem, Ö. ve G. Kemer kaya (2011). "Yetiştirme yurdunda kalmış yetişkinlerin devlet ve vatandaşlık algıları üzerine nitel bir araştırma." Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 30(1).
- Aghaei, S., Nematbakhsh, M. A., & Farsani, H. K. (2012). Evolution of the world wide web: From WEB 1.0 TO WEB 4.0. *International Journal of Web & Semantic Technology*, 3(1), 1.
- Akar, E. (2010). Sanal toplulukların bir türü olarak sosyal ağ siteleri-bir pazarlama iletişimi kanalı olarak işleyişi.
- Akım, F. (2016). *Academicicians' Use Of Social Media Tools For Education: An Assessment On Communication Faculties In Turkey And In Baltic Countries*. *Intermedia International e-Journal* ISSN: 2149-3669, 2(2), 330-339.
- Altay, A., et al. (2012). "Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Bilgi Arama Davranışı Özellikleri Üzerine Bir Araştırma: Kırklareli Üniversitesi Pınarhisar Meslek Yüksek Okulu Örneği."
- Barış, M. F. ve N. Tosun (2013). "Sosyal ağ ve e-portfolyo entegrasyonu: Facebook örneği." *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 2(2): 122-129.
- Baş, F., ve Işık, A. (2014). Öğretmen ve Akademisyenler Arasında Oluşturulan Web-Tabanlı ve Yüz-Yüze Bilgi Paylaşım Ortamlarının Katılımcılar Perspektifinden Değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education* Vol, 5(3), 231-258.
- Başaran, M. (2005). "Sınıf öğretmeni adaylarının bilgi okuryazarlıklarının değerlendirilmesi." *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 25(3).
- Baeth, M. J., ve Aktas, M. (2015, October). On the Detection of Information Pollution and Violation of Copyrights in the Social Web. In 2015 IEEE 8th International Conference on Service-Oriented Computing and Applications (SOCA) (pp. 252-254). IEEE.
- Bicen, H. ve N. Cavus (2010). "The most preferred social network sites by students." *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 2(2): 5864-5869.
- Bicen, H. ve N. Cavus (2011). "Social network sites usage habits of undergraduate students: Case study of Facebook." *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 28: 943-947.
- Bilge, M. (2011). "Türkiye'de Demokrasi Kültürü: Siyaset ve Toplum." *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 153(153).
- Bingham, T., & Conner, M. (2015). The new social learning. *Association For Talent Development*.
- Blaschke, L. M., & Brindley, J. (2015). Using Social Media in the Online Classroom. *International Handbook of E-Learning Volume 2: Implementation and Case Studies*, 11.
- Bozkurt, A. (2014). "Ağ toplumu ve bilgi." *Türk Kütüphaneciliği* 28(4): 510-525.
- Buzzetto-More, N. A. (2012). "Social networking in undergraduate education." *Interdisciplinary Journal of Information, Knowledge, and Management* 7(1): 63-90.

- Ceolin, D., Van Hage, W. R., Schreiber, G., & Fokkink, W. (2013). Assessing trust for determining the reliability of information. In *Situation Awareness with Systems of Systems* (pp. 209-228). Springer New York.
- Christofides, E., et al. (2009). "Information disclosure and control on Facebook: are they two sides of the same coin or two different processes?" *CyberPsychology & Behavior* 12(3): 341-345.
- Çalık, T., ve Sezgin, F. (2005). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66.
- Çeçen, A. R. (2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benliksaygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 19-30.
- Dilmen, N. E., ve Öğüt, S. (2010). Sosyalleşmenin yeni yüzü: Sosyal paylaşım ağları. *Marmara Üniversitesi Yeni Medya ve Etkileşim Konferansı Bildiri Kitapçığı*, 237-242.
- Dwyer, C., et al. (2007). "Trust and privacy concern within social networking sites: A comparison of Facebook and MySpace." *AMCIS 2007 proceedings*: 339.
- Edosomwan, S., et al. (2011). "The history of social media and its impact on business." *Journal of Applied Management and entrepreneurship* 16(3): 79.
- Efe, H. A. (2015). "The relation between science student teachers' educational use of web 2.0 technologies and their computer self-efficacy." *Journal of Baltic Science Education* 14(1): 142-154.
- Ekici, M. (2012). "Sosyal ağların eğitim bağlamında kullanımı." *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2012(10).
- Elliott, A. D., Bartel, A. F., Simonson, D., & Roukis, T. S. (2015). Is the internet a reliable source of information for patients seeking total ankle replacement?. *The Journal of Foot and Ankle Surgery*, 54(3), 378-381
- Ellison, N. B. (2007). "Social network sites: Definition, history, and scholarship." *Journal of Computer-Mediated Communication* 13(1): 210-230.
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "friends: Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(4), 1143-1168.
- Emin, M., ve Güler, E., (2013). Akademik personelin akademik sosyal ağları kullanım ölçeği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2013 2/2, 07
- Erkek, S. (2016). Kamu Kurumlarında Sosyal Medya Kullanımı: Sağlık Bakanlığı Örneği. *Selcuk University Social Sciences Institute Journal*, (35).
- Fırat, M., ve Kurt, A. A. (2015). Development and application of internet information pollution scale/İnternet'te bilgi kirliliği ölçeğinin geliştirilmesi ve uygulanması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(1), 89-103.
- Gallo, M. L. & K. F. Adler (2014). "Facebook Fatigue? A University's Quest to Build Lifelong Relationships With Students and Alumni." *An Education in Facebook*: 207-216.
- Genç, Z. (2010). "Web 2.0 yeniliklerinin eğitimde kullanımı: Bir Facebook eğitim uygulama örneği." *Akademik Bilişim* 10: 10-12.
- Gilster, P. & P. Glister (1997). *Digital literacy*, Wiley Computer Pub.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F., ve Madran, O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. *XV. Türkiye'de İnternet Konferansı*, 2-4.
- Güven, İ. (2014). "Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi." *TURKISH STUDIES-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*: 787-800.

- Hicks, T., et al. (2013). "No longer a luxury: Digital literacy can't wait." *English Journal* 102(6): 58.
- Hobbs, R. (2011). *Digital and media literacy: Connecting culture and classroom*, Corwin Press.
- Hsieh, Y. P. (2012). "Online social networking skills: The social affordances approach to digital inequality." *First Monday* 17(4).
- Jones, B. & S. L. Flannigan (2006). "Connecting the digital dots: Literacy of the 21st century." *Educause Quarterly* 29(2): 8-10.
- Kammerer, Y., Bråten, I., Gerjets, P., & Strømsø, H. I. (2013). The role of Internet-specific epistemic beliefs in laypersons' source evaluations and decisions during Web search on a medical issue. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1193-1203.
- Kaya, A., Balay, R., ve Adıgüzel, A. (2014). Öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım becerileri ile bilgi edinme becerileri arasındaki ilişki düzeyi. *Journal of Educational Sciences Research*, 4(1), 83-99.
- Kennedy, G. E., et al. (2008). "First year students' experiences with technology: Are they really digital natives." *Australasian journal of educational technology* 24(1): 108-122.
- Kent, M. & T. Leaver (2014). *An Education in Facebook?: Higher Education and the World's Largest Social Network*, Routledge.
- Kim, K.-S., et al. (2013). "Undergraduates' use of social media as information sources." *College & Research Libraries: crl13-455*.
- Kurbanoglu, S. (2002). "WWW bilgi kaynaklarının değerlendirilmesi." *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 19(1): 11-25.
- Küçüközyiğit, U. (2016). "Teknolojiyle hızlanan haber akışı ve bir haber değeri unsuru olarak güncelliğin dönüşümü." *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi* 1(1).
- Marshall, D. (2001). "Introduction to multimedia." Cardiff School of.
- Martin, J. B., Walraven, A. C., Turner, A., Kearney, P. J., Davidson, L. K., & Christensen, M. A. (2013). U.S. Patent Application No. 13/854,073.
- Mendi, B. (2015). Sağlık İletişiminde Sosyal Medya Kullanımı: Dünyadaki ve Türkiye'deki Uygulamalar. *Journal of Marmara University Social Sciences Institute/Öneri*, 11(44).
- Moghaddam, A. G., et al. (2014). "Effect of Information Technology on the Reliability of Accounting Information." *Journal of Current Research in Science* 2(3): 346.
- Ndasauka, Y., et al. (2016). "Excessive use of Twitter among college students in the UK: Validation of the Microblog Excessive Use Scale and relationship to social interaction and loneliness." *Computers in Human Behavior* 55: 963-971.
- Ocak, M. A., Gökçearsan, Ş., Solmaz, E., Özcan, S., ve Bayır, E. A. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Ağ Kullanım Amaçları ve Öğrenme Stilleri Üzerine Bir İnceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(3).
- Oğuzlu, T. (2011). "Arap Baharı ve yansımaları." *Ortadoğu Analiz* 3(36): 8-16.
- Oliver, K. M., et al. (1997). "Evaluating the Quality of Internet Information Sources."
- Onat, E. C. (2012). Gençlerin otorite algısı ile otorite figürü yer alan reklamlara yönelik tutumu arasındaki ilişki (Doctoral dissertation).

- Osborne, J., & Walker, P. (2014). Just ask teachers: Building expertise, trusting subjectivity, and valuing difference in writing assessment. *Assessing Writing*, 22, 33-47.
- Önal, N. ve O. Çetin (2014). "Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi."
- Özmen, F., et al. (2011). Sosyal ağ sitelerinin eğitsel ortamlardaki işlevselliği. 6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11).
- Öztürk, M. ve Ö. E. Akgün (2012). "Üniversite öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini kullanma amaçları ve bu sitelerin eğitimlerinde kullanılması ile ilgili görüşleri." *Sakarya University Journal of Education* 2(3): 49-67.
- Poore, M. (2015). *Using social media in the classroom: A best practice guide*, Sage.
- Reigeluth, C. M., & Garfinkle, R. J. (1994). *Systemic change in education. Educational Technology*.
- Rowlands, I., Nicholas, D., Williams, P., Huntington, P., Fieldhouse, M., Gunter, B., ... & Tenopir, C. (2008, July). *The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future*. In *Aslib proceedings* (Vol. 60, No. 4, pp. 290-310). Emerald Group Publishing Limited.
- Sagar, K. & V. Waghmare (2016). "Measuring the Security and Reliability of Authentication of Social Networking Sites." *Procedia Computer Science* 79: 668-674.
- Sarvamangala, D. (2016). "Effects of Social Media." *International Journal Of Scientific Research And Education* 4(06).
- Savolainen, R. (1999). "The role of the Internet in information seeking. Putting the networked services in context." *Information Processing & Management* 35(6): 765-782.
- Selwyn, N. (2009). "Faceworking: exploring students' education-related use of Facebook." *Learning, Media and Technology* 34(2): 157-174.
- Selwyn, N. & S. Gorard (2016). "Students' use of Wikipedia as an academic resource—Patterns of use and perceptions of usefulness." *The Internet and Higher Education* 28: 28-34.
- Shen, Y. (2013). Information seeking in academic research: A study of the sociology faculty at the University of Wisconsin-Madison. *Information technology and libraries*, 26(1), 4-13.
- Şendurur, P., et al. (2015). "Examination of the social network sites usage patterns of pre-service teachers." *Computers in Human Behavior* 51: 188-194.
- Taylor, I. (2015). Towards a better understanding of how radical non-official sources approach media relations: The case of the British anti-war movement. *Journalism*, 16(2), 181-197.
- Toelch, U., Bruce, M. J., Newson, L., Richerson, P. J., & Reader, S. M. (2014). Individual consistency and flexibility in human social information use. *Proceedings of the Royal Society of London B: Biological Sciences*, 281(1776), 20132864
- Toğay, A., et al. (2013). "Eğitim süreçlerinde sosyal ağların kullanımı: Bir MYO deneyimi."
- Tok, M., ve Küçük, B. (2014). Öğrenci Bilgilendirici Metinlerinin Kaynakları ve Medya Unsurlarının Değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2014(18).
- Tonta, Y. (2009). Dijital yerliler, sosyal ağlar ve kütüphanelerin geleceği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 742-768.

- Uslu, F. (2011). Bilimselliğin Kriteri ve Sınırları Problemi-Bilim, Bilim Olmayan ve Sahte Bilim. Journal of Divinity Faculty of Hitit University, 10(19).
- Viterbi, A. J., & Omura, J. K. (2013). Principles of digital communication and coding. Courier Corporation.
- Wang, Y., Li, X., & Li, X. (2015). Eco-Topia: Design 4.0 and the Construction of E-Image City.
- We are social (2016). Digital, Social & Mobile Worldwide in 2016. We Are Social's Compendium of Global Digital Statistics
- Wu, S., et al. (2016). Information Credibility Evaluation on Social Media. Thirtieth AAAI Conference on Artificial Intelligence.
- Yalçın, H. (2014). "*Sosyal Ağlar ve Bilgi Hizmetleri: Ağ Kuşağının Kütüphanelerden Beklentileri.*"
- Yazıcıoğlu, O., et al. (2011). "*Bilgi Yönetimi.*"
- Yıldırım, A. ve H. Şimşek (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, Gümüş, Okur., ve Destekli, A. Ü. A. F. B. (2005). Türkiye'de yüksek örgün öğrenimde çevrimiçi öğrenme.
- Yin, R. K. (2013). Case study research: Design and methods. Sage publications.

EKLER

EK A: Görüşme Soruları

“Öğrencilerin Sosyal Ağ Sitelerindeki (SAS) Günlük ve Akademik Bilgilerin Güvenilirliğiyle İlgili Görüşleri” konulu Tez Görüşme soruları”

Çalışmanın amacı: Sosyal ağ sitelerindeki eğitsel ve eğitsel olmayan (günlük) bilgilere erişirken kullanıcıların dikkate aldığı güvenilirlik ölçütleri nelerdir?

- **Demografik Sorular**

1. Kaçınıcı sınıfsınız?
2. Not ortalamanız kaç?
3. Kaç yaşındasınız?

- **Sosyal ağlara erişim soruları**

1. Kendinize ait internet erişimli ve sosyal ağlara girebildiğiniz cihazınız var mı? (Bilgisayar, Akıllı telefon, tablet vb.)
Günlük olarak ne kadar vakit harcıyorsunuz sosyal ağlarda?

2. Sabah kalktığınızda ilk yaptığınız şeylerden birinin sosyal ağlardaki hesaplarınızı kontrol etmek olduğunu söyleyebilir misiniz yoksa sadece gerekli olduğunda mı bakarsınız?

- **SAS’ları kullanma amaçları soruları**

1. Hangi sosyal ağ sitelerini kullanıyorsunuz?
2. Sosyal ağ sitelerini hangi amaçlar için kullanıyorsunuz?
  - A. Eğitsel/akademik amaçlı olarak?
  - B. Günlük/akademik olmayan amaçlar?

- **SAS’larda bilgilerin güvenilirlik ölçütleri soruları**

1. Size göre bilgi güvenilirliği nedir? Güvenilir bilgi nasıl olmalıdır?
2. Sosyal ortamda karşılaştığımız eğitsel/akademik bilgileri (ders notları, ders paylaşımları, makaleler) incelerken, bu bilgilerin güvenilirliğine dair ölçütleriniz nelerdir?

3. Sosyal ortamda karşılaştığınız günlük/akademik olmayan bilgileri (paylaşım, yorum, haber) incelerken, bu bilgilerin güvenilirliğine dair ölçütleriniz nelerdir?
4. SAS'larda bilgileri paylaşan kişilerin alanlarında uzman ve yetkili kişiler olması bilgilerin güvenilirliğine ne gibi etkisi olabilir? (Örneğin bir doktorun veya bir Profesörün veya üst düzey bir devlet adamının yaptığı açıklamalar ya da aynı konuyla ilgili sıradan birisinin paylaştığı bilgiler) Güvenilirlik açısından arasında ne gibi farklar vardır?
5. SAS'lardaki bilgilerin güncel olmasının, bilgilerin güvenilirliğine ne gibi etkileri olabilir? (örneğin önemli bir olay olmuş ve üzerinden uzun zaman geçmiş ve siz onunla ilgili haber, paylaşım veya yorumlarla karşılaştınız)
6. SAS'lardaki bilgilerin tarafsız yansız olmasının, bilgilerin güvenilirliğine ne gibi etkileri olabilir?
7. SAS'lardaki bilgilerin tutarlı olmasının, bilgilerin güvenilirliğine ne gibi etkileri olabilir? Siz tutarlılığı sağlamak yani kontrol etmek için neler yaparsınız?
8. Sosyal ağlarda karşılaştığınız bilgilerin doğruluğunu sağlamak için neler yaparsınız?
9. Size iki senaryo vereceğim ve bu senaryolarda seçim yaptığınız esnadaki kriterlerinizi açıklayabilir misiniz?
  - A. Örneğin daha önce hiç bulunmadığınız bir şehirdeki üniversitede burs kazandınız. Bu şehir ve üniversitedeki yaşamla ilgili (kalacak yer, yiyecekler, alışveriş yerleri, pahalılığı, gezilecek yerler, vb.) bilgi edinmen gerekiyor. 1. İnterneti kullanarak nasıl bir yol izlersiniz? 2. Sosyal ağlardan nasıl yardım alırsınız?
  - B. Örneğin önemli bir ders için grup arkadaşlarınızla birlikte sunum hazırlamanız gerekiyor. Daha önceden hocanın derste kısaca bahsettiği; ama detaylarını anlattığında devamsızlık yaptığınız bir konudur. Grup arkadaşlarınızla çevrimiçi iletişim kuruyorsunuz ve sunumu hazırlamak için bir geceniz var. Sunumu hazırlarken sosyal ağları nasıl kullanırsınız?

EK B: Etik Kurul Raporu

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
22.04.2016	4	2016/ 57

KARAR NO:
2016 – 57

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü yüksek lisans öğrencisi Halil ŞENTÜRK'ün "Sosyal Ağ Sitelerinde (SAS) Günlük ve Akademik Bilgilerin Güvenilirliği" konulu anket çalışması okunarak görüşüldü.
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü yüksek lisans öğrencisi Halil ŞENTÜRK'ün "Sosyal Ağ Sitelerinde (SAS) Günlük ve Akademik Bilgilerin Güvenilirliği " konulu anket çalışmasının kabulüne oybirliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR.

ÖZGEÇMİŞ

Halil ŐENTÖRK 11.11.1989 tarihinde Samsun'da doğdu. Sinop Anadolu Teknik Lisesi'ni bitirdikten sonra Orta doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakóltesinden 2014 yılında mezun oldu. 2015 yılında OMÜ EBE Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Yüksek Lisans programına başladı. Temel ilgi alanları; eğitim bilimleri, ağ güvenliği, spor ve ekonomi olan ŐENTÖRK iyi derecede İngilizce bilmektedir.

İletişim Bilgileri:

E mail: halisenturk411@gmail.com

Telefon: 551 595 0392

